

LKI.410.016.00.2016
Nr ewid. 34/2016/P/16/72/LKI

Informacja o wynikach kontroli

**SYSTEM ZARZĄDZANIA
ZUŻYTYM SPRZĘTEM ELEKTRYCZNYM
I ELEKTRONICZNYM**

DELEGATURA W KIELCACH

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Delegatury NIK w Kielcach:
Grzegorz Walendzik

Akceptuję:
Ewa Polkowska

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:
Krzysztof Kwiatkowski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli
Warszawa, dnia 27.04.17 r.

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

WPROWADZENIE	7
1. ZAŁOŻENIA KONTROLI	10
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI.....	13
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	13
2.2. Synteza wyników kontroli.....	14
2.3. Uwagi i wnioski.....	19
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	22
3.1. Spełnienie przez zakłady przetwarzania i zbierających zużyty sprzęt wymogów określonych w przepisach o zużytym sprzęcie.....	22
3.2. Prawidłowość i wiarygodność dokumentacji dotyczącej obrotu zużytym sprzętem	27
3.3. Rzetelność i wiarygodność systemu sprawozdawczego o zużytym sprzęcie.....	28
3.3.1. Zakłady przetwarzania ZSEE i podmioty zbierające zużyty sprzęt	28
3.3.2. Główny Inspektor Ochrony Środowiska	29
3.4. Prawidłowość i skuteczność kontroli podmiotów działających w sektorze obrotu ZSEE	32
3.4.1. Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska.....	32
3.4.2. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	41
4. INFORMACJE DODATKOWE	44
4.1. Przygotowanie kontroli	44
4.2. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli.....	44
5. ZAŁĄCZNIKI	46

Wykaz stosowanych skrótów, skrótowców i pojęć

Ustawa o IOŚ	ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska ¹ ;
Ustawa o NIK	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² ;
Ustawa o ZSEE z 2005 r.	ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym ³ ;
Ustawa o ZSEE z 2015 r.	ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym ⁴ ;
Decyzje w zakresie gospodarki odpadami	decyzje, o których mowa w art. 41 ustawy z 14 grudnia 2012 r. o odpadach ⁵ oraz w art. 181 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska ⁶ ;
Dystrybutor	osoba fizyczna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej lub osoba prawna w łańcuchu dostaw, która udostępnia na rynku sprzęt; dystrybutor może być jednocześnie wprowadzającym sprzęt (art. 4 pkt 2 ustawy o ZSEE z 2015 r.);
Elektrośmieci lub elektroodpady	zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny;
GIOŚ lub Główny Inspektorat	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska;
Główny Inspektor	Główny Inspektor Ochrony Środowiska;
Odpad	każda substancja lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć lub do których pozbycia się jest obowiązany (art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o odpadach);
Odzysk	jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce (art. 3 ust. 1 pkt 14 ustawy o odpadach);
Ponowne użycie	działanie polegające na wykorzystywaniu produktów lub części produktów niebędących odpadami ponownie do tego samego celu, do którego były przeznaczone (art. 3 ust. 1 pkt 18 ustawy o odpadach);
Prowadzący zakład przetwarzania	podmiot prowadzący zakład przetwarzania, który posiada decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na przetwarzanie zużytego sprzętu (art. 4 pkt 7 ustawy o ZSEE z 2015 r.);
Przetwarzanie	procesy odzysku lub unieszkodliwiania, w tym przygotowanie poprzedzające odzysk lub unieszkodliwianie (art. 3 ust. 1 pkt 21 ustawy o odpadach). Wszystkie czynności podejmowane po przekazaniu zużytego sprzętu do przedsiębiorcy prowadzącego zakład przetwarzania w celu demontażu obejmującego usunięcie z tego sprzętu składników niebezpiecznych, materiałów i części składowych określonych w załączniku nr 2 do ustawy o ZSEE z 2005 r., pocięcie oraz przygotowanie do odzysku lub unieszkodliwiania (art. 3 ust. 1 pkt 5 ustawy o ZSEE z 2005 r.);

¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 1688.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 524.

³ Dz. U. z 2013 r. poz. 1155, ze zm. (uchylona z dniem 1 stycznia 2016 r.).

⁴ Dz. U. poz. 1688.

⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 1987, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2017 r. poz. 519.

Przygotowanie do ponownego użycia	odzysk polegający na sprawdzeniu, czyszczeniu lub naprawie, w ramach którego produkty lub części produktów, które wcześniej stały się odpadami, są przygotowywane do tego, aby mogły być ponownie wykorzystywane bez jakichkolwiek innych czynności wstępnego przetwarzania (art. 3 ust. 1 pkt 22 ustawy o odpadach);
Recykling	odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach; nie obejmuje termicznego przekształcenia odpadów w celu odzyskania energii (art. 3 ust. 1 pkt 15 i 23 ustawy o odpadach);
Rejestr GIOŚ	rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego, prowadzony przez GIOŚ do czasu utworzenia rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, tj. najpóźniej do dnia 24 stycznia 2018 r.;
SEE	sprzęt elektryczny i elektroniczny;
Selektywne zbieranie	zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, w celu ułatwienia specyficznego przetwarzania, obejmuje jedynie odpady charakteryzujące się takimi samymi właściwościami i takimi samymi cechami (art. 3 ust. 1 pkt 24 ustawy o odpadach);
Sprzęt	urządzenie, którego prawidłowe działanie jest uzależnione od dopływu prądu elektrycznego lub od obecności pól elektromagnetycznych oraz mogące służyć do wytwarzania, przesyłu lub pomiaru prądu elektrycznego lub pól elektromagnetycznych, które są zaprojektowane do użytku przy napięciu elektrycznym nieprzekraczającym 1000 V dla prądu przemiennego oraz 1500 V dla prądu stałego (art. 4 pkt 13 ustawy o ZSEE z 2015 r.);
Unieszkodliwianie odpadów	proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii (art. 3 ust. 1 pkt 30 ustawy o odpadach);
WIIH	wojewódzki inspektorat inspekcji handlowej;
WIOŚ	wojewódzki inspektorat ochrony środowiska;
lub wojewódzki inspektorat	
Wojewódzki inspektor	wojewódzki inspektor ochrony środowiska;
Wprowadzający sprzęt	osoba fizyczna, jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej lub osoba prawna, która, bez względu na wykorzystywaną technikę sprzedaży, w tym za pomocą środków porozumiewania się na odległość: <ul style="list-style-type: none"> a) ma siedzibę na terytorium kraju i produkuje sprzęt pod własną nazwą lub znakiem towarowym lub wprowadza do obrotu pod własną nazwą lub znakiem towarowym na terytorium kraju sprzęt zaprojektowany lub wyprodukowany dla niego, b) ma siedzibę na terytorium kraju i pod własną nazwą lub znakiem towarowym odsprzedaje na terytorium kraju sprzęt wytworzony przez inne podmioty; odsprzedającego nie uznaje się za wprowadzającego sprzęt, jeżeli na sprzęcie znajdują się nazwa lub znak towarowy wprowadzającego sprzęt, lub c) ma siedzibę na terytorium kraju i wprowadza do obrotu w ramach swojej działalności sprzęt z innego niż Rzeczpospolita Polska państwa członkowskiego lub państwa niebędącego państwem członkowskim – z tym że za wprowadzającego sprzęt nie uznaje się podmiotu, który realizuje finansowanie na zasadzie wyłączności w ramach lub zgodnie z umową finansową rozumianą jako każda umowa lub ustalenia dotyczące

pożyczki, dzierżawy, najmu lub sprzedaży odroczonej, odnoszące się do jakiegokolwiek sprzętu, bez względu na to, czy warunki tej umowy lub ustaleń albo każdej umowy dodatkowej lub dodatkowych ustaleń przewidują przeniesienie lub możliwość przeniesienia prawa własności do tego sprzętu, chyba że jednocześnie działa on jako wprowadzający sprzęt (art. 4 pkt 20 ustawy o ZSEE z 2015 r.);

Wprowadzenie do obrotu udostępnienie na rynku sprzętu po raz pierwszy w ramach prowadzonej działalności gospodarczej (art. 4 pkt 21 ustawy o ZSEE z 2015 r.);

Zakład przetwarzania instalacja, obiekt budowlany lub jego część, w których jest prowadzony demontaż zużytego sprzętu oraz przygotowanie do ponownego użycia zużytego sprzętu lub odpadów powstałych po demontażu zużytego sprzętu, które posiadają decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na przetwarzanie zużytego sprzętu (art. 4 pkt 22 ustawy o ZSEE z 2015 r.);

Zbierający zużyty sprzęt podmiot wykonujący działalność gospodarczą w zakresie zbierania zużytego sprzętu, który posiada decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na zbieranie zużytego sprzętu (art. 4 pkt 23 ustawy o ZSEE z 2015 r.);

Zbieranie odpadów gromadzenie odpadów przed ich transportem do miejsc przetwarzania, w tym wstępne sortowanie nieprowadzące do zasadniczej zmiany charakteru i składu odpadów i niepowodujące zmiany klasyfikacji odpadów oraz tymczasowe magazynowanie odpadów (art. 3 ust. 1 pkt 34 ustawy o odpadach);

Zużyty sprzęt lub ZSEE zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, tj. sprzęt stanowiący odpady w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy o odpadach, łącznie ze wszystkimi częściami składowymi, podzespołami i materiałami eksploatacyjnymi stanowiącymi część sprzętu w momencie pozbywania się go (art. 4 pkt 24 ustawy o ZSEE z 2015 r.).

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny ze względu na możliwą zawartość niebezpiecznych substancji, stanowi ogromne zagrożenie dla środowiska naturalnego.

Infografika nr 1

WPŁYW SUBSTANCJI NIEBEZPIECZNYCH ZAWARTYCH W ELEKTROODPADACH NA ŚRODOWISKO I ZDROWIE LUDZI

NAJBARDZIEJ NIEBEZPIECZNE SUBSTANCJE ZAWARTE W ZSEE

OŁÓW

Wykorzystywany w elektronice przy stopach lutowniczych, w lampach kineskopowych, świetłówkach i akumulatorach

RTEĆ

Znajduje się w niektórych świetłówkach. Powodują m.in. zaburzenia wzroku, słuchu i mowy oraz deformuje kości

AZBEST

Ze względu na swoje właściwości izolacyjne występuje w sprzęcie AGD. Jest przyczyną raka płuc oraz pylicy azbestowej

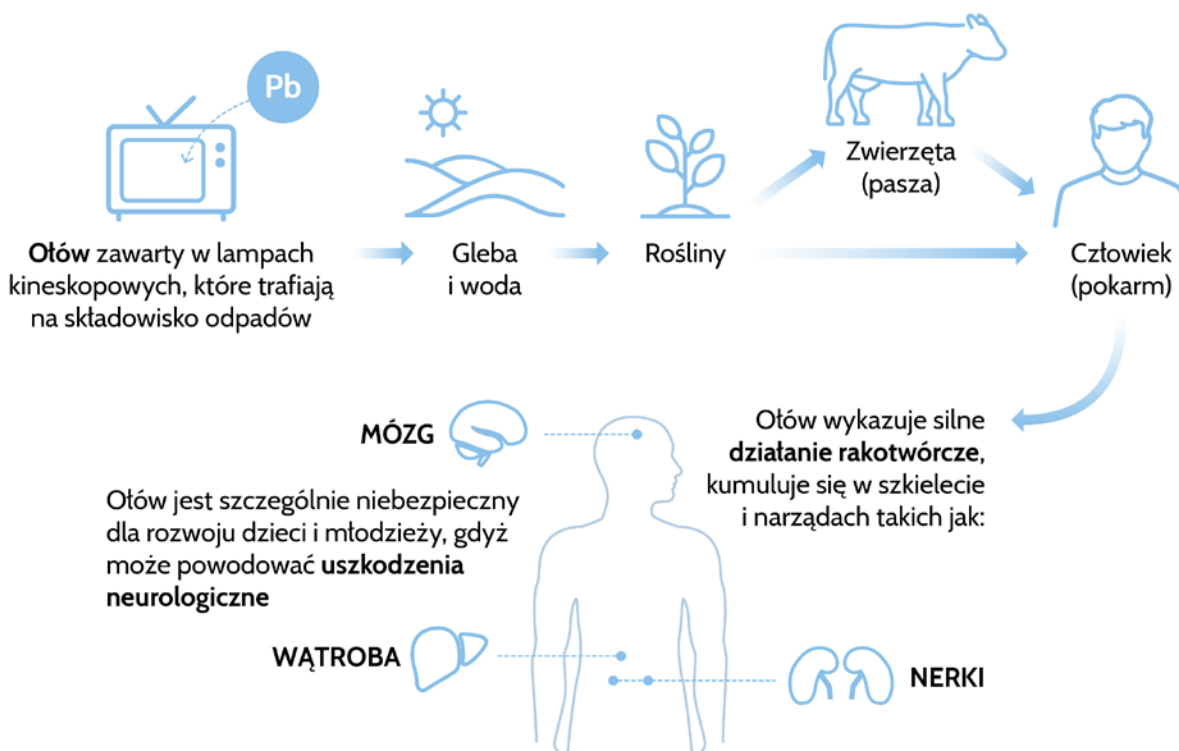
BROM

Stosowany jest w komputerach. Zatrucie bromem powoduje otępienie umysłowe oraz schorzenia układu rozrodczego

KADM

Używany w bateriach urządzeń elektrycznych. Zaburza pracę nerek, może wywoływać nadciśnienie i zmiany nowotworowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie poradnika „Rady na elektroodpady – Praktyczne Vademecum” z 2013 r., opracowanego w ramach kampanii edukacyjnej „Elektroodpady – pomyśl zanim wyrzucisz!”.

Ważne jest, aby zużytego sprzętu nie mieszać z odpadami komunalnymi i pozbywać się go w prawidłowy sposób. Zużyty sprzęt należy przekazać zbierającemu zużyty sprzęt (np. do punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, do punktu sprzedaży⁷⁾ lub podmiotowi

⁷⁾ O ile zużyty sprzęt jest tego samego rodzaju i pełnił te same funkcje co sprzęt sprzedawany.

uprawnionemu do zbierania zużytego sprzętu⁸. Z punktów zbierania elektroodpady trafiają do zakładów przetwarzania, w których usuwa się z nich niebezpieczne substancje, mieszaniny oraz części składowe wymagające specjalnego traktowania (np. freon, rtęć, luminofor), a pozostałe części poddaje przetworzeniu na surowce do wtórnego wykorzystania (np. złom, jednorodny granulaty plastikowe). Wytworzone w wyniku procesu przetwarzania odpady przekazywane są następnie podmiotom prowadzącym działalność w zakresie recyklingu, innych niż recykling procesów odzysku lub unieszkodliwiania. W trakcie dalszego gospodarowania odpadami, powstałymi po przetwarzaniu ZSEE, neutralizowane są odpady niebezpieczne, a substancje i materiały, które nadają się do powtórnego użycia, trafiają ponownie do obiegu.

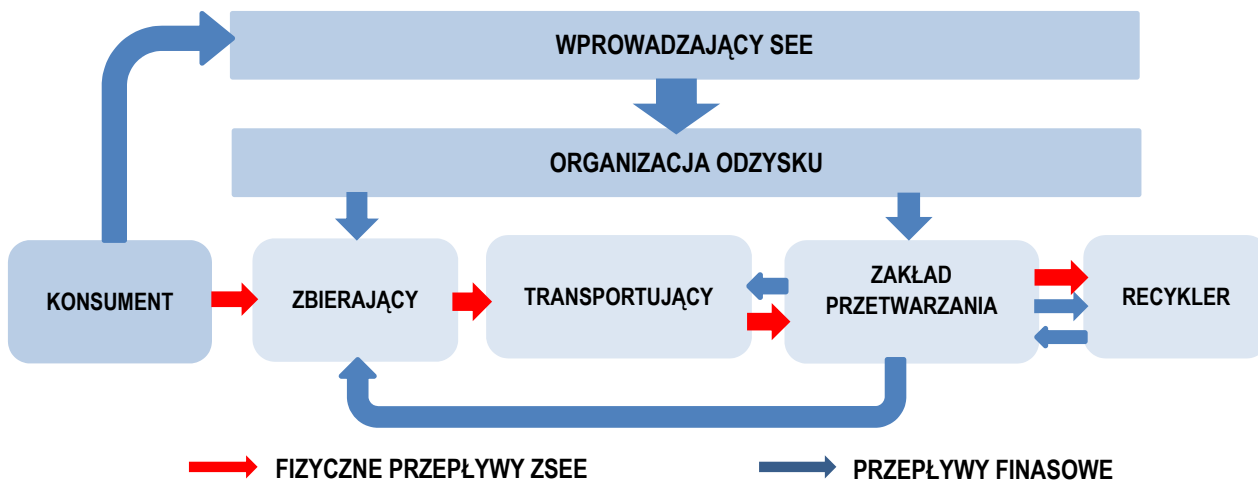
Podstawą finansowania całego systemu jest tzw. opłata recyklingowa, będąca częścią ceny każdego nowego sprzętu wprowadzonego do obrotu i stanowiąca koszt gospodarowania odpadami, obejmujący koszty zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu. Koszt gospodarowania odpadami nie może przekraczać kosztów faktycznie poniesionych na ten cel. Ponośzona przez konsumenta opłata, za pośrednictwem dystrybutora, w całości trafia do wprowadzającego SEE, który jest obowiązany do zorganizowania i sfinansowania odbierania od zbierających zużyty sprzęt oraz przetwarzania zużytego sprzętu, w tym do zawarcia umowy z prowadzącym zakład przetwarzania, który demontuje i przygotowuje zużyty sprzęt do ponownego użycia. Wprowadzający SEE swoje obowiązki wykonuje samodzielnie lub realizację części z nich zleca organizacji odzysku SEE. Wykonywanie obowiązków określonych w przepisach o ZSEE za pośrednictwem organizacji odzysku nie zwalnia wprowadzającego sprzęt z odpowiedzialności za ich realizację. Przedmiotem działania organizacji odzysku SEE jest działalność związana z organizowaniem, zarządzaniem lub prowadzeniem przedsięwzięć związanych m.in. ze zbieraniem, przetwarzaniem, recyklingiem i innymi niż recykling procesami odzysku oraz unieszkodliwianiem zużytego sprzętu. Organizacji odzysku SEE na realizację zleconych jej zadań przekazywane są wpływy z „opłaty recyklingowej”, w wysokości wynikającej z umowy między wprowadzającym SEE a organizacją odzysku. Organizacja odzysku zleca odpłatnie zbierającym i prowadzącym zakłady przetwarzania pozyskiwanie z rynku zużytego sprzętu lub organizuje własne punkty zbierania ZSEE. W zakładach przetwarzania środki z „opłaty recyklingowej” pozyskane od organizacji odzysku przeznaczone są na: pozyskanie zużytego sprzętu od zbierających oraz jego transport (pokrycie kosztów zbiórki ZSEE od mieszkańców i jego magazynowania), proces przetwarzania (wykorzystanie zasobów ludzkich i technicznych oraz opracowanie lub zakup technologii, itd.) oraz unieszkodliwianie powstałych w wyniku demontażu substancji niebezpiecznych, które nie dają się powtórnie wykorzystać w procesach produkcyjnych. Źródłem przychodów zakładów przetwarzania jest również sprzedaż podmiotom prowadzącym działalność w zakresie recyklingu powstałych z odzysku surowców.

⁸ Tj. podmiotowi prowadzącemu działalność inną niż działalność gospodarcza w zakresie gospodarowania odpadami, który zbiera odpady opakowaniowe i odpady w postaci zużytych artykułów konsumpcyjnych, w tym zbieranie leków i opakowań po lekach przez apteki, przyjmowanie zużytych artykułów konsumpcyjnych w sklepach, systemy zbierania odpadów w szkołach, placówkach oświatowo-wychowawczych, urzędach i instytucjach (nieprofesjonalna działalność w zakresie zbierania odpadów).

Powyższy opis działania systemu gospodarowania ZSEE obrazuje schemat nr 1.

Schemat nr 1

Działanie systemu zbierania ZSEE w Polsce

Źródło: Raport Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową pn. *Funkcjonowanie i nieprawidłowości w systemie zarządzania zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym w Polsce*, z marca 2010 r.

Inspekcja Ochrony Środowiska, kontrolując podmioty funkcjonujące w systemie gospodarowania ZSEE w zakresie przestrzegania przepisów o zużyтым sprzęcie, z wyjątkiem przepisów art. 37 i art. 39 ustawy o ZSEE z 2015 r.⁹, weryfikuje prawidłowość działania tych podmiotów. Główny Inspektor Ochrony Środowiska, który jest centralnym organem administracji rządowej nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska, kieruje działalnością Inspekcji. Nadzór nad wojewódzkim inspektoratem sprawuje wojewoda, który jako zwierzchnik rządowej administracji zespolonej w województwie: kieruje nim, koordynuje i kontroluje jego działalność, w tym wykonywanie przez niego zadań wynikających z ustaw, zapewnia warunki skutecznego jego działania oraz ponosi odpowiedzialność za rezultaty jego działania.

Działalność służb publicznych w zakresie recyklingu zużytego sprzętu technicznego była w 2009 r. przedmiotem kontroli NIK (P/08/156). W wyniku tej kontroli stwierdzono, że system gospodarki ZSEE oraz pojazdami wycofanymi z eksploatacji w latach 2006–2007 nie gwarantował prawidłowego postępowania z tym sprzętem i osiągnięcia poziomów odzysku i recyklingu wymaganego w Unii Europejskiej.

Wyniki niniejszej kontroli pozwoliły na zidentyfikowanie nieprawidłowości występujących w systemie zarządzania ZSEE i wskazanie przyczyn słabości tego systemu oraz zaproponowanie sposobów jego usprawnienia.

⁹ Do 31 grudnia 2015 r., z wyjątkiem art. 41 pkt 2 i 3 ustawy o ZSEE z 2005 r.

2 ZAŁOŻENIA KONTROLI

Temat kontroli

Kontrola *System zarządzania zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym* (nr P/16/072) została podjęta z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli.

Uzasadnienie podjęcia kontroli

Z dniem 1 stycznia 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, która transponuje do polskiego prawa dyrektywę 2012/19/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, tzw. dyrektywę WEEE¹⁰. Nowe przepisy zobowiązują wprowadzającego SEE do osiągnięcia większych niż dotychczas poziomów limitów zbierania zużytego sprzętu, odzysku oraz przygotowania do ponownego użycia i recyklingu zużytego sprzętu.

Infografika nr 2

Zgodnie z nową ustawą o ZSEE, wprowadzający sprzęt jest obowiązany do osiągnięcia **minimalnych rocznych poziomów zbierania ZSEE**, które wynoszą nie mniej niż:

40%

średniorocznej masy sprzętu wprowadzonego do obrotu w trzech poprzednich latach

65%

– od 2021 r.

Podwyższenie minimalnych rocznych poziomów zbierania zużytego sprzętu jest dużym wyzwaniem dla Polski, gdyż – jak wynika z szacunków CECED Polska¹¹ – w ciągu pięciu lat Polska będzie musiała osiągnąć wzrost zbiórki zużytego sprzętu z obecnych 4 kg na mieszkańca do prawie 10 kg.

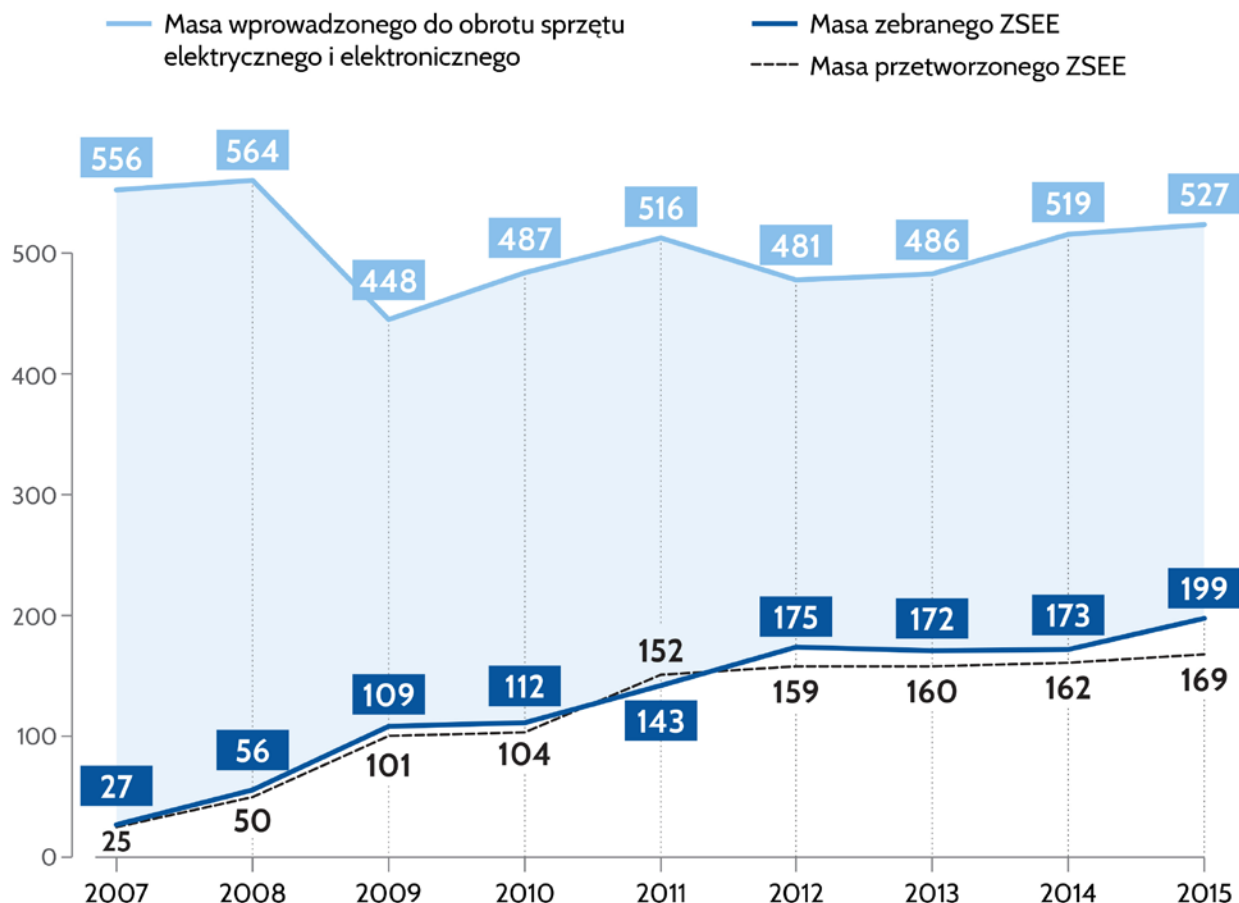
¹⁰ Dz. Urz. UE L 197 z 2012 r., s. 38, ze zm.

¹¹ CECED Polska jest członkiem Europejskiego Stowarzyszenia Producentów AGD.

Infografika nr 3

ZBYT MAŁO ZUŻYTEGO SPRZĘTU ELEKTRYCZNEGO I ELEKTRONICZNEGO (ZSEE) TRAFIA DO PONOWNEGO PRZETWORZENIA

Sprzęt elektryczny i elektroniczny wprowadzony do obrotu i przetworzony w latach 2007–2015
(w tys. Mg, w zaokrągleniu)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie rocznych raportów o funkcjonowaniu systemu gospodarowania użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym sporządzanych corocznie przez GIOŚ.

W Polsce występuje problem z rzeczywistym ustaleniem poziomów zbierania zużytego sprzętu¹². Według doniesień prasowych, co najmniej 40% obiegu ZSEE w Polsce odbywa się na podstawie fałszywych dokumentów. Z Raportów o funkcjonowaniu systemu gospodarki ZSEE sporządzanych corocznie przez GIOŚ wynika, że nie wszyscy przedsiębiorcy zobowiązani do przesyłania sprawozdań wymaganych przepisami o zużytym sprzęcie wywiązywali się z tego obowiązku.

¹² W raportach Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową pn. *Funkcjonowanie i nieprawidłowości w systemie zarządzania użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym w Polsce*, z marca 2010 r. oraz pn. *Najważniejsze wydarzenia na rynku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE) w okresie ostatnich dwunastu miesięcy*, z maja 2011 r. wskazano zjawisko kreowania fałszywej (tj. niezgodnej ze stanem faktycznym lub prawem) dokumentacji poświadczającej zebranie i przetworzenie zużytego sprzętu jako największą patologię występującą w systemie zarządzania ZSEE. Zjawisko to zostało również opisane w raporcie PwC Polska pn. *Nieprawidłowości w systemie zarządzania ZSEE w Polsce*, z kwietnia 2014 r. oraz w raporcie Instytutu im. E. Kwiatkowskiego opracowanym przez zespół pod kierownictwem merytorycznym prof. K. Żmijewskiego pn. *Rynek Recyklingu Zużytego Sprzętu Chłodniczego w Polsce*, z 2013 r.

Innym poważnym problemem występującym na rynku ZSEE – jak wynika z raportów instytucji podejmujących tematykę elektroodpadów¹³ – jest tzw. „szara strefa”, której najbardziej rozpowszechnionym przejawem jest nieprofesjonalny demontaż zebranego zużytego sprzętu, w prymitywnych warunkach poza zakładami przetwarzania (najczęściej w punktach skupu złomu) lub w zakładach przetwarzania o niskim standardzie technologicznym.

Uzasadnieniem podjęcia kontroli było ustalenie, jak z perspektywy Inspekcji Ochrony Środowiska, wygląda sytuacja na rynku obrotu ZSEE i jakie działania podejmuje Inspekcja, by skutecznie przeciwdziałać występującym w systemie zarządzania ZSEE nieprawidłowościom. Podjęcie kontroli uzasadniały również informacje o braku rozwiązań prawnych mających na celu zapobieganie oszustwom oraz o braku efektywnego nadzoru nad funkcjonowaniem systemu gospodarowania zużyтым sprzętem¹⁴. Od wielu lat branża zajmująca się zużyтым sprzętem postuluje o intensyfikację działań Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie nadzoru i kontroli tego sektora gospodarki odpadami.

Cel i zakres kontroli

Celem głównym kontroli była ocena prawidłowości działań w ramach systemu zarządzania zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym. Cel ten miał zostać osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych, tj. ocenę:

- spełnienia przez zakłady przetwarzania i podmioty zbierające zużyty sprzęt wymogów określonych w przepisach o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym;
- prawidłowości i wiarygodności dokumentacji dotyczącej obrotu zużyтым sprzętem;
- czy system sprawozdawczy o zużyтым sprzęcie jest źródłem rzetelnych i wiarygodnych danych;
- prawidłowości i skuteczności kontroli podmiotów działających w sektorze obrotu zużyтым sprzętem.

Kontrolą prowadzoną od 28 września 2016 r. do 16 stycznia 2017 r. objęto Główny Inspektorat oraz pięć wojewódzkich inspektoratów (w Katowicach, Kielcach, Poznaniu, Warszawie i Zielonej Górze). Wykaz skontrolowanych jednostek organizacyjnych i osób kierujących tymi jednostkami, stanowi załącznik nr 5.3. do Informacji.

Kontrole w GIOŚ i WIOŚ przeprowadzono na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o NIK, z uwzględnieniem kryteriów określonych w art. 5 ust. 1 ww. ustawy, tj. legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

W niniejszej Informacji wykorzystane zostały wyniki zleconych WIOŚ¹⁵, na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, kontroli doraźnych przeprowadzonych w pięciu podmiotach prowadzących zakłady przetwarzania ZSEE i 10 podmiotach wykonujących działalność gospodarczą w zakresie zbierania zużytego sprzętu z terenu działania wojewódzkich inspektoratów objętych kontrolą NIK.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2014 r. do dnia 16 stycznia 2017 r.

¹³ Tj. raportów wymienionych w przypisie nr 11 oraz raportu Centrum im. Adama Smitha *O skutecznym zagospodarowaniu elektroodpadów – Jak usprawnić system zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w Polsce?* z maja 2015 r.

¹⁴ Uwagę na te problemy zwrócili uczestnicy debaty *Czy system zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego skutecznie chroni środowisko naturalne* (relacja z tej debaty została przedstawiona w artykule prasowym *System zbiórki ZSEE dziurawy niczym sito*, gazeta „Rzeczpospolita”, z 25 kwietnia 2015 r.) oraz uczestnicy XI edycji konferencji *Recykling zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego* (relacja dostępna na stronie internetowej <http://portalkomunalny.pl/zseewkonferencja-warszawa-2016-330738/>).

¹⁵ W Katowicach, Kielcach, Poznaniu, Warszawie i Zielonej Górze.

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

W ocenie¹⁶ Najwyższej Izby Kontroli system zarządzania zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym nie funkcjonował prawidłowo. Ocenę tę uzasadniają niewłaściwa organizacja systemu, w tym rozbieżności w interpretacji przez organy administracji rządowej przepisów o podziale kompetencji w zakresie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań kontrolnych wykonywanych przez WIOŚ, dotyczących przestrzegania przepisów o zużyтым sprzęcie oraz nieprawidłowości w działalności objętych kontrolą podmiotów funkcjonujących w ramach tego systemu.

Większość objętych kontrolą podmiotów gospodarujących ZSEE nie przestrzegało przepisów o zużyтым sprzęcie. Spośród 14¹⁷ skontrolowanych przez WIOŚ na zlecenie NIK podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania lub przetwarzania zużytego sprzętu, aż osiem (57%) nie spełniało, wynikających z przepisów ustawy o ZSEE z 2015 r., warunków w zakresie właściwego wyposażenia, magazynowania i przetwarzania tego sprzętu. Połowa skontrolowanych podmiotów zbierających ZSEE, niezgodnie z tą ustawą umieszczała zużyty sprzęt łącznie z innymi odpadami oraz zbierała niekompletny zużyty sprzęt lub części pochodzące ze zużytego sprzętu. Kontrole WIOŚ przeprowadzone u zbierających ZSEE nieujętych w rejestrze GIOŚ wykazały także m.in. przypadki nielegalnego demontażu zużytego sprzętu.

System sprawozdawczy o ZSEE nie jest źródłem rzetelnych i wiarygodnych danych, o czym świadczą ustalenia Inspekcji Ochrony Środowiska, dotyczące nienależytego wywiązywania się przez znaczną część przedsiębiorców z obowiązków sprawozdawczych wymaganych przepisami o zużyтым sprzęcie oraz przyjęty w GIOŚ sposób weryfikacji tych obowiązków, uniemożliwiający ustalenie, czy wszystkie zobowiązane podmioty wywiązały się z obowiązków sprawozdawczych. Nieprawidłowo z obowiązków sprawozdawczych wynikających z przepisów o zużyтым sprzęcie wywiązywało się 42% przedsiębiorców skontrolowanych w ramach kontroli zleconych, a połowa z nich nierzetelnie prowadziła ewidencję odpadów. Nieprawidłowości w zakresie ewidencjonowania odpadów oraz sporządzania i przedkładania Głównemu Inspektorowi sprawozdań wymaganych przepisami o zużyтым sprzęcie należały do najczęściej stwierdzanych w kontrolach WIOŚ prowadzonych w latach 2014–2016 (do 30 września).

Nadzór nad funkcjonowaniem systemu zarządzania ZSEE ze strony Inspekcji Ochrony Środowiska był niewystarczający. Główny Inspektor w 2010 r. wydał *Wytyczne do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego*, jednakże nie wywiązywał się z ustawowego obowiązku kontroli ich przestrzegania. Wytyczne te nie zostały zaktualizowane pomimo wejścia w życie od 1 stycznia 2016 r. nowej ustawy o ZSEE, a także nie dostosowywano ich do zmieniających się przepisów wykonawczych.

Wojewódzcy inspektorzy wywiązywali się z ustawowego obowiązku wykonywania corocznych kontroli w zakładach przetwarzających zużyty sprzęt, natomiast w innych podmiotach (głównie zbierających i prowadzących działalność w zakresie recyklingu), wykonujących działalność dotyczącą gospodarowania zużyтым sprzętem, kontrole prowadzone były w ograniczonym zakresie.

¹⁶ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

¹⁷ Ze statystyki wyłączono jeden podmiot posiadający zezwolenie na zbieranie ZSEE, nieujęty w rejestrze GIOŚ, który faktycznie nie zbierał zużytego sprzętu.

Prawdopodobieństwo objęcia kontrolą podmiotów funkcjonujących w systemie zarządzania ZSEE, za wyjątkiem zakładów przetwarzania, było niewielkie. Kontrole podmiotów zbierających i przetwarzających ZSEE były prowadzone powierzchownie, ograniczały się w zasadzie do weryfikacji spełnienia wymogów formalnych i technicznych. Wojewódzkie inspektoraty, kontrolując zakłady przetwarzania, nie przestrzegały ww. wytycznych Głównego Inspektora z 2010 r. WIOŚ nie przeprowadzały kontroli krzyżowych, dzięki którym możliwe jest wykrycie nieprawidłowości we wzajemnych relacjach pomiędzy uczestnikami łańcucha przetwarzania zużytego sprzętu. Prowadząc działania pokontrolne, wojewódzkie inspektoraty często nie korzystały z przewidzianych prawem środków zmierzających do ukarania osób odpowiedzialnych za stwierdzone naruszenia wymogów ochrony środowiska.

Zarówno Główny Inspektor, jak i wojewodowie nie kontrolowali wojewódzkich inspektorów w zakresie realizacji zadań dotyczących kontroli podmiotów gospodarujących zużytym sprzętem. Z ustaleń kontroli NIK wynika, że organy te, z powodu, ich zadaniem, niejednoznacznego podziału pomiędzy nimi kompetencji kontrolnych wobec WIOŚ, nie uznają się za właściwe do podejmowania takich kontroli.

2.2 Synteza wyników kontroli

1. Z ustaleń kontroli doraźnych zleconych przez NIK¹⁸ wojewódzkim inspektoratom w Katowicach, Kielcach, Poznaniu, Warszawie i Zielonej Górze wynika, że spośród 14 podmiotów gospodarujących zużytym sprzętem¹⁹ dziewięć spełniało wymogi w zakresie wyposażenia miejsc do magazynowania zużytego sprzętu²⁰. U pozostałych pięciu podmiotów, miejsca, w których jest magazynowany zużyty sprzęt nie miały utwardzonego podłoża lub zadaszenia zapobiegającego oddziaływaniu czynników atmosferycznych albo nieprzepuszczalnego podłoża wraz z urządzeniami do likwidacji wycieków. Tylko dwa z pięciu zakładów przetwarzania posiadały wyposażenie wymagane art. 51 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. Pozostałe nie posiadały urządzenia ważącego do ustalenia masy przyjętego zużytego sprzętu oraz masy odpadów powstałych ze zużytego sprzętu, dzięki któremu byłoby możliwe wykonanie zbiorczego, elektronicznego wydruku wszystkich dokonanych ważen odrębnie dla zużytego sprzętu i odrębnie dla odpadów powstałych ze zużytego sprzętu²¹ lub urządzeń do oczyszczania wody, które odpowiadają regulacjom z zakresu ochrony zdrowia i środowiska, w szczególności przepisom prawa wodnego²². Poza tym w dwóch tych zakładach urządzenia nie były w pełni sprawne²³, a w trzecim przetwarzanie prowadzono niezgodnie z wymaganiami dla tego procesu określonymi w pozwoleniu zintegrowanym. Umieszczanie zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami oraz zbieranie niekompletnego zużytego sprzętu lub części pochodzących ze zużytego sprzętu, wbrew zakazom określonym w art. 34 i art. 35

¹⁸ Na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

¹⁹ Kontrolami doraźnymi objęto pięć zakładów przetwarzania zużytego sprzętu i 10 podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania ZSEE, w tym pięć niewpisanych do rejestru GIOŚ. Ustalenia z tych kontroli wykazały, że jeden z podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania ZSEE, nieujętych w rejestrze GIOŚ, nie zbierał zużytego sprzętu.

²⁰ Dla zakładów przetwarzania określone w art. 50 ustawy o ZSEE z 2015 r., a dla zbierających zużyty sprzęt w art. 43 tej ustawy.

²¹ Dwa zakłady przetwarzania skontrolowane przez WIOŚ w Poznaniu i Warszawie.

²² Jeden zakład przetwarzania skontrolowany przez WIOŚ w Katowicach.

²³ W jednym zakładzie odkurzacz przemysłowy przeznaczony do usuwania luminoforu nie posiadał sprawnego filtra, w drugim mechanizmy wstrząsowe pyłu w filtrach tkaninowych niedostatecznie otrząsały warstwę luminoforu z powierzchni rękawów filtracyjnych.

ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. stwierdzono u pięciu z dziewięciu zbierających ZSEE²⁴. Nielegalny demontaż prowadziło dwóch zbierających ZSEE nieujętych w rejestrze GIOŚ. Kontrole w podmiotach zbierających ZSEE niewpisanych do rejestru GIOŚ wykazały również inne nieprawidłowości polegające m.in. na: zbieraniu odpadów w sposób nieselektywny, niezgodnie z art. 23 ustawy o odpadach, zbieraniu odpadów o określonym kodzie bez zezwolenia wymaganego art. 41 ust. 1 tej ustawy, magazynowaniu odpadów niezgodnie z posiadanym zezwoleniem, mieszaniu odpadów niebezpiecznych z innymi odpadami, wbrew zakazowi określonymu w art. 21 ust. 1 ustawy o odpadach oraz naruszeniu art. 25 ust. 1 tej ustawy poprzez niewłaściwe magazynowanie akumulatorów. Nieprawidłowości istotne z punktu widzenia ochrony środowiska i zdrowia ludzi takie jak: magazynowanie zużytego sprzętu niezgodnie z wymogami określonymi w przepisach o zużytym sprzęcie, nielegalny demontaż zużytego sprzętu, umieszczanie zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami ujawnili również inspektorzy WIOŚ w kontrolach prowadzonych w latach 2014–2016 w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie (w 5% do 14% tych kontroli). [szerzej na str. 22–26 i str. 36]

2. Połowa skontrolowanych przez WIOŚ w ramach kontroli doraźnych podmiotów gospodarujących zużytym sprzętem nierzetelnie prowadziła ewidencję odpadów. U przedsiębiorców tych stwierdzono nieprawidłowości polegające na niewywiązywaniu się z obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów bądź wykonywaniu go niezgodnie ze stanem faktycznym. W dwóch przypadkach nierzetelność ewidencji wynikała z błędnego klasyfikowania odpadów, niezgodnie ze źródłem ich pochodzenia. [szerzej na str. 27]

Spośród 12 przedsiębiorstw, u których w ramach zleconych kontroli doraźnych zbadano realizację obowiązku sprawozdawczego wynikającego z przepisów o zużytym sprzęcie, siedem prawidłowo sporządziło i terminowo przedłożyło Głównemu Inspektorowi wymagane sprawozdania²⁵. Stwierdzone u pozostałych podmiotów nieprawidłowości polegały na niewywiązywaniu się z tego obowiązku bądź wykonaniu go nieterminowo lub zawarciu w sprawozdaniu nierzetelnych danych.

Z ustaleń 14 kontroli doraźnych wynika, że zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów za 2015 r. rzetelnie sporządziło dziewięć podmiotów, a terminowo przedłożyło właściwemu marszałkowi województwa – 12. Tylko jeden z kontrolowanych podmiotów²⁶ nie wywiązał się z tego obowiązku, wynikającego z art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach²⁷. [szerzej na str. 28–29]

Inspektorzy WIOŚ w ponad 50% kontroli prowadzonych w latach 2014–2016 w podmiotach objętych przepisami o ZSEE stwierdzali nieprawidłowości, przy czym większość z nich polegała m.in. na: braku ewidencji odpadów lub jej nierzetelnym prowadzeniu, niesporządzaniu i nieprzedkładaniu Głównemu Inspektorowi sprawozdań wymaganych przepisami o zużytym sprzęcie oraz na niesporządzaniu i nieprzedkładaniu właściwemu marszałkowi województwa zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania

²⁴ W tym u czterech zbierających ZSEE niewpisanych do rejestru GIOŚ.

²⁵ Trzy z pięciu zakładów przetwarzania i czterech z siedmiu zbierających ZSEE.

²⁶ Zbierający ZSEE nieujęty w rejestrze GIOŚ, skontrolowany przez WIOŚ w Kielcach.

²⁷ Dz. U. z 2010 r. poz. 1243, ze zm. Zgodnie z art. 237a, podmioty zobowiązane do sporządzenia zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów, na podstawie art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach, sporządzają i składają je za 2015 r. stosując przepisy dotychczasowe.

nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów, niewywiązywaniu się z obowiązku złożenia do GIOŚ wniosku o wpis do rejestru w związku z prowadzoną działalnością. Informacje o wynikach kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie przedkładano, na podstawie art. 5 ust. 4 pkt 5 ustawy o IOŚ oraz art. 16 ust. 2 ustawy o ZSEE z 2005 r. Głównemu Inspektorowi, który wykorzystywał je do opracowania rocznych raportów o funkcjonowaniu systemu gospodarowania ZSEE oraz rocznych sprawozdań z działalności Inspekcji Ochrony Środowiska. Poza tym sprawozdania z działalności kontrolnej WIOŚ przekazywano wojewodom stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie²⁸. [szerzej na str. 36]

3. W latach 2014–2015 objęci kontrolą wojewódzcy inspektorzy wywiązywali się z obowiązku przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania. W latach 2014–2016 (do 30 września), kontrolą w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie obejmowano, poza zakładami przetwarzania, również wprowadzających SEE i zbierających ZSEE, przy czym liczba skontrolowanych w tym okresie podmiotów stanowiła odpowiednio od 0,9% do 38% i od 4,2% do 24,5% liczby przedsiębiorstw ujętych w rejestrze GIOŚ prowadzących działalność na terenie danego województwa. Kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie wojewódzkie inspektoraty przeprowadziły także u trzech prowadzących działalność w zakresie recyklingu oraz jednego prowadzącego działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku. W latach 2014–2016 (do 30 września) spośród kontrolowanych wojewódzkich inspektoratów najmniej kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie przeprowadził WIOŚ w Kielcach (16 kontroli), najwięcej WIOŚ w Warszawie (258 kontroli). WIOŚ w Zielonej Górze zrealizował 103 takie kontrole, WIOŚ w Katowicach – 114, a WIOŚ w Poznaniu – 145. Liczba tych kontroli uzależniona była m.in. od liczby zakładów przetwarzania działających w województwie w danym roku, liczby inspektorów WIOŚ zajmujących się wykonywaniem tych kontroli oraz liczby wniosków o interwencję. [szerzej na str. 33–35]
4. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wojewódzcy inspektorzy wydawali zarządzenia pokontrolne. Prawie wszystkie kontrolowane podmioty, stosownie do art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, informowały wojewódzkich inspektorów o zakresie podjętych i zrealizowanych działań eliminujących wskazane w zarządzeniach pokontrolnych naruszenia. Z obowiązku tego nie wywiązywało się 5,4% podmiotów (objętych badaniem w ramach kontroli NIK), 14,3% informowało nieterminowo, a 10% niezgodnie z prawdą. Opóźnienia w przekazywaniu informacji o zakresie wykonania zarządzeń pokontrolnych wynosiły od kilku do 282 dni²⁹. W żadnym badanym przypadku nieterminowego złożenia tej informacji, co stanowiło wykroczenie z art. 31a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, wojewódzkie inspektoraty nie podjęły działań w celu ukarania sprawcy tego wykroczenia. Karę grzywny w drodze mandatu karnego nałożono, na podstawie art. 31a ust. 1 ww. ustawy, na 17% podmiotów, które nie złożyły informacji o zakresie wykonania zarządzenia pokontrolnego oraz na 63% podmiotów, które niezgodnie z prawdą poinformowały o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych. Realizację zarządzeń pokontrolnych weryfikowano w zakładach przetwarzania w trakcie corocznych kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie. W pozostałych podmiotach nie prowadzono kontroli sprawdzających realizację zarządzeń pokontrolnych. [szerzej na str. 38–39]

²⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 525, ze zm.

²⁹ Najdłuższe opóźnienia stwierdzono w WIOŚ w Katowicach.

5. Inspektorzy WIOŚ kontrolując podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania ZSEE stwierdzali nieprawidłowość polegającą na niewywiązaniu się przez zbierającego zużyty sprzęt z obowiązku sporządzenia i przedłożenia Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu za rok 2014 i 2015, pomimo iż art. 237 ust. 1 pkt 5 ustawy o odpadach nie zobowiązywał zbierającego ZSEE do składania tego sprawozdania za 2014 r.³⁰ [szerzej na str. 36–37]
6. Jeden z wojewódzkich inspektorów nie wszczął postępowań administracyjnych w sprawie nałożenia kary pieniężnej, określonej w art. 80 ust. 8 ustawy o ZSEE z 2005 r. po stwierdzeniu w pięciu kontrolach naruszenia art. 41 pkt 1 tej ustawy, polegającego na sprzedaży sprzętu pochodzącego od wprowadzającego sprzęt niezarejestrowanego w rejestrze GIOŚ. Ponadto stwierdzono jeden przypadek zwłoki we wszczęciu postępowania administracyjnego³¹ w sprawie nałożenia kary pieniężnej za prowadzenie, wbrew przepisowi art. 41 pkt 1 ww. ustawy, sprzedaży sprzętu pochodzącego od wprowadzającego sprzęt niezarejestrowanego w rejestrze – wynoszącej, aż 2 lata i 5 miesięcy. Inspektorzy WIOŚ w wielu przypadkach, ze względu na rodzaj naruszenia oraz stopień szkodliwości czynu, odstępowali od wymierzenia kar w drodze mandatu karnego, poprzestając na pouczeniu. W latach 2014–2016 zastosowano 358 pouczeń m.in. za nieprawidłowości w ewidencjonowaniu odpadów oraz niezłożenie do Głównego Inspektora wniosku o wpis do rejestru GIOŚ. W tym samym okresie wymierzono w drodze mandatu karnego 78 grzywien. Ponadto w Inspekcji Ochrony Środowiska stosowano niejednolite podejście przy karaniu sprawców wykroczeń. Działanie to powodowało, że ta sama nieprawidłowość w przypadku jednego podmiotu skutkowałą nałożeniem mandatu, a w przypadku innego zastosowaniem pouczenia. Ponadto administracyjne kary pieniężne wymierzano kontrolowanym w zakresie zużytego sprzętu zazwyczaj w minimalnej wysokości, nie uwzględniając przy jej określaniu skali prowadzonej działalności oraz zakresu i okoliczności stwierdzanych naruszeń, do czego zobowiązywał art. 80 ust. 11 ustawy o ZSEE z 2005 r. [szerzej na str. 39–40]
7. W okresie od 23 stycznia 2013 r. do 7 maja 2015 r. inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska nie posiadali uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia polegające m.in. na nieprowadzeniu ewidencji odpadów albo prowadzeniu jej niezgodnie ze stanem rzeczywistym, na prowadzeniu gospodarki odpadami w sposób niezapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, podobnie jak w okresie od 1 stycznia do 6 grudnia 2016 r. m.in. za wykroczenie polegające na umieszczaniu, wbrew zakazowi określonymu w art. 34 ustawy o ZSEE z 2015 r., zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami³². W sytuacji braku tych uprawnień wojewódzcy inspektorzy, pomimo obowiązku prawnej reakcji na zaistniałe wykroczenie, nie podejmowali działań zmierzających do ukarania sprawców wykroczeń, jak również nie korzystali z możliwości zastosowania pozakarnego środka reakcji zgodnie z ustawą z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń³³. [szerzej na str. 40]

³⁰ Obowiązujący od 1 stycznia 2016 r. art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach, przywrócił powyższy obowiązek sprawozdawczy zbierającego zużytego sprzęt.

³¹ W trakcie kontroli NIK.

³² Brak uprawnień do nakładania w tych okresach grzywien w drodze mandatu karnego za określone wykroczenia wynikał z niezaktualizowania rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów dnia 13 września 2002 r. w sprawie nadania inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz. U. Nr 151, poz. 1253 ze zm.) w związku z wprowadzeniem ustawy o odpadach i ustawy o ZSEE z 2015 r.

³³ Dz. U. z 2015 r. poz. 1094, ze zm.

8. Główny Inspektor ustalił *Ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska* oraz opracował w latach 2014–2016 *Wytyczne do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska*. Działaniem tym wypełnił dyspozycję wynikającą z art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ. Przyjęcie tych dokumentów miało na celu prawidłową realizację zadań m.in. w zakresie kontroli podmiotów działających w sektorze obrotu zużyтым sprzętem. Ponadto Główny Inspektor w 2010 r. wydał *Wytyczne do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego*, co miało służyć ujednoczeniu zakresu i metodyki kontroli. Wytyczne te nie zostały jednak zaktualizowane pomimo wejścia w życie od 1 stycznia 2016 r. ustawy o ZSEE z 2015 r. Nie dostosowywano ich również do zmieniających się przepisów wykonawczych. [szerzej na str. 41–42]
9. Inspektorzy wojewódzkich inspektoratów objętych kontrolą prowadzili kontrole w zakładach przetwarzania niezgodnie z *Wytycznymi do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego*. Inspektorzy WIOŚ nie kontrolowali m.in.: poprawności faktur za wykonaną usługę przetworzenia zużytego sprzętu, mimo iż w wytycznych wyraźnie wskazano na potrzebę zweryfikowania faktur wraz z zaświadczeniami o zużyтым sprzęcie w celu wyeliminowania tzw. „handlu kwitami”, faktycznych możliwości technologicznych zakładu w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu oraz prawidłowości prowadzenia demontażu zużytego sprzętu. Nie prowadzili również kontroli krzyżowych między wybranymi zakładami przetwarzania, a podmiotami dostarczającymi zebrany zużyty sprzęt i dokonującymi recyklingu lub odzysku odpadów wytworzonych ze zużytego sprzętu. Obowiązek wykonywania przez wojewódzkiego inspektora zadań Inspekcji Ochrony Środowiska zgodnie z ogólnymi kierunkami działania, zaleceniami i wytycznymi Głównego Inspektora wynika z art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy o IOŚ. Główny Inspektor nie kontrolował wojewódzkich inspektoratów pod kątem stanu realizacji ww. wytycznych, do czego zobowiązywał go art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ. [szerzej na str. 37–38 i 42]
10. W latach 2014–2016 Główny Inspektor nie kontrolował wojewódzkich inspektoratów w zakresie realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. j ustawy o IOŚ, polegających na kontroli podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o zużyтым sprzęcie. Zdaniem Głównego Inspektora, nie posiada on takich uprawnień, gdyż art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ upoważnia go jedynie do kontroli stanu realizacji ustalanych ogólnych kierunków działania Inspekcji Ochrony Środowiska, wydawanych zaleceń i wytycznych, określających sposób postępowania w trakcie realizacji zadań, wynikających z art. 2 ust. 1 tej ustawy. Zobowiązany do kontrolowania realizacji ww. zadań, na podstawie art. 28 ust. 1 pkt 1 i art. 51 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, jest wojewoda. Z informacji uzyskanych od wojewodów lubuskiego, mazowieckiego, śląskiego, świętokrzyskiego i wielkopolskiego³⁴ wynika, że wojewodowie nie kontrolowali wykonywania przez wojewódzkich inspektoratów zadań wynikających z art. 2 ust. 1 ustawy o IOŚ, gdyż ich zdaniem, w świetle obowiązujących przepisów, kontrola w tym zakresie należy do kompetencji Głównego Inspektora, a zadaniem wojewody jest kontrolowanie działalności wojewódzkich inspektoratów w zakresie wydatkowania środków publicznych, realizacji dochodów, prowadzenia postępowań administracyjnych oraz udzielania zamówień publicznych. W związku z tym wojewódzkie inspektoraty nie były w latach 2014–2016 kontrolowane w zakresie realizacji zadania polegającego na kontroli podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o zużyтым sprzęcie. [szerzej na str. 43]

11. Przykładem stosowanej w GIOŚ dobrej praktyki jest udział jego pracowników w kontrolach prowadzonych przez inspektorów WIOŚ. Zdaniem NIK, ta forma współpracy z organami Inspekcji Ochrony Środowiska, choć prowadzona w niewielkim zakresie, stanowi nie tylko dobrą formę wsparcia tych inspektorów, ale również pozwala na weryfikację sposobu prowadzenia kontroli.

[szerzej na str. 42–43]

12. Główny Inspektor wywiązywał się z obowiązku określonego w art. 15 ust.1 ustawy o ZSEE z 2005 r.³⁵ i weryfikował sprawozdania wynikające z przepisów o zużytym sprzęcie, które podmioty funkcjonujące w systemie gospodarowania zużytym sprzętem zobowiązane były przekazać do GIOŚ. Proces weryfikacji sprawozdań był jednak długotrwały, co zdaniem Głównego Inspektora wynikało z ograniczeń kadrowych i konieczności realizacji innych zadań. Ponadto Główny Inspektor nie analizował, czy sprawozdania składane były w obowiązujących terminach³⁶. Poza tym o opóźnieniach w przekazywaniu tych sprawozdań nie informował wojewódzkich inspektorów uprawnionych do stosowania kar za niesporządzenie i nieprzedłożenie Głównemu Inspektorowi sprawozdań lub wykonanie tego obowiązku nieterminowo lub niezgodnie ze stanem faktycznym. Jego zdaniem, w świetle obowiązujących przepisów nie był do tego zobowiązany, a właściwym organem do sprawdzenia realizacji obowiązku sprawozdawczego jest wojewódzki inspektor. W świetle ustaleń kontroli, o weryfikacji terminowości składania sprawozdań można mówić tylko w przypadku zakładów przetwarzania, które corocznie były kontrolowane przez wojewódzkie inspektoraty. Biorąc pod uwagę fakt, że w latach 2014–2016 (do 30 września) skontrolowano ok. 8%³⁷ pozostałych podmiotów, tylko w znikomym zakresie terminowość wywiązywania się z obowiązków sprawozdawczych tych podmiotów objęta była kontrolą wojewódzkich inspektoratów.

Główny Inspektor nie posiadał narzędzi, które umożliwiłyby mu sprawowanie bieżącego nadzoru nad wykonywaniem przez podmioty funkcjonujące w systemie zarządzania ZSEE obowiązku sprawozdawczego. GIOŚ nie dysponował danymi o podmiotach zobowiązanych do złożenia za 2014 r. i 2015 r. półrocznych sprawozdań wynikających z przepisów o zużytym sprzęcie, a dane o podmiotach, które nie przedłożyły do GIOŚ wymaganych sprawozdań zostały ustalone w wyniku ręcznego przeglądania dokumentów i sprawdzania w bazie sprzętu i zużytego sprzętu poszczególnych przedsiębiorców. W związku z tym, nie było możliwe ustalenie, czy wszystkie zobowiązane podmioty wywiązały się z obowiązku sprawozdawczego. [szerzej na str. 29–32]

2.3 Uwagi i wnioski

Kluczowym etapem procesu zagospodarowania zużytego sprzętu jest jego bezpieczne dla środowiska i ludzi przetwarzanie. Niezwykle istotnym staje się więc określenie standardów w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu, w szczególności odpadów niebezpiecznych o największym zagrożeniu dla środowiska, tj. urządzeń chłodniczych, monitorów CRT oraz lamp fluorescencyjnych. Zapisy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/19/UE z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (WEEE) stanowią, że *każdy zakład lub przedsiębiorstwo prowadzące zbieranie, recykling oraz przetwarzanie powinny spełniać minimalne*

³⁵ Przepis ten ma zastosowanie zgodnie z art. 235 ust. 3 ustawy o odpadach, do czasu utworzenia rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami.

³⁶ Poza jednym sprawozdaniem, po analizie którego zwrócił się do właściwego wojewódzkiego inspektora o przeprowadzenie kontroli.

³⁷ Skontrolowano 364 podmioty inne niż zakłady przetwarzania, ujęte bądź nieujęte w rejestrze GIOŚ. W rejestrze GIOŚ widniały 4.672 podmioty inne niż prowadzące zakłady przetwarzania.

standardy w celu zapobiegania negatywnemu wpływowi przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego na środowisko oraz, że należy stosować najlepsze dostępne techniki przetwarzania, odzysku oraz recyklingu, pod warunkiem, że zapewniają one ochronę zdrowia ludzkiego oraz wysoki poziom ochrony środowiska. Art. 5 ust. 1 dyrektywy WEEE nakazuje przyjęcie odpowiednich środków do zapewnienia właściwego przetwarzania zebranego zużytego sprzętu. W 2015 r. na zamówienie Ministerstwa Środowiska opracowano ekspertyzę pn. *Standardy przetwarzania poszczególnym rodzajów zużytego sprzętu oraz wymagania dla zakładów przetwarzania zużytego sprzętu*³⁸, której celem było określenie propozycji standardów wyższych niż minimalne wymagania określone w ustawie o ZSEE z 2015 r., możliwych do spełnienia przez przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie Polski. Wprowadzenie standaryzacji procesów przetwarzania zużytego sprzętu uzasadnia, zawarte w powyższej ekspertyzie stwierdzenie, że stan techniczny niektórych polskich zakładów przetwarzania zdecydowanie odbiega od standardów podobnych podmiotów działających w innych krajach Unii Europejskiej oraz, że wiele zakładów przetwarzania opiera swoją działalność na ręcznym demontażu zużytego sprzętu, do którego wykorzystuje narzędzia ręczne oraz elektronarzędzia. Ustalenia kontroli doraźnych zleconych przez NIK wojewódzkim inspektoratom wskazują, że niektóre zakłady demontują zużyty sprzęt przy użyciu narzędzi ręcznych lub urządzeń niezapewniających bezpiecznego dla środowiska i ludzi ich przetworzenia. Określenie standardów w zakresie przetwarzania ZSEE możliwe jest w obecnym stanie prawnym. Zgodnie z art. 33 ust. 3 i 4 ustawy o odpadach, minister właściwy do spraw środowiska może określić, w drodze rozporządzenia, wymagania dla określonych procesów przetwarzania lub dla instalacji do przetwarzania odpadów oraz wymagania dla odpadów powstających w wyniku tych procesów, kierując się zapobieganiem zagrożeniom dla życia lub zdrowia ludzi oraz dla środowiska, a także zapobieganiem nieprawidłowościom przy przetwarzaniu odpadów. Minister właściwy do spraw środowiska, wydając rozporządzenie, o którym mowa w ust. 3, może uwzględnić również wymagania tylko dla określonego rodzaju lub rodzajów odpadów.

Dla wyeliminowania lub ograniczenia nieprawidłowości w gospodarowaniu ZSEE konieczne jest zapewnienie skuteczności kontroli. W przypadku zakładów przetwarzania kontrole powinny koncentrować się na weryfikacji zdolności przerobowych zakładów pod kątem sprawozdawanej ilości przetwarzanego zużytego sprzętu oraz na dokładnym sprawdzeniu przepływu frakcji odpadów w połączeniu z kontrolą przepływów finansowych. Zasadne jest również stosowanie na szeroką skalę kontroli krzyżowych, które przyczyniają się do likwidacji „szarej strefy”. Główny Inspektor w 2010 r. wydał wytyczne dotyczące kontroli tylko w zakładach przetwarzania. Ponadto wytyczne te nie zostały zaktualizowane w związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2016 r. ustawy o ZSEE z 2015 r.

Dla zapewnienia wyższej jakości i efektywności kontroli przedsiębiorstw funkcjonujących w systemie zarządzania zużytym sprzętem niezbędne jest funkcjonowanie skutecznego nadzoru, który jest w stanie zapewnić kontrola wykonywania zadań, określonych w art. 2 ust. 1 ustawy o IOŚ, w tym również pod kątem stosowania przez wojewódzkich inspektorów wytycznych określających sposób postępowania w trakcie realizacji tych zadań. W związku z różną interpretacją przez wojewodów i Głównego Inspektora przepisów dotyczących kontroli działalności WIOŚ, uzasadnione jest zapewnienie Głównemu Inspektorowi możliwości kontrolowania realizacji przez wojewódzkich inspektorów zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o IOŚ. Główny Inspektor

³⁸ Wykonała ją FUNDEKO KORBEL, KROK-BAŚCIUK SP.J.

kieruje bowiem działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska ustala ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska oraz wydaje zalecenia i wytyczne, określające sposób postępowania w trakcie wykonywania zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy o IOŚ. **Dlatego też NIK wskazuje na potrzebę zapewnienia Głównemu Inspektorowi skutecznych instrumentów umożliwiających kontrolę realizacji przez wojewódzkie inspektoraty zadań, o których mowa w powyższym przepisie, w tym kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o zużyтым sprzęcie.**

Skutecznym narzędziem nadzoru nad rynkiem ZSEE, które w znaczący sposób przyczyniłoby się do wyeliminowania występujących w nim nieprawidłowości, powinien stać się informatyczny system służący do rejestracji on-line wszystkich procesów w łańcuchu gospodarowania zużyтым sprzętem. System taki ułatwiłby bieżącą kontrolę działania podmiotów funkcjonujących w systemie zarządzania ZSEE oraz efektywne typowanie podmiotów do kontroli. W założeniach do projektu ustawy o ZSEE z 2015 r. zawarto zapisy dotyczące stworzenia systemu informatycznego monitorującego przepływ zużytego sprzętu, jako instrumentu wzmacniającego kontrolę prawidłowego funkcjonowania systemu gospodarowania ZSEE i ograniczającego zakres „szarej strefy”. Nie zostały one jednak wprowadzone do nowej ustawy o ZSEE. Obecnie trwają w GIOŚ prace nad Bazą danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, o której mowa w art. 79 ustawy o odpadach, która zdaniem Głównego Inspektora, zapewni automatyczny nadzór nad sprawozdawczością wynikającą z przepisów o zużyтым sprzęcie oraz umożliwi śledzenie przepływu odpadów od ich zebrania do ich odzysku lub unieszkodliwienia.

W związku z powyższym, niezależnie od realizacji wniosków zawartych w wystąpieniach pokontrolnych, NIK wskazuje na potrzebę podniesienia jakości i skuteczności kontroli podmiotów działających w sektorze ZSEE, poprzez wydanie przez Głównego Inspektora szczegółowych wytycznych dla Inspekcji Ochrony Środowiska określających sposób postępowania w trakcie realizacji kontroli w podmiotach gospodarujących zużyтым sprzętem, uwzględniających konieczność przeprowadzania kontroli krzyżowych, oraz kontrolowanie stanu ich realizacji.

Ponadto, w celu poprawy funkcjonowania systemu zarządzania ZSEE zachodzi, zdaniem NIK, potrzeba rozważenia zmian w obowiązującym prawie, poprzez określenie przez Ministra Środowiska, w drodze rozporządzenia, na podstawie art. 33 ust. 3 i 4 ustawy o odpadach, wymagań dla procesów przetwarzania zużytego sprzętu lub dla instalacji do przetwarzania oraz wymagań dla odpadów powstających w wyniku tych procesów.

W ramach kontroli *System zarządzania zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym* wojewódzkie inspektoraty w Katowicach, Kielcach, Poznaniu, Warszawie i Zielonej Górze, na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli³⁹, przeprowadziły kontrole doraźne, którymi objęto pięć podmiotów prowadzących zakład przetwarzania zużytego sprzętu⁴⁰ oraz 10 podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania ZSEE, w tym pięć nieujętych w rejestrze GIOŚ, w związku z podejrzeniem występowania u nich nielegalnego demontażu. Okres objęty kontrolą to lata 2015–2016 (do dnia zakończenia kontroli). Ustalenia z tych kontroli, w zależności od ich charakteru, zostały przedstawione w ppkt 3.1, 3.2 i 3.3.

3.1 Spełnienie przez zakłady przetwarzania i zbierających zużyty sprzęt wymogów określonych w przepisach o zużyтым sprzęcie

We wszystkich zakładach przetwarzania skontrolowanych w ramach zleconych kontroli doraźnych, miejsca, w których magazynowany był zużyty sprzęt przed poddaniem go przetwarzaniu, zostały, zgodnie z art. 50 ustawy o ZSEE z 2015 r., wyposażone w nieprzepuszczalne podłoża na odpowiednim obszarze wraz z urządzeniami do likwidacji wycieków. Ponadto miejsca te posiadały zadaszenie zapobiegające oddziaływaniu czynników atmosferycznych na właściwych obszarach oraz zabezpieczenie uniemożliwiające dostęp osobom postronnym.

Dwa zakłady przetwarzania posiadały wymagane wyposażenie, o którym mowa w art. 51 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. W trzech zakładach stwierdzono braki w wymaganym wyposażeniu. Jeden z nich⁴¹ nie został wyposażony w wymagane art. 51 ust. 1 pkt 5 ustawy o ZSEE z 2015 r. urządzenia do oczyszczania wody, które odpowiadają regulacjom z zakresu ochrony zdrowia i środowiska, w szczególności przepisom prawa wodnego. Pozostałe dwa⁴² posiadały legalizowane urządzenia ważące do ustalenia masy przyjętego zużytego sprzętu oraz masy odpadów powstałych ze zużytego sprzętu, lecz bez oprogramowania umożliwiającego wykonanie zbiorczego, elektronicznego wydruku wszystkich dokonywanych ważeń odrębnie dla zużytego sprzętu i odrębnie dla odpadów powstałych ze zużytego sprzętu. Jeden z tych zakładów w czasie kontroli podjął działania zmierzające do zainstalowania wymaganego oprogramowania.

Oględziny wykonane w ramach zleconej kontroli doraźnej w zakładzie przetwarzającym wyłącznie sprzęt oświetleniowy ujawniły niedostateczne otrząsanie warstwy pyłu z powierzchni rękawów filtracyjnych. W związku z tym inspektorzy WIOŚ w Poznaniu zalecili zwiększenie nadzoru nad prawidłowością pracy mechanizmów wstrząsowych pyłu w filtrach tkaninowych.

W jednym zakładzie przetwarzania ZSEE⁴³ stwierdzono, że przetwarzanie urządzeń chłodniczych prowadzono niezgodnie z wymaganiami dla tego procesu określonymi w pozwoleniu zintegrowanym⁴⁴. Informację w tym zakresie przekazano do marszałka województwa mazowieckiego. Ujawniono również, że proces prowadzony w instalacji do przetwarzania

³⁹ Zlecenia dokonano na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK.

⁴⁰ Jeden z tych zakładów przetwarzał wyłącznie sprzęt oświetleniowy, jeden zajmował się przetwarzaniem m.in. urządzeń chłodniczych, monitorów kineskopowych, pozostałe nie przetwarzały tego rodzaju sprzętu (za wyjątkiem jednego, który z powodu braku opłacalności sporadycznie prowadzi demontaż monitorów kineskopowych).

⁴¹ Kontrolowany przez WIOŚ w Katowicach.

⁴² Kontrolowane przez WIOŚ w Poznaniu i Warszawie.

⁴³ Kontrolowanym przez WIOŚ w Warszawie.

⁴⁴ Nie prowadzono demontażu wymontowanych kompresorów.

zużytego sprzętu chłodniczego polegał na odzyskiwaniu wszystkich czynników (SZWO⁴⁵ i F-gazów⁴⁶) do jednego zbiornika, co uniemożliwiało prowadzenie szczegółowej ewidencji każdego czynnika oddzielnie. Znajdująca się w zakładzie linia do sortowania baterii nie posiadała wyposażenia wynikającego z określonego w pozwoleniu zintegrowanym opisu sortowania baterii wymontowywanych z zużytego sprzętu. Proces usuwania luminoforu nie był hermetyczny, prowadzono go bowiem pod metalową obudową z odciążeniem pyłów wykonaną we własnym zakresie. Stwierdzone w czterech zakładach przetwarzania nieprawidłowości niezwiązane z dokumentacją dotyczącą obrotu użytym sprzętem oraz systemem sprawozdawczym o użytym sprzęcie, polegały m.in. na:

- przyjmowaniu zużytego sprzętu przez zakład przetwarzania, który nie jest wyposażony zgodnie z przepisami o użytym sprzęcie, co było niezgodne z art. 51 ust. 2 ustawy o ZSEE z 2015 r.;
- przekazaniu, niezgodnie z art. 52 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r., części odpadów powstałych po demontażu zużytego sprzętu prowadzącym działalność w zakresie recyklingu lub innych niż recykling procesów odzysku niewpisanym do rejestru GIOŚ;
- niewykonaniu pomiaru hałasu z instalacji do odzysku odpadów niebezpiecznych z wymaganą częstotliwością, co było niezgodne z art. 147 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 października 2014 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody⁴⁷;
- niezgodności stanu rzeczywistego z posiadanym pozwoleniem zintegrowanym w zakresie ilości i rodzaju emitorów oraz rodzajów zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza, a także z posiadanym pozwoleniem sektorowym w zakresie ilości źródeł emisji;
- wytwarzaniu w wyniku przetwarzania zużytego sprzętu odpadów nieuwjętych w decyzji w zakresie gospodarki odpadami.

„Test 100 urządzeń”⁴⁸ przeprowadzono w dwóch zakładach przetwarzania. Wyniki testu w jednym z tych zakładów⁴⁹ przeprowadzonego na 100 urządzeniach chłodniczych i 100 monitorach kineskopowych wskazały brak możliwości technicznych do bezpiecznego usuwania substancji niebezpiecznych z urządzeń zawierających kineskopy w ilości dopuszczalnej w posiadanym pozwoleniu zintegrowanym oraz dużą rozbieżność w ilości odzyskiwanej mieszaniny czynników⁵⁰. Test wykazał również, że wraz z odesanym luminoforem do odkurzacza przemysłowego wciągane były opiłki szkła ze względu na sposób cięcia kineskopu. W drugim zakładzie wykonano „test 100 urządzeń”, któremu poddano sześć urządzeń wielkogabarytowych i 94 urządzenia małogabarytowe (głównie sprzęt informatyczny i telekomunikacyjny), przy czym w protokole kontroli zabrakło informacji, czy wydajność instalacji wynikająca z tego testu była zgodna ze stanem faktycznym⁵¹.

⁴⁵ Substancja zubożająca warstwę ozonową.

⁴⁶ Fluorowane gazy cieplarniane.

⁴⁷ Dz. U. poz. 1542.

⁴⁸ „Test 100 urządzeń” umożliwia określenie rzeczywistej wydajności zakładu przetwarzania, polega na kontroli procesu demontażu 100 kompletnych urządzeń dla każdej instalacji w zakładzie przetwarzania.

⁴⁹ Test przeprowadził WIOŚ w Warszawie.

⁵⁰ Podczas „testu 100 urządzeń” uzyskano 105 g mieszaniny czynników na sztukę. Z danych zakładu wynika, że w 2015 r. uzyskiwano 30 g na sztukę.

⁵¹ W protokole kontroli sporządzonym przez WIOŚ w Katowicach podano tylko czas demontażu, liczbę pracowników przeprowadzających demontaż oraz ilość i rodzaj wytworzonych odpadów. W zakładzie tym nie przeprowadzono demonstracyjnego demontażu monitorów kineskopowych ze względu na brak sprawnego filtra w odkurzaczu przemysłowym służącym do odsysania luminoforu. Ponadto przedsiębiorca prowadzący ten zakład oświadczył, że ze względu na brak opłacalności przetwarzanie kineskopów odbywa się sporadycznie.

Spośród pięciu skontrolowanych na zlecenie NIK podmiotów zbierających zużyty sprzęt wpisanych do rejestru GIOŚ, cztery spełniały określone w art. 43 ustawy o ZSEE z 2015 r. wymogi w zakresie wyposażenia miejsc, w których magazynowany jest zużyty sprzęt. Oznacza to, że zbierający ci posiadali:

- 1) zadaszenie zapobiegające oddziaływaniu czynników atmosferycznych oraz, w przypadku zużytego sprzętu zawierającego substancje ciekłe, które podczas uszkodzenia zużytego sprzętu mogą spowodować niekontrolowane wycieki do środowiska – nieprzepuszczalne podłoża wraz z urządzeniami do likwidacji wycieków oraz, w stosownym przypadku, odstożnikami i odolejaczami;
- 2) utwardzone podłoże;
- 3) zabezpieczenie uniemożliwiające dostęp osobom postronnym.

Jeden zbierający nie posiadał separatora substancji ropopochodnych⁵², mimo że zbierał zużyte urządzenia zawierające freon.

Wszyscy zbierający ZSEE ujęci w rejestrze GIOŚ, zgodnie z art. 35 ust. 3 ustawy o ZSEE z 2015 r., umieścili w widocznym miejscu informację o zakazie zbierania niekompletnego zużytego sprzętu i części pochodzących ze zużytego sprzętu.

Jeden ze zbierających ZSEE⁵³, wbrew zakazowi określonemu w art. 34 ustawy o ZSEE z 2015 r., część zużytego sprzętu umieszczał łącznie z innymi odpadami. Nieprawidłowość usunięto w trakcie kontroli. Ponadto na jego terenie stwierdzono obecność części pochodzących ze zużytego sprzętu, co w ocenie WIOŚ „mogło stanowić” naruszenie art. 35 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. U pozostałych zbierających ZSEE ujętych w rejestrze GIOŚ nie ujawniono nieprawidłowości polegających na zbieraniu niekompletnego zużytego sprzętu oraz części pochodzących ze zużytego sprzętu, a także na umieszczaniu go łącznie z innymi odpadami.

Czterech z pięciu zbierających ZSEE ujętych w rejestrze GIOŚ poinformowało wójta, burmistrza albo prezydenta miasta o podjęciu działalności i o punktach zbierania zużytego sprzętu. Jeden ze zbierających⁵⁴ nie dopełnił tego obowiązku, czym naruszył art. 45 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r.

Jeden z pięciu podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania ZSEE niewpisanych do rejestru GIOŚ, którzy zostali skontrolowani w ramach zleconych kontroli doraźnych, nie zbierał zużytego sprzętu oraz części pochodzących ze zużytego sprzętu⁵⁵. U pozostałych czterech przedsiębiorców stwierdzono od ośmiu do 24 nieprawidłowości o różnym charakterze.

⁵² W trakcie kontroli przedsiębiorca okazał inspektorom WIOŚ w Warszawie decyzję o warunkach zabudowy polegającej na budowie separatora substancji ropopochodnych. Inspektorzy WIOŚ w związku ze zbieraniem odpadów o kodach 20 01 23* *Urządzenia zawierające freon* oraz 16 02 11* *Zużyte urządzenia zawierające freony, HCFC, HFC* w miejscu niewyposażonym w separator zapowiedzieli zwrócić się do GIOŚ o interpretację art. 122 ustawy o ZSEE z 2015 r. Zgodnie z tym przepisem, decyzje zezwalające na zbieranie zużytego sprzętu oraz przetwarzanie zużytego sprzętu wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy zachowują moc na czas, na jaki zostały wydane. W przypadku gdy decyzje, o których mowa w ust. 1, nie są dostosowane do wymogów niniejszej ustawy, posiadacz odpadów, który w dniu wejścia w życie ustawy prowadzi zbieranie zużytego sprzętu lub przetwarzanie zużytego sprzętu, jest obowiązany uzyskać w terminie 24 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy od organu właściwego zmianę tych decyzji w zakresie dostosowania do wymogów ustawy.

⁵³ Skontrolowany przez WIOŚ w Poznaniu.

⁵⁴ Skontrolowany przez WIOŚ w Warszawie.

⁵⁵ Kontrola w tym podmiocie, przeprowadzona przez WIOŚ w Warszawie, ujawniła nieprawidłowości w zakresie działalności polegającej na zbieraniu metali żelaznych i nieżelaznych.

Nieprawidłowości niezwiązane z ewidencjonowaniem odpadów i sprawozdawczością polegały m.in. na:

- zbieraniu niekompletnego zużytego sprzętu lub części pochodzących ze zużytego sprzętu, wbrew zakazowi określone w art. 35 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. (4 przypadki);
- umieszczaniu zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami, wbrew zakazowi określone w art. 34 ww. ustawy (4);
- niewyposażeniu miejsc, w których jest magazynowany zużyty sprzęt w utwardzone podłoże lub zadaszenie zapobiegające oddziaływaniu czynników atmosferycznych lub w nieprzepuszczalne podłoża wraz z urządzeniami do likwidacji wycieków, wymagane art. 43 pkt 1 i 2 ustawy o ZSEE z 2015 r. (4);
- nieprzedłożeniu lub nieterminowym przekazaniu wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta informacji o punktach zbiórki ZSEE, wymaganej art. 45 ust. 1 ww. ustawy (4);
- magazynowaniu zbieranych odpadów niezgodnie z posiadany zezwoleniem (3);
- zbieraniu odpadów w sposób nieselektywny, niezgodnie z art. 23 ustawy o odpadach (2);
- naruszeniu art. 46 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. poprzez prowadzenie demontażu zużytego sprzętu poza zakładem przetwarzania (2);
- zbieraniu odpadów o określonym kodzie bez zezwolenia wymaganego art. 41 ust. 1 ustawy o odpadach (2);
- nieumieszczeniu w widocznym miejscu informacji o zakazie zbierania niekompletnego sprzętu i części pochodzących z zużytego sprzętu, wbrew nakazowi określone w art. 35 ust. 3 ustawy o ZSEE z 2015 r. (2);
- mieszaniu odpadów niebezpiecznych z innymi odpadami, wbrew zakazowi określone w art. 21 ust. 1 ustawy o odpadach (1).

Zdjęcie nr 1

Stół warsztatowy wykorzystywany w czasie prowadzonego u zbierającego ZSEE demontażu zużytego sprzętu

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Zdjęcie nr 2

Zużyty sprzęt magazynowany nieselektywnie wraz z innymi odpadami w miejscu niezadaszonym

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Zdjęcie nr 3

Częściowo zdemontowany wielkogabarytowy zużyty sprzęt magazynowany przez zbierającego ZSEE wraz z innymi odpadami w miejscu niezadaszonym

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

3.2 Prawdliwość i wiarygodność dokumentacji dotyczącej obrotu użytym sprzętem

Ustalenia kontroli doraźnych wykazały, że dwa zakłady przetwarzania⁵⁶ z pięciu skontrolowanych prawidłowo i terminowo wywiązywały się z obowiązku sporządzenia zaświadczeń o użytym sprzęcie i wydania ich wprowadzającym SEE lub organizacji odzysku, z którymi zawarły umowę, o której mowa w art. 23 ust. 1 tej ustawy⁵⁷, przy czym w jednym z nich, w trakcie kontroli, WIOŚ nie zweryfikował realizacji tego obowiązku za I półrocze 2016 r. W jednym zakładzie przetwarzania⁵⁸ nie oceniono prawidłowości sporządzenia zaświadczeń o użytym sprzęcie⁵⁹ i nie skontrolowano terminowości ich wydawania. Pozostałe dwa zakłady przetwarzania, z powodu niepodpisania umowy z wprowadzającym SEE, nie były zobowiązane do realizacji tego obowiązku, który do 31 grudnia 2015 r. wynikał z art. 50 ustawy o ZSEE z 2005 r., a od 1 stycznia 2016 r. z art. 53 ustawy o ZSEE z 2015 r. Przedsiębiorcy prowadzący zakład przetwarzania oraz prowadzący działalność w zakresie zbierania użytego sprzętu, na podstawie art. 66 ust. 1 ustawy o odpadach, zobowiązani byli do prowadzenia na bieżąco ilościowej i jakościowej ewidencji odpadów zgodnie z katalogiem odpadów, określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów⁶⁰.

W trzech zakładach przetwarzania z pięciu skontrolowanych w ramach zleconych kontroli doraźnych stwierdzono prawidłowe ewidencjonowanie odpadów. W pozostałych dwóch zakładach⁶¹ ujawniono nieprawidłowości polegające m.in. na nieprowadzeniu ewidencji odpadów przy zastosowaniu kart ewidencji użytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, wbrew art. 66 ust.1 i art. 67 ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach.

Czterech z pięciu przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie zbierania ZSEE, wpisanych do rejestru GIOŚ, prawidłowo realizowało obowiązek ewidencjonowania odpadów. Jeden zbierający nierzetelnie prowadził ewidencję odpadów, gdyż błędnie klasyfikował części pochodzące ze użytego sprzętu.

Nieprawidłowości w zakresie ewidencjonowania odpadów stwierdzono u wszystkich czterech podmiotów zbierających użyty sprzęt nieuwjętych w rejestrze GIOŚ. Polegały one na niewywiązywaniu się z obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów bądź prowadzeniu jej niezgodnie ze stanem faktycznym oraz niestosowaniu właściwych wzorów kart ewidencji odpadów, określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji⁶². Jeden z tych zbierających ZSEE klasyfikował odpady pochodzące ze użytego sprzętu niezgodnie ze źródłem ich pochodzenia⁶³.

⁵⁶ Skontrolowane przez WIOŚ w Katowicach i Poznaniu.

⁵⁷ Zgodnie z tym przepisem, wprowadzający sprzęt jest obowiązany do zawarcia umowy w formie pisemnej pod rygorem nieważności z prowadzącym zakład przetwarzania, który prowadzi demontaż oraz przygotowanie do ponownego użycia użytego sprzętu, który powstał ze sprzętu należącego do grupy sprzętu, do której należy sprzęt wprowadzony do obrotu przez wprowadzającego sprzęt. Obowiązek ten, wprowadzający może realizować, na podstawie art. 11 ustawy o ZSEE z 2015 r., za pośrednictwem organizacji odzysku.

⁵⁸ Skontrolowanym przez WIOŚ w Warszawie.

⁵⁹ W wyniku porównania wielkości podanych w zaświadczeniach o użytym sprzęcie i sprawozdaniach o przetworzonym użytym sprzęcie za I i II półrocze 2015 r. oraz I półrocze 2016 r. stwierdzono rozbieżności w podanych w nich wielkościach. Na podstawie tych ustaleń, w protokole kontroli zapisano, że dane w sprawozdaniu i zaświadczeniach za II półrocze 2015 r. wymagają wyjaśnienia.

⁶⁰ Dz. U. poz. 1923.

⁶¹ Skontrolowanych przez WIOŚ w Kielcach i Warszawie.

⁶² Dz. U. poz. 1973.

⁶³ Lodówki zawierające freon i agregaty z lodówek klasyfikował jako odpad o kodzie 20 01 36 *Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35* zamiast odpowiednio o kodzie 20 01 23* *Urządzenia zawierające freony* i 16 02 15* *Niebezpieczne elementy lub części składowe usunięte ze użytych urządzeń*.

3.3 Rzetelność i wiarygodność systemu sprawozdawczego o zużyтым sprzęcie

3.3.1. Zakłady przetwarzania ZSEE i podmioty zbierające zużyty sprzęt

Trzy zakłady przetwarzania z pięciu skontrolowanych w ramach kontroli doraźnych prawidłowo sporządzały i terminowo przedkładały Głównemu Inspektorowi, na podstawie art. 51 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r. w związku z art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach, sprawozdania o przetworzonym zużyтым sprzęcie⁶⁴. Zakłady te, prowadzące również działalność w zakresie zbierania zużytego sprzętu, przekazywały Głównemu Inspektorowi rzetelne sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do zakładu przetwarzania zużytego sprzętu.

Nieprawidłowości w zakresie sprawozdawczości odnoszącej się do zużytego sprzętu stwierdzono w pozostałych dwóch zakładach przetwarzania⁶⁵. Polegały one na nierzetelnym sporządzeniu sprawozdań o masie zebranego i przekazanego do zakładu przetwarzania zużytego sprzętu.

W dwóch zakładach przetwarzania⁶⁶ rzetelnie realizujących obowiązek sprawozdawczy wynikający z przepisów o zużyтым sprzęcie ujawniono inne nieprawidłowości, polegające na:

- nieterminowym przekazaniu do Biura Ochrony Warstwy Ozonowej i Klimatu sprawozdania dotyczącego substancji zubożających warstwę ozonową lub fluorowanych gazów cieplarnianych, tj. niezgodnie z art. 40 ustawy z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych⁶⁷;
- nieuwzięciu w sprawozdaniu z wykonanych badań automonitoringowych wszystkich informacji wymaganych rozporządzeniem w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody.

Spośród pięciu skontrolowanych na zlecenie NIK podmiotów zbierających zużyty sprzęt ujętych w rejestrze GIOŚ, trzy rzetelnie i terminowo wywiązały się z obowiązku sporządzenia i przedłożenia Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do zakładu przetwarzania zużytego sprzętu za I półrocze 2016 r. Jeden⁶⁸ z pozostałych zbierających ZSEE nie wypełnił tego obowiązku. Drugi⁶⁹ przesłał wymagane sprawozdanie po ustawowym terminie, tj. po 31 lipca 2016 r.

Realizację obowiązku sporządzenia i przedłożenia Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do zakładu przetwarzania zużytego sprzętu za I półrocze 2016 r., wynikającego z art. 40 ustawy o ZSEE z 2005 r. w związku z art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach, sprawdzono u dwóch⁷⁰ z czterech podmiotów zbierających zużyty sprzęt niewpisanych do rejestru GIOŚ. Jeden z nich nie zrealizował tego obowiązku.

Wszystkie objęte kontrolami doraźnymi zakłady przetwarzania rzetelnie i terminowo realizowały wynikający z art. 37 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach w związku z art. 237 ust. 1 pkt 1 i art. 237a ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach obowiązek sporządzenia i złożenia właściwemu

⁶⁴ Tj. sprawozdania zawierające informacje o masie przyjętego przez prowadzącego zakład przetwarzania sprzętu, z którego powstał zużyty sprzęt oraz rodzajach i masie odpadów powstałych z przetworzenia zużytego sprzętu, przekazanych prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu, prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku i prowadzącemu działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów.

⁶⁵ Skontrolowanych przez WIOŚ w Kielcach i Zielonej Górze.

⁶⁶ Skontrolowanych przez WIOŚ w Poznaniu i Warszawie.

⁶⁷ Dz. U. poz. 881, ze zm.

⁶⁸ Skontrolowany przez WIOŚ w Warszawie.

⁶⁹ Skontrolowany przez WIOŚ w Katowicach.

⁷⁰ Skontrolowanych przez WIOŚ w Kielcach i Zielonej Górze.

marszałkowi województwa zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów.

Prawidłową realizację tego obowiązku stwierdzono u dwóch z pięciu zbierających ZSEE wpisanych do rejestru GIOŚ. Pozostali trzej zbierający ZSEE wykonali ten obowiązek nieterminowo lub nierzetelnie⁷¹.

Zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów za 2015 r. nie sporządził i nie przedłożył właściwemu marszałkowi województwa jeden⁷² z czterech zbierających ZSEE nieujętych w rejestrze GIOŚ. Pozostali wykonali ten obowiązek terminowo, jednak dwóch z nich przedstawiło w nich nierzetelne dane⁷³.

3.3.2. Główny Inspektor Ochrony Środowiska

Liczbę podmiotów funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE, ujętych w rejestrze GIOŚ przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1

Podmioty funkcjonujące w systemie gospodarowania ZSEE ujęte w rejestrze GIOŚ

Podmioty objęte przepisami o ZSEE	Liczba podmiotów ujętych w rejestrze GIOŚ wg stanu na:		
	31 grudnia 2014 r.	31 grudnia 2015 r.	20 października 2016 r.
wprowadzający sprzęt	5.626	5.872	6.010
organizacja odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego	8	9	8
zbierający zużyty sprzęt	13.330	13.863	2.2131
prowadzący zakład przetwarzania	180	170	166
prowadzący działalność w zakresie recyklingu	120	128	136
prowadzący działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku	14	15	13

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Liczbę sprawozdań przedłożonych Głównemu Inspektorowi, na podstawie art. 24 ust. 1, art. 31 ust. 1 pkt 1, art. 51 ust. 1 i art. 56 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r. w związku art. 237 ust.1 pkt 5 i art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach obrazuje tabela nr 2.

⁷¹ Zbierający ZSEE skontrolowani przez WIOŚ w Poznaniu i Zielonej Górze sporządzili zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów za 2015 r. niezgodnie ze stanem faktycznym, natomiast zbierający ZSEE skontrolowany przez WIOŚ w Katowicach przedłożył to zestawienie marszałkowi województwa po ustawowym terminie.

⁷² Skontrolowany przez WIOŚ w Kielcach.

⁷³ Wykonanie tego obowiązku niezgodnie ze stanem faktycznym stwierdziły WIOŚ w Katowicach i Poznaniu. WIOŚ w Zielonej Górze nie odniósł się w protokole kontroli do rzetelności sporządzenia zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów za 2015 r.

Tabela nr 2
Sprawozdania przedłożone Głównemu Inspektorowi

Okres sprawozdawczy	Liczba sprawozdań przedłożonych Głównemu Inspektorowi ⁷⁵ przez:					
	wprowadzającego SEE		prowadzącego zakład przetwarzania	prowadzącego działalność w zakresie recyklingu	prowadzącego działalność w zakresie innym niż recykling	
	o ilości i masie sprzętu wprowadzonego do obrotu na terytorium kraju	o masie zużytego sprzętu zebranego, poddanego przetwarzaniu, odzyskowi, w tym recyklingowi, oraz unieszkodliwianiu	o przetworzonym zużytym sprzęcie ⁷⁶	o masie przyjętych oraz poddanych recyklingowi odpadów pochodzących ze zużytego sprzętu	o masie przyjętych oraz poddanych innym niż recykling procesom odzysku odpadów pochodzących ze zużytego sprzętu	
za I półrocze 2014 r.	ogółem, w tym:	5.225	516	153	70	10
	po terminie	78	78	2	2	1
za II półrocze 2014 r.	ogółem, w tym:	5.299	496	144	65	12
	po terminie	75	72	7	3	1
za I półrocze 2015 r.	ogółem, w tym:	5.445	510	151	82	12
	po terminie	40	31	2	1	0
za II półrocze 2015 r.	ogółem, w tym:	5.472	492	138	74	12
	po terminie	1	2	2	0	0

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Główny Inspektor nie posiadał narzędzi, które umożliwiłyby mu sprawowanie bieżącego nadzoru nad wykonywaniem przez podmioty funkcjonujące w systemie zarządzania ZSEE obowiązku sprawozdawczego. GIOŚ nie dysponował danymi o podmiotach zobowiązanych do złożenia za 2014 r. i 2015 r. półrocznych sprawozdań wynikających z przepisów o zużytym sprzęcie, a dane o podmiotach, które nie przedłożyły do GIOŚ wymaganych sprawozdań zostały ustalone w wyniku ręcznego przeglądania dokumentów i sprawdzania w bazie sprzętu i zużytego sprzętu poszczególnych przedsiębiorców. W związku z tym, nie było możliwe ustalenie, czy wszystkie zobowiązane podmioty wywiązały się z obowiązku sprawozdawczego.

⁷⁵ W terminie do dnia 31 lipca za okres od 1 stycznia do 30 czerwca i do dnia 15 marca za okres od 1 lipca do 31 grudnia każdego roku.

⁷⁶ Sprawozdania zawierające informacje o: 1) masie przyjętego przez prowadzącego zakład przetwarzania sprzętu, z którego powstał zużyty sprzęt, wraz z podaniem numeru i nazwy grupy oraz numeru i nazwy rodzaju tego sprzętu określonych w załączniku nr 1 do ustawy; 2) rodzajach i masie odpadów powstałych z przetworzenia zużytego sprzętu, przekazanych prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu, prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku i prowadzącemu działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów.

Z obowiązku przedłożenia Głównemu Inspektorowi półrocznych i rocznych sprawozdań wymaganych przepisami o zużytych sprzęcie za 2014 r. i 2015 r. nie wywiązało się od 0,5% do 1,8% wprowadzających SEE, od 3,9% do 14,7% prowadzących zakłady przetwarzania, od 9,2% do 36% prowadzących działalność w zakresie recyklingu i 7,1% prowadzących działalność w zakresie innych niż recykling procesom odzysku⁷⁷. Z rocznych raportów o funkcjonowaniu systemu gospodarki ZSEE za 2014 r. i 2015 r. wynika, że GIOŚ nie otrzymuje rocznie ok. 12 tys. sprawozdań⁷⁸, o których mowa w przepisach o zużytych sprzęcie, oraz że najwięcej sprawozdań nie złożyli za te lata zbierający ZSEE⁷⁹. GIOŚ sprawdził, które podmioty wpisane do rejestru GIOŚ nie przedłożyły wymaganych sprawozdań za 2014 r. Takiej weryfikacji nie przeprowadził w stosunku do sprawozdań za 2015 r., z uwagi na – jak wyjaśnił Zastępca Głównego Inspektora – *wejście w życie nowej ustawy o ZSEE, która nałożyła dodatkowe zadania bez zwiększenia etatów*.

Wprowadzający SEE przedłożyli Głównemu Inspektorowi, na podstawie art. 31 ust. 1 pkt 2 ustawy o ZSEE z 2005 r. w związku art. 237 ust. 1 pkt 5 ustawy o odpadach, 648 sprawozdań o osiągniętych poziomach zbierania, odzysku i recyklingu zużytego sprzętu za 2014 r. i 572 za 2015 r., w tym po terminie odpowiednio 68 i dwa.

Zbierający ZSEE przedłożyli Głównemu Inspektorowi 7.582 sprawozdań o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu za I półrocze 2014 r., 7.615 za II półrocze 2014 r., 7.570 za I półrocze 2015 r. i 7.251 za II półrocze 2015 r.⁸⁰.

Główny Inspektor, realizując obowiązek określony w art. 15 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r., weryfikował sprawozdania wynikające z przepisów o zużytych sprzęcie. Proces weryfikacji sprawozdań był jednak długotrwały, co zdaniem Głównego Inspektora spowodowane było ograniczeniami kadrowymi⁸¹ i koniecznością realizacji innych zadań⁸².

Z ustaleń kontroli NIK wynika, że jeden spośród 20 podmiotów badanych w zakresie podejmowanych przez GIOŚ działań w związku z nieprawidłowym sporządzeniem sprawozdania, bez interwencji GIOŚ, skorygował sprawozdanie, pozostałych 19 zostało pisemnie wezwanych do złożenia korekty sprawozdania. Liczba dni od wysłania pisma w sprawie dokonania zmian w sprawozdaniu do złożenia przez podmiot korekty wynosiła od 6 do 158 dni. GIOŚ w wezwaniach do skorygowania sprawozdań nie podawał terminu na złożenie poprawionego sprawozdania. Zdaniem NIK, niewyznaczenie terminu na złożenie korekty sprawozdania może spowodować, że GIOŚ otrzyma skorygowane sprawozdania po terminie sporządzenia i przedłożenia ministrowi właściwemu do spraw środowiska raportu o funkcjonowaniu systemu gospodarowania zużytych sprzętem elektrycznym i elektronicznym, co przełoży się na rzetelność zawartych w nich danych. Potwierdza to zamieszczony w raporcie o funkcjonowaniu systemu gospodarowania zużytych

⁷⁷ Wielkości te wyliczono dzieląc liczbę podmiotów, która nie złożyła wymaganych sprawozdań za dany okres przez liczbę podmiotów wpisanych do rejestru GIOŚ na koniec danego roku.

⁷⁸ Dane szacunkowe.

⁷⁹ W świetle przepisów art. 237 i art. 237a ustawy o odpadach nie byli oni zobowiązani do składania Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu.

⁸⁰ GIOŚ nie sprawdzał sprawozdań pod kątem terminowości ich złożenia ze względu na fakt, że zbierający ZSEE nie byli w świetle przepisów ustawy o odpadach (art. 237 i art. 237a) zobowiązani do składania Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu.

⁸¹ Weryfikowanie sprawozdań należało do obowiązków trzech pracowników GIOŚ.

⁸² M.in. koniecznością prowadzenia bazy danych o sprzęcie i zużytych sprzęcie, rejestru GIOŚ oraz postępowań o wykreślenie przedsiębiorcy z rejestru GIOŚ. W 2014 r. GIOŚ wykreślił z rejestru GIOŚ 757 podmiotów, w 2015 r. – 720, a w 2016 r. (do 30 września) – 9.109.

sprzętem elektrycznym i elektronicznym za 2015 r. zapis *gdyby zbierający zużyty sprzęt rzetelnie i terminowo przedłożyli wymagane sprawozdania to poziom zbierania z gospodarstw domowych w 2014 r. zamiast 4,15 kg wyniósłby 4,24 kg zużytego sprzętu.*

Analiza 20 sprawozdań wymaganych przepisami o zużyтым sprzęcie pod kątem terminowości ich złożenia wykazała, że opóźnienia w przekazaniu tych sprawozdań wyniosły w przypadku: pięciu podmiotów od 1 do 30 dni, 12 podmiotów od 31 do 60 dni, pozostałych trzech – 61, 263 i 413 dni. GIOŚ nie podejmował działań wobec przedsiębiorców, którzy nie złożyli sprawozdań w wymaganym terminie.

Główny Inspektor nie analizował, czy sprawozdania składane były w obowiązujących terminach⁸³. Ponadto nie przekazywał wojewódzkim inspektorom informacji o podmiotach, które nieterminowo wykonywały obowiązek sprawozdawczy wynikający z przepisów o zużyтым sprzęcie. Jego zdaniem, przepis art. 15 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r. nie nakładał na niego takiego obowiązku, a organem właściwym do sprawdzenia realizacji obowiązku sprawozdawczego był wojewódzki inspektor, który za niesporządzenie i nieprzedłożenie Głównemu Inspektorowi sprawozdań lub wykonanie tego obowiązku nieterminowo lub niezgodnie ze stanem faktycznym uprawniony był za 2014 r. do wymierzania, na podstawie art. 200 ust. 1 ustawy o odpadach, administracyjnych kar pieniężnych, a za 2015 r., na podstawie art. 180a tej ustawy, do nałożenia kary grzywny w drodze mandatu karnego. W świetle ustaleń kontroli, o weryfikacji terminowości można mówić tylko w przypadku zakładów przetwarzania, które corocznie były kontrolowane przez wojewódzkie inspektoraty. W związku z tym, że w latach 2014–2016 (do 30 września) wojewódzkie inspektoraty skontrolowały 364 pozostałe podmioty, ujęte bądź nie w rejestrze GIOŚ, które stanowiły ok. 8% wpisanych do rejestru GIOŚ podmiotów innych niż prowadzący zakłady przetwarzania, można stwierdzić, że w znikomym zakresie wywiązywanie się w terminie z obowiązków sprawozdawczych tych podmiotów objęte było nadzorem wojewódzkich inspektoratów. Zdaniem NIK, analiza przedkładanych Głównemu Inspektorowi sprawozdań pod względem terminowości ich złożenia i przekazanie właściwym wojewódzkim inspektorom informacji o nieterminowym złożeniu sprawozdań za 2014 r. umożliwiłaby im zastosowanie administracyjnej kary pieniężnej z art. 200 ust. 1 ustawy o odpadach, a odnośnie sprawozdań za 2015 r. – podjęcie działań w celu ukarania sprawcy wykroczenia z art. 180a tej ustawy.

3.4 Prawidłowość i skuteczność kontroli podmiotów działających w sektorze obrotu ZSEE

3.4.1. Wojewódzkie Inspektoraty Ochrony Środowiska

Proces planowania kontroli funkcjonowania systemu gospodarowania ZSEE był zgodny z procedurami wewnętrznymi dotyczącymi planowania kontroli oraz *Wytycznymi do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska*⁸⁴. Dobierając podmioty do kontroli oraz planując ich liczbę kierowano się m.in. wynikającym z art. 16 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r. i art. 86 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. obowiązkiem przeprowadzenia corocznie kontroli w zakładach przetwarzania, możliwościami kadrowymi, koniecznością pozostawienia rezerwy czasowej na kontrole dokumentacyjne i pozaplanowe, liczbą wpływających wniosków o interwencję oraz wynikami kontroli z lat poprzednich.

⁸³ Poza jednym sprawozdaniem, po analizie którego zwrócił się do właściwego wojewódzkiego inspektora o przeprowadzenie kontroli.

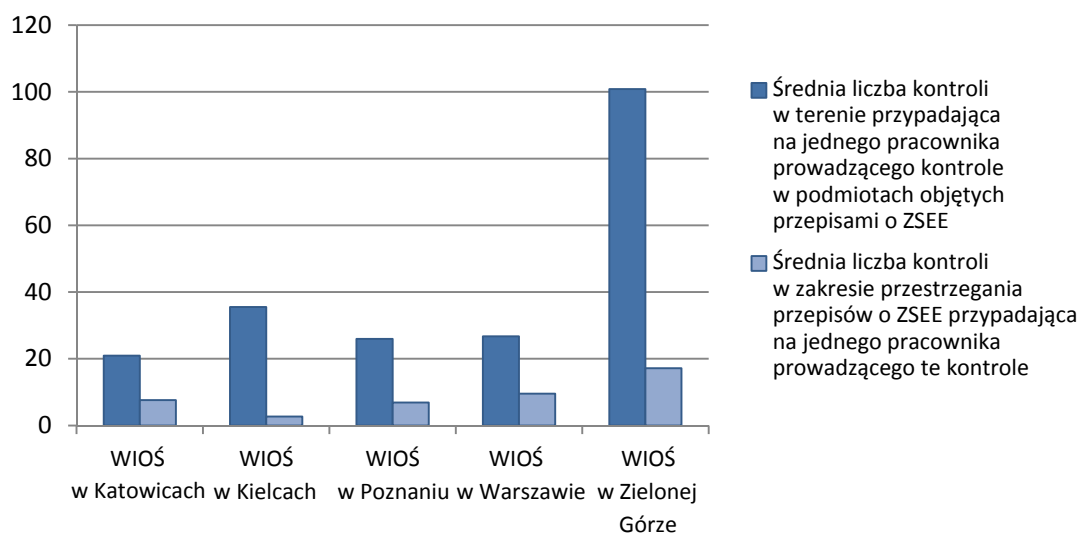
⁸⁴ Wytyczne te corocznie były wydawane przez Głównego Inspektora.

W latach 2014–2016 (do 30 września) spośród kontrolowanych wojewódzkich inspektoratów najmniej kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie przeprowadził WIOŚ w Kielcach (16 kontroli), najwięcej WIOŚ w Warszawie (258 kontroli). WIOŚ w Zielonej Górze zrealizował 103 takie kontrole, WIOŚ w Katowicach – 114, a WIOŚ w Poznaniu – 145. Liczba tych kontroli uzależniona była m.in. od:

- liczby zakładów przetwarzania działających w województwie w danym roku. Najmniej zakładów przetwarzania ZSEE, u których wojewódzki inspektorat miał obowiązek przeprowadzić kontrolę w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie, było na terenie działania WIOŚ w Kielcach (jeden w 2014 r., cztery w 2015 r. i trzy w 2016 r.), najwięcej na terenie działania WIOŚ w Warszawie (30 w 2014 r., 26 w 2015 r. i 2016 r.). WIOŚ w Katowicach zobowiązany był do skontrolowania 25 zakładów w 2014 r., 25 w 2015 r. i 22 w 2016 r., WIOŚ w Poznaniu odpowiednio 18, 16 i 18, a WIOŚ w Zielonej Górze – 16, 15 i 13;
- liczby inspektorów WIOŚ zajmujących się wykonywaniem tych kontroli. Najmniej pracowników WIOŚ zajmujących się wykonywaniem kontroli w podmiotach funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE było w WIOŚ w Kielcach i Zielonej Górze (dwóch przez cały okres objęty kontrolą), najwięcej w WIOŚ w Warszawie (11 w 2014 r., dziewięciu w 2015 r. i ośmiu w 2016 r.). W WIOŚ w Katowicach kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie prowadziło pięciu inspektorów w latach 2014–2015 i czterech w 2016 r., w WIOŚ w Poznaniu w tych samych okresach kontrole te przeprowadzało odpowiednio siedmiu i sześciu inspektorów;
- liczby wniosków o interwencję, informacji z GIOŚ o ewentualnych nieprawidłowościach, wniosków o przeprowadzenie kontroli, składanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego oraz inne organy kontrolne. W latach 2014–2016 (do 30 września) kontrole pozaplanowe w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie WIOŚ w Katowicach przeprowadził w 24 podmiotach, WIOŚ w Kielcach w pięciu, WIOŚ w Poznaniu w 26, WIOŚ w Warszawie w 66, a WIOŚ w Zielonej Górze w 18. Zgodnie z art. 5a pkt 7 ustawy o IOŚ, pozaplanowe kontrole przeprowadza się w szczególności w celu jak najszybszego zbadania skarg i wniosków o interwencję.

Wykres nr 1

Średnia liczba kontroli, w tym kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ZSEE przypadająca rocznie na jednego pracownika WIOŚ prowadzącego kontrole w podmiotach funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Z powyższego wykresu wynika, że jeden pracownik wojewódzkiego inspektoratu zajmujący się kontrolą podmiotów objętych przepisami o zużytym sprzęcie średniorocznie przeprowadzał od trzech (WIOŚ w Kielcach) do 17 (WIOŚ w Zielonej Górze) kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o ZSEE. Jednocześnie pracownicy ci realizowali inne kontrole w liczbie od 21 (w WIOŚ w Katowicach) do 101 (w WIOŚ w Zielonej Górze).

W 2014 r. i 2015 r. udział procentowy kontroli podmiotów funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE w ogólnej liczbie kontroli w terenie wynosił w: WIOŚ w Katowicach – 4,6% i 4,4%, WIOŚ w Kielcach – 1% i 2%, WIOŚ w Poznaniu – 4,5% i 3,9%, WIOŚ w Warszawie – 5,1% i 5,4% oraz WIOŚ w Zielonej Górze – 3,7% i 2,7%.

W latach 2014–2015 wojewódzcy inspektorzy wywiązywali się z obowiązku przeprowadzenia co najmniej raz w roku kontroli zakładu przetwarzania. W latach 2014–2016 (do 30 września), kontrole w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie prowadzono również w innych podmiotach funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE, za wyjątkiem organizacji odzysku, które jak podał Mazowiecki Wojewódzki Inspektor były kontrolowane w 2012 r. i nie wystąpiły przesłanki do kontroli w kolejnych latach⁸⁵.

Tabela nr 3

Podmioty inne niż zakłady przetwarzania skontrolowane w latach 2014–2016 (do 30 września) w zakresie przestrzegania przepisów o ZSEE

Podmioty objęte przepisami o ZSEE	Liczba podmiotów skontrolowanych przez wojewódzkie inspektoraty w latach 2014–2016 (do 30 września) w zakresie przestrzegania przepisów o ZSEE					Udział procentowy podmiotów skontrolowanych przez wojewódzkie inspektoraty w latach 2014–2016 (do 30 września) w zakresie przestrzegania przepisów o ZSEE w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru GIOŚ				
	WIOŚ w Katowicach	WIOŚ w Kielcach	WIOŚ w Poznaniu	WIOŚ w Warszawie	WIOŚ w Zielonej Górze	WIOŚ w Katowicach	WIOŚ w Kielcach	WIOŚ w Poznaniu	WIOŚ w Warszawie	WIOŚ w Zielonej Górze
wprowadzający sprzęt	7	2	27	157	38	0,9	2,8	4,7	7,8	38,0
zbierający zużyty sprzęt	21	6	72	13	16	8,4	9,0	24,5	4,2	19,3
prowadzący działalność w zakresie recyklingu	0	0	1	2	0	0,0	0,0	8,3	11,1	0,0
prowadzący działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku	0			0	1	0,0			0,0	100,0

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Z powyższych danych wynika, że w latach 2014–2016 (do 30 września) najwięcej podmiotów spośród wpisanych do rejestru GIOŚ skontrolował WIOŚ w Zielonej Górze. WIOŚ w Poznaniu w tym okresie objął kontrolą znaczną grupę zbierających zużyty sprzęt. Pozostałe wojewódzkie inspektoraty skontrolowały niewielki procent podmiotów ujętych w rejestrze GIOŚ, co może

⁸⁵ W Polsce funkcjonuje osiem organizacji odzysku, z tego sześć w województwie mazowieckim oraz po jednej w województwie małopolskim i zachodniopomorskim.

oznaczać, że część podmiotów funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE zostanie skontrolowana w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie dopiero za kilka lub kilkanaście lat, a być może nigdy nie zostanie objęta taką kontrolą.

- **Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska** poinformował, iż przepisy nie regulują częstotliwości kontroli w podmiotach zbierających zużyty sprzęt, prowadzących działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku oraz prowadzących działalność w zakresie recyklingu, w związku z powyższym WIOŚ kontroluje je w zależności od możliwości kadrowych i czasowych.

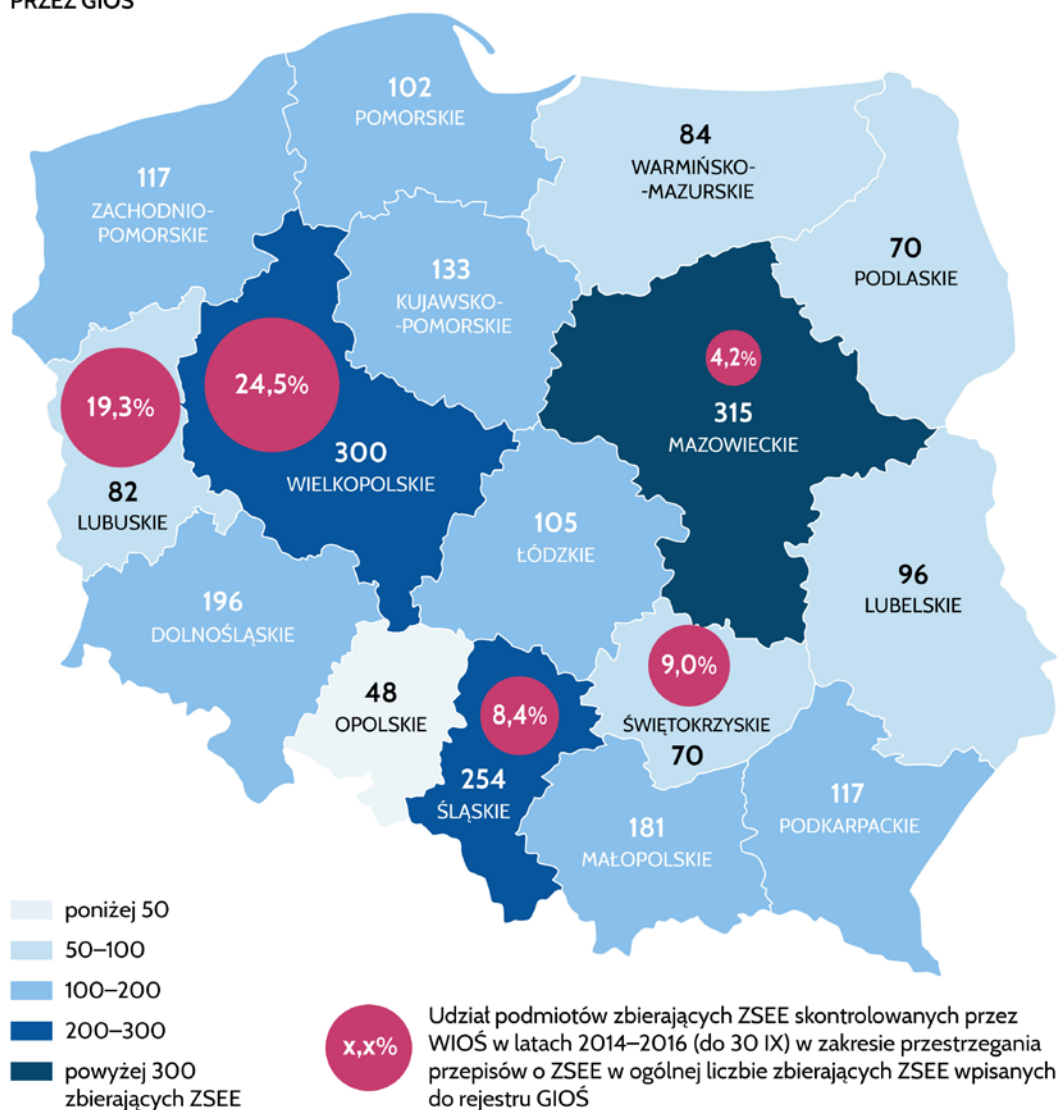
Infografika nr 3

ZAREJESTROWANE PODMIOTY ZBIERAJĄCE ZSEE

Część podmiotów funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE zostanie skontrolowana w zakresie przestrzegania przepisów o ZSEE dopiero za kilka lub kilkanaście lat, a być może nigdy nie zostanie objęta taką kontrolą

LICZBA PODMIOTÓW ZBIERAJĄCYCH ZSEE WPISANYCH DO REJESTRU PRZEDSIĘBIORCÓW I ORGANIZACJI ODZYSKU SPRZĘTU ELEKTRYCZNEGO I ELEKTRONICZNEGO PROWADZONEGO PRZEZ GIOŚ

Źródło: Materiały kontrolne NIK.

Wojewódzkie inspektoraty w kontrolach prowadzonych w latach 2014–2016 (do 30 września) w podmiotach funkcjonujących w systemie gospodarowania ZSEE stwierdzały nieprawidłowości, przy czym WIOŚ w Katowicach ujawnił je w 58 kontrolach ze 114, WIOŚ w Kielcach w 13 z 16, WIOŚ w Poznaniu w 93 ze 145, WIOŚ w Warszawie w 168 z 258 i WIOŚ w Zielonej Górze w 56 ze 104. Większość z nich polegała m.in. na: braku lub nierzetelnym prowadzeniu ewidencji odpadów, przekazywaniu odpadów powstałych po demontażu zużytego sprzętu podmiotom prowadzącym działalność w zakresie recyklingu lub innych niż recykling procesów odzysku niewpisanym do rejestru GIOŚ, nieterminowym składaniu i nierzetelnym sporządzaniu sprawozdań wynikających z przepisów o zużytym sprzęcie, niewywiązywaniu się z obowiązku złożenia do GIOŚ wniosku o wpis do rejestru w związku z prowadzoną działalnością, niedołączaniu do wprowadzanego do obrotu sprzętu dla gospodarstw domowych informacji dotyczącej zakazu umieszczania zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami, nieskładaniu do Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami raportu na temat wielkości emitowanych do powietrza gazów cieplarnianych i innych substancji. Nieprawidłowości istotne z punktu widzenia ochrony środowiska i zdrowia ludzi takie jak: naruszenie warunków decyzji w zakresie gospodarki odpadami zezwalającej na zbieranie i/lub przetwarzanie zużytego sprzętu, magazynowanie zużytego sprzętu niezgodnie z wymogami określonymi w przepisach o zużytym sprzęcie, nielegalny demontaż, umieszczanie zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami, wojewódzkie inspektoraty stwierdziły w 5% do 14% prowadzonych przez siebie w latach 2014–2016 (do 30 września) kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie.

Informacje o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska na obszarze województwa za dany rok, w tym informacje o wynikach kontroli zakładów przetwarzania, przedkładano, na podstawie art. 5 ust. 4 pkt 5 ustawy o IOŚ oraz art. 16 ust. 2 ustawy o ZSEE z 2005 r., Głównemu Inspektorowi, który wykorzystywał je do opracowania dla ministra właściwego do spraw środowiska rocznych raportów o funkcjonowaniu systemu gospodarowania ZSEE⁸⁶ oraz rocznych sprawozdań z działalności Inspekcji Ochrony Środowiska⁸⁷. Poza tym sprawozdania z działalności kontrolnej WIOŚ przekazywano wojewodom stosownie do art. 26 ust. 1 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, który stanowi, że wojewoda w zakresie zadań administracji rządowej realizowanych w województwie ma prawo żądania od organów administracji rządowej działających w województwie bieżących informacji i wyjaśnień o ich działalności.

Inspektorzy WIOŚ kontrolując podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania ZSEE stwierdzali nieprawidłowość polegającą na niewywiązaniu się przez zbierającego zużyty sprzęt z obowiązku sporządzenia i przedłożenia Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu za rok 2014 i 2015, pomimo iż art. 237 ust. 1 pkt 5 ustawy o odpadach nie zobowiązywał zbierającego ZSEE do składania tego sprawozdania za 2014 r., gdyż przepis ten nie odwoływał się do art. 40 ustawy o ZSEE z 2005 r., który wprowadzał obowiązek złożenia tego sprawozdania. Obowiązujący od 1 stycznia 2016 r. art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach, przywrócił obowiązek sprawozdawczy zbierającego zużytego sprzęt, jednak nie dotyczył on sporządzania i składania sprawozdań

⁸⁶ Obowiązek sporządzenia i przekazania ministrowi właściwemu do spraw środowiska, w terminie do dnia 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczą dane, rocznego raportu o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużytym sprzętem wynikał z art. 15 ust. 5 ustawy o ZSEE z 2005 r.

⁸⁷ Obowiązek sporządzenia przez Głównego Inspektora rocznego sprawozdania z działalności Inspekcji Ochrony Środowiska i przedłożenia go do akceptacji ministrowi właściwemu do spraw środowiska w terminie do 31 maja roku następującego wynikał z art. 4a ust. 1 pkt 9 ustawy o IOŚ.

za rok 2015, gdyż zbierający zużyty sprzęt w tym roku nie miał obowiązku gromadzenia danych na potrzeby sprawozdania. Wejście więc w życie art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach spowodowało powstanie u zbierającego sprzęt obowiązku sprawozdawczego za rok 2016.

- **Inspektorzy WIOŚ w Kielcach** wyjaśnili, że uznając podmiot zbierający zużyty sprzęt za zobowiązanego do sporządzenia i przedłożenia Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu kierowali się pierwotnym brzmieniem ustawy o ZSEE z 2005 r., a ewentualna omyłka mogła wynikać z braku oficjalnego stanowiska Głównego Inspektora w tej sprawie, z braku szkoleń w tym zakresie oraz z niejednoznacznych i niełatwych w interpretacji przepisów.

NIK zauważa jednocześnie, że dane ze sprawozdań o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu były wykorzystywane przez GIOŚ, na podstawie art. 15 ust. 2 i 5 ustawy o ZSEE z 2005 r., do analizy funkcjonowania systemu gospodarki zużyтым sprzętem i sporządzenia z niej raportu. Ponadto były niezbędne do udokumentowania wywiązania się przez Polskę z określonego w dyrektywie WEEE obowiązku osiągnięcia poziomu zbierania zużytego sprzętu.

Główny Inspektor w 2010 r. wydał i przekazał wojewódzkim inspektoratom do stosowania *Wytyczne do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego*, które miały ujednoclić zakres i metodykę kontroli. Na podstawie analizy dokumentacji 44 kontroli zrealizowanych przez WIOŚ w zakładach przetwarzania ZSEE ustalono, że 13 protokołów kontroli nie zawierało zapisów potwierdzających zbadanie niektórych zagadnień określonych w wytycznych lub niektóre zawarte w nich zapisy były na tyle ogólne i niejednoznaczne, że nie było możliwe stwierdzenie, czy kontrole w zakładach przetwarzania przeprowadzone zostały zgodnie z tymi wytycznymi. W protokołach kontroli⁸⁸ brakowało zapisów potwierdzających m.in.: dokonanie oceny faktycznych możliwości technologicznych zakładu w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu oraz prawidłowości prowadzenia demontażu przyjętego zużytego sprzętu, sprawdzenie, czy skala urządzenia ważącego pozwalała na zważenie transportów zużytego sprzętu lub odpadów przekazanych do odzysku oraz czy pojemniki na odpady olejowe i pojemniki na wymontowane ze zużytego sprzętu kondensatory spełniały wymagania określone w przepisach prawa⁸⁹. W protokołach kontroli sporządzonych przez inspektorów WIOŚ w Kielcach zawarto ogólne zapisy, które nie wskazywały na sprawdzenie zgodnie z wytycznymi prawidłowości sporządzania i terminowości przekazywania marszałkowi województwa zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów oraz terminowości przedłożenia Głównemu Inspektorowi sprawozdań i rzetelności danych ujętych w tych sprawozdaniach⁹⁰. Brak w protokołach kontroli opisów ustaleń faktycznych ze wszystkich czynności kontrolnych wynikał z rutyny, jak również z podejścia inspektorów WIOŚ, że należy w nich opisywać przede wszystkim stwierdzone

⁸⁸ Sporządzonych przez inspektorów WIOŚ w Katowicach, Kielcach, Zielonej Górze.

⁸⁹ Wymagania wynikające odpowiednio z rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z olejami odpadowymi (Dz. U. Nr 192, poz. 1968), uchylonego z dniem 1 stycznia 2016 r. oraz z rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z 24 czerwca 2002 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 96, poz. 860).

⁹⁰ W protokołach kontroli znalazły się zapisy *zakład sporządził i przesłał Głównemu Inspektorowi sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz kontrolowany zakład sporządził i przekazał do marszałka województwa „Zbiorcze zestawienia danych (...)”, które nie określały, czy dokumenty te zostały prawidłowo sporządzone i terminowo przedłożone.*

nieprawidłowości. Ponadto z ustaleń kontroli NIK wynika, że inspektorzy WIOŚ w Katowicach i Poznaniu nie sprawdzali, czy wprowadzającemu sprzęt lub organizacji odzysku, z którym zakład przetwarzania zawarł umowę były wystawiane faktury za wykonaną usługę przetworzenia zużytego sprzętu, a w przypadku ich wystawiania, czy były one poprawne. Tym samym nie stosowano się w tym zakresie do *Wytycznych do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego*, w których wyraźnie zapisano, że w celu wyeliminowania tzw. „handlu kwitami”, czyli wystawiania zaświadczeń o zużytym sprzęcie bez faktycznego przetworzenia zużytego sprzętu należy sprawdzać faktury wystawiane wprowadzającym SEE lub organizacjom odzysku za wykonaną usługę.

Obowiązek wykonywania przez wojewódzkiego inspektora zadań Inspekcji Ochrony Środowiska zgodnie z ogólnymi kierunkami działania, zaleceniami i wytycznymi Głównego Inspektora, wynika z art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy o IOŚ.

W latach 2014–2016 (do 30 września) wojewódzkie inspektoraty nie przeprowadzały kontroli krzyżowych między wybranymi zakładami przetwarzania, a podmiotami dostarczającymi zebrany zużyty sprzęt i dokonującymi recyklingu lub odzysku odpadów wytworzonych ze zużytego sprzętu, mimo że w *Wytycznych do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego* określono, że jedną z podstawowych zasad strategii postępowania kontrolnego przyczyniającą się do skutecznej likwidacji „szarej strefy” jest wykonywanie w miarę możliwości kontroli krzyżowych oraz wskazano przeprowadzenie co najmniej jednej kontroli krzyżowej.

- **Mazowiecki Wojewódzki Inspektor** podał, że kontrole krzyżowe wymagają zaangażowania większej liczby inspektorów, co w obecnej sytuacji kadrowej WIOŚ nie jest możliwe, z uwagi na kolejne nowe do realizacji zadania ustawowe.
- **WIOŚ w Zielonej Górze** przeprowadził we wrześniu 2016 r. jedną kontrolę krzyżową obejmującą zakresem zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny. Po kontroli interwencyjnej w jednym z podmiotów zajmujących się sprzedażą i exportem monitorów WIOŚ wszczął kontrolę u przedsiębiorcy będącego odbiorcą tych monitorów. Ustalenia kontroli wszczętej w trybie interwencyjnym bez dokonania zawiadomienia o zamiarze wszczęcia wykazały, że: przedsiębiorca nie prowadził ewidencji zbieranych odpadów, zbierał odpady nieujęte w pozwoleniu, posiadał nierzetelne zestawienie danych o opadach (nie uwzględniono wszystkich rodzajów odpadów oraz wystąpiły różnice w dokumentacji co do masy odpadów) oraz niezgodnie z prawdą poinformował wojewódzkiego inspektora o wykonaniu zarządzenia pokontrolnego.
- **Lubuski Wojewódzki Inspektor** wyjaśnił, że w planie działalności kontrolnej na rok 2017, WIOŚ uwzględnił rezerwę czasową na przeprowadzenie kontroli krzyżowych w związku z kontrolą zakładów przetwarzania na terenie województwa. Kierująca WIOŚ w Zielonej Górze do marca 2016 roku wyjaśniła natomiast „w zasadzie nie miałam świadomości konieczności wykonania jakiegokolwiek kontroli krzyżowej przynajmniej raz do roku. To pojęcie w trakcie narad czy w sprawozdaniach nie funkcjonowało, stąd brak takich kontroli w latach 2014–2015”.

Zdaniem NIK, podejmowanie kontroli krzyżowych, dzięki którym możliwe staje się wykrycie nieprawidłowości we wzajemnych relacjach pomiędzy uczestnikami łańcucha przetwarzania zużytego sprzętu mogłoby znacznie przyczynić się do zwiększenia efektywności oddziaływania wojewódzkich inspektoratów na przedsiębiorców aktywnych w obszarze ZSEE, w szczególności w odniesieniu do podmiotów działających w tzw. „szarej strefie”.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wojewódzcy inspektorzy wydawali zarządzenia pokontrolne. Prawie wszystkie kontrolowane przez WIOŚ podmioty, stosownie do art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, informowały wojewódzkich inspektorów o zakresie podjętych i zrealizowanych działań eliminujących wskazane w zarządzeniach pokontrolnych naruszenia. Z obowiązku tego nie wywiązywało się 5,4% podmiotów (objętych badaniem w ramach kontroli NIK), 14,3%

informowało nieterminowo, a 10% niezgodnie z prawdą. Opóźnienia w przekazywaniu informacji o zakresie wykonania zarządzeń pokontrolnych wynosiły od trzech do 282 dni, przy czym w 75% nie były one dłuższe niż 45 dni, a w pozostałych 25% wynosiły od 172 do 282 dni. WIOŚ w Katowicach, u którego stwierdzono największe opóźnienia w przekazywaniu informacji o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu wskazanych naruszeń, tylko do połowy z tych podmiotów wysłał wezwanie o przesłanie tych informacji i to po 6 miesiącach od wskazanego terminu na poinformowanie o zakresie wykonania zarządzeń pokontrolnych. W żadnym badanym przypadku nieterminowego złożenia tej informacji, co stanowiło wykroczenie z art. 31a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, nie podjęto działań w celu ukarania sprawcy tego wykroczenia. Karę grzywny w drodze mandatu karnego nałożono, na podstawie art. 31a ust. 1 ww. ustawy, na jeden z sześciu podmiotów, którzy nie złożyli informacji o zakresie wykonania zarządzenia pokontrolnego oraz na pięć z ośmiu podmiotów, którzy niezgodnie z prawdą poinformowali o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych. Łączna kwota tych mandatów wyniosła 2.500 zł.

- **Inspektorzy WIOŚ w Katowicach** wyjaśnili, że nakładanie sankcji karnych z art. 31 a ustawy o IOŚ możliwe jest w trakcie ponownej kontroli podmiotu, któremu wydano zarządzenie, oraz że nie jest możliwe przeprowadzanie kontroli w każdym przypadku nieprzekazywania przez podmioty informacji lub przekazywania informacji po wyznaczonym terminie, z uwagi na dużą liczbę wykonywanych kontroli interwencyjnych oraz wynikających z „Wytycznych do planowania kontroli organów Inspekcji Ochrony Środowiska” zatwierdzanych corocznie przez GIOŚ.

Realizację zarządzeń pokontrolnych weryfikowano w zakładach przetwarzania w trakcie corocznych kontroli w zakresie przestrzegania przepisów o zużytym sprzęcie. W pozostałych podmiotach objętych badaniem nie prowadzono kontroli sprawdzających realizację zarządzeń pokontrolnych. W przypadku tych przedsiębiorstw wykonanie zaleceń oceniano przede wszystkim na podstawie treści przesłanych informacji.

Prowadząc działania pokontrolne, wojewódzcy inspektorzy nie zawsze i nie w pełni korzystali z dostępnych prawnie środków reakcji w przypadku stwierdzenia naruszeń wymagań ochrony środowiska. Lubuski Wojewódzki Inspektor nie wszczął postępowań administracyjnych w sprawie nałożenia kary pieniężnej po stwierdzeniu w pięciu kontrolach naruszenia art. 41 pkt 1 ustawy o ZSEE z 2005 r. polegającego na sprzedaży sprzętu pochodzącego od wprowadzającego sprzęt niezarejestrowanego w rejestrze GIOŚ. Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor wszczęła postępowanie administracyjne w sprawie nałożenia kary pieniężnej na podstawie art. 80 ust. 8 ustawy o ZSEE z 2005 r. za prowadzenie, wbrew przepisowi art. 41 pkt 1 tej ustawy, sprzedaży sprzętu pochodzącego od wprowadzającego sprzęt niezarejestrowanego w rejestrze dopiero po upływie 2 lat i 5 miesięcy od zakończenia kontroli, w trakcie której stwierdzono tę nieprawidłowość (zawiadomienie o wszczęciu postępowania administracyjnego wysłano w trakcie kontroli NIK). Inspektorzy WIOŚ w wielu przypadkach, ze względu na rodzaj naruszenia oraz stopień szkodliwości czynu, odstępowali od wymierzenia kar grzywny w drodze mandatu karnego, poprzestając na środku oddziaływania w postaci pouczenia. W latach 2014–2016 zastosowano 358 pouczeń m.in. za: nieprawidłowości w ewidencjonowaniu odpadów, niezłożenie do Głównego Inspektora wniosku o wpis do rejestru GIOŚ, niezłożenie wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o rozpoczęciu działalności w zakresie zbierania ZSEE, nieprowadzenie przez wprowadzającego SEE dodatkowej ewidencji obejmującej informacje o masie wprowadzonego do obrotu sprzętu. W tym samym okresie nałożono 78 kar grzywny w drodze mandatu karnego w łącznej wysokości 25.000 zł. Ponadto w Inspekcji Ochrony Środowiska stosowano niejednolite podejście przy karaniu sprawców wykroczeń. Działanie to powodowało, że ta sama nieprawidłowość

w przypadku jednego podmiotu skutkowało nałożeniem mandatu, a w przypadku innego zastosowaniem pouczenia. Ponadto administracyjne kary pieniężne wymierzano kontrolowanym w zakresie zużytego sprzętu zazwyczaj w minimalnej wysokości, bez uwzględnienia przy jej określaniu skali prowadzonej działalności oraz zakresu i okoliczności stwierdzanych naruszeń, do czego zobowiązywał art. 80 ust. 11 ustawy o ZSEE z 2005 r. W okresie objętym kontrolą nałożono 204 administracyjne kary pieniężne m.in. za: gospodarowanie odpadami niezgodnie z posiadanym zezwoleniem na zbieranie odpadów, nieterminowe i nierzetelne przedłożenie właściwemu marszałkowi województwa zbiorczego zestawienia danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi oraz o instalacjach i urządzeniach służących do odzysku i unieszkodliwiania tych odpadów, niedopełnienie obowiązku zorganizowania i sfinansowania zbierania, przetwarzania i odzysku, w tym recyklingu zużytego sprzętu pochodzącego od użytkowników innych niż gospodarstwa domowe. Ich łączna kwota to 429.740 zł.

Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor nie podjął działań zmierzających do ukarania sprawców wykroczeń, polegających na:

- umieszczaniu, wbrew zakazowi określonymu w art. 34 ustawy o ZSEE z 2015 r., zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego łącznie z innymi odpadami, co wypełniało znamiona wykroczenia z art. 95 tej ustawy;
- nieprowadzeniu jakościowej i ilościowej ewidencji odpadów wbrew art. 66 ust. 1 ustawy o odpadach oraz na naruszeniu art. 16 ustawy o odpadach z powodu nieuporządkowania terenu i gromadzenia odpadów w sposób nieuporządkowany i nieselektywny, co stanowiło wykroczenia z art. 180 i art. 171 ustawy o odpadach,

tj. nie skierował do sądu wniosku o ukaranie na podstawie art. 17 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia⁹¹ lub nie zawiadomił Policji o podejrzeniu popełnienia wykroczenia, której funkcjonariusze uprawnieni są do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego. W czasie stwierdzenia powyższych nieprawidłowości inspektorzy Inspekcji Ochrony Środowiska nie posiadali uprawnień do prowadzenia postępowania mandatowego za powyższe czyny⁹². Działania zmierzających do ukarania sprawców wykroczeń z art. 180 ustawy o odpadach, polegających na nieprowadzeniu ewidencji odpadów albo prowadzeniu jej niezgodnie ze stanem rzeczywistym nie podjęli także Lubuski, Śląski i Wielkopolski Wojewódzki Inspektor. Wojewódzcy inspektorzy nie skorzystali również z uprawnienia do zastosowania pozakarnego środka reakcji zgodnie z ustawą Kodeks wykroczeń, np. w postaci pouczenia.

- **Śląski Wojewódzki Inspektor** wyjaśnił: *Stwierdzone wykroczenia dotyczyły nieprawidłowości związanych z ewidencją odpadów, czyli nieprawidłowości o niskiej szkodliwości czynu, niemającej bezpośredniego negatywnego wpływu na środowisko oraz życie i zdrowie, za które WIOŚ jako organ upoważniony może nałożyć grzywnę w drodze mandatu lub może poprzestać na pozakarnym środku reakcji. W związku z powyższym inspektorzy prowadzący kontrolę podjęli decyzję o niekierowaniu wniosków o ukaranie do sądów, ponieważ w przypadku gdyby posiadali uprawnienia do nakładania mandatów karnych, mogliby poprzestać tylko na pouczeniu. Ww. przypadki w ocenie inspektorów nie kwalifikowały się do obligatoryjnego wymierzenia kary grzywny.*

Wojewódzkie inspektoraty współdziałały w wykonywaniu czynności kontrolnych z innymi organami kontroli w zakresie określonym w art. 17 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy o IOŚ, tj. poprzez przekazywanie właściwym organom administracji państwowej i rządowej oraz organom samorządu terytorialnego

⁹¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 1713, ze zm.

⁹² Na podstawie rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 września 2002 r. w sprawie nadania inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

informacji o wynikach kontroli przeprowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska oraz wymianę informacji o wynikach kontroli.

Wojewódzcy inspektorzy kilkakrotnie występowali do właściwych wojewodów i Głównego Inspektora o zwiększenie stanu etatowego WIOŚ, wskazując m.in. na niski stan zatrudnienia w stosunku do liczby nałożonych zadań oraz potrzebę wzmocnienia kadrowego w celu właściwego realizowania obowiązków oraz zdiagnozowany problem niekonkurencyjności wynagrodzeń, skutkujący odejściami wykwalifikowanych pracowników do sektora prywatnego. W opinii wojewódzkich inspektorów liczba etatów kontrolerskich w inspektoratach jest niewystarczająca do realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska.

3.4.2. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Główny Inspektor, zgodnie z art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, ustalił ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska. Jednym z najważniejszych celów ekologicznych określonych w zatwierdzonych przez Głównego Inspektora *Ogólnych kierunkach działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2013–2015 (z perspektywą do 2020 r.)* oraz *Ogólnych kierunkach działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016–2020 (z perspektywą do 2025 r.)* była poprawa gospodarowania odpadami. Realizacja tego celu miała następować m.in. poprzez kontrolę funkcjonowania systemów gospodarowania zużyтым sprzętem. Wśród najważniejszych zadań do realizacji przez wojewódzkie inspektoraty, wymienionych w wydanych przez Głównego Inspektora *Wytycznych do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2014–2016* było prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania, przez podmioty zajmujące się obrotem sprzętem elektrycznym i elektronicznym oraz gospodarowaniem zużyтым sprzętem, wymagań wynikających z ustawy o ZSEE z 2005 r. oraz nielegalnej działalności w zakresie zużytego sprzętu we współpracy z organami ścigania. Zgodnie z ww. wytycznymi określono ogólnopolskie cele kontroli i cykle kontrolne na rok 2014, 2015 i 2016. Wśród tych celów znalazły się kontrole zakładów przetwarzania ZSEE i kontrole przestrzegania przepisów o zużyтым sprzęcie. Kontrolę stanu realizacji *Wytycznych do planowania działalności organów Inspekcji Ochrony Środowiska* prowadzono na bieżąco.

Główny Inspektor w 2010 r. wydał i przekazał do stosowania wojewódzkim inspektorom *Wytyczne do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego*. Wytyczne te zostały opracowane w celu określenia kompleksowego i jednolitego w skali kraju zakresu kontrolowanych zagadnień oraz metodyki kontroli. Po wejściu w życie od 1 stycznia 2016 r. ustawy o ZSEE z 2015 r., Główny Inspektor nie wydał nowych wytycznych do przeprowadzania kontroli zakładów przetwarzania ZSEE ani nie zaktualizował istniejących. Uzasadnieniem do konieczności zmiany tych wytycznych było również powoływanie się w nich na rozporządzenia, które zostały zmienione, np. rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 listopada 2008 r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług⁹³ oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania

⁹³ Dz. U. Nr 212, poz. 1337, ze zm. Rozporządzenie to obowiązywało do dnia 31 marca 2011 r. Od 1 kwietnia 2011 r. do 31 grudnia 2013 r. obowiązywało rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 28 marca 2011 r. w sprawie zwrotu podatku niektórym podatnikom, wystawiania faktur, sposobu ich przechowywania oraz listy towarów i usług, do których nie mają zastosowania zwolnienia od podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 68, poz. 360, ze zm.). Od 1 stycznia 2014 r. obowiązuje w tym zakresie rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 3 grudnia 2013 r. w sprawie wystawiania faktur (Dz. U. poz. 1485).

z olejami odpadowymi⁹⁴. Główny Inspektor poinformował, że w I półroczu 2017 r. zostaną podjęte prace mające na celu dostosowanie tych wytycznych do przepisów ustawy o ZSEE z 2015 r. i uwzględnienie w nich zagadnień zawartych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie rocznego audytu zewnętrznego organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zakładu przetwarzania⁹⁵.

Nadzór merytoryczny nad działalnością wojewódzkich inspektoratów⁹⁶ sprawowany był głównie poprzez szkolenia i narady, na których poruszano kwestie związane m.in. z: uchybieniami w decyzjach wojewódzkiego inspektora wymierzających kary pieniężne za naruszenie przepisów o użytym sprzęcie (np. brak ustosunkowania się w decyzjach wymierzających kary pieniężne do faktów i dowodów, które legły u podstaw wydania tej decyzji, niewystarczający do orzekania co do istoty sprawy materiał dowodowy, brak powoływania się na przesłanki do określania wysokości kary pieniężnej, o których mowa w art. 80 ust. 11 ustawy o ZSEE z 2005 r.), uchybieniami w sposobie przekazywania do GIOŚ odwołań od ww. decyzji (np. brak wyjaśnienia nowych podnoszonych przez stronę zarzutów, szczególnie dotyczących przeprowadzonej kontroli, przekazywanie kserokopii akt sprawy a nie oryginałów, niekompletność akt sprawy), trudnościami w prowadzeniu kontroli i gromadzeniu materiału dowodowego (np. *brak współpracy ze strony kontrolowanych podmiotów – trudności w ustaleniu stanu faktycznego w sprawie, konieczność zawiadamiania przedsiębiorcy o zamiarze wszczęcia kontroli, możliwość odstąpienia od zawiadomienia tylko w przypadkach określonych w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej – przedsiębiorca może się „przygotować” do kontroli*).

Główny Inspektor nie prowadził kontroli w wojewódzkich inspektoratach pod kątem stosowania *Wytycznych do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego*, gdyż – jak wyjaśnił Główny Inspektor – *nie jest możliwa kontrola przestrzegania przez WIOŚ materiału pomocniczego jakim są Wytyczne do przeprowadzania przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli zakładów przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, z uwagi, że każdy zakład przetwarzania ma swoją specyfikę prowadzonej działalności*.

Zgodnie z art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, Główny Inspektor, kierując działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska wydaje zalecenia i wytyczne, określające sposób postępowania w trakcie realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1, oraz kontroluje stan ich realizacji.

Przykładem stosowanej w GIOŚ dobrej praktyki jest udział jego pracowników w kontrolach prowadzonych przez inspektorów WIOŚ. W latach 2014–2016 jeden z pracowników GIOŚ wziął udział w dwóch kontrolach realizowanych przez jeden z wojewódzkich inspektoratów. NIK zauważa, że uczestnictwo pracowników GIOŚ w kontrolach prowadzonych przez inspektorów WIOŚ stanowi nie tylko dobrą formę wsparcia tych inspektorów, ale również pozwala zweryfikować zakres i sposób prowadzenia kontroli oraz daje możliwość rozpoznania w szerszym zakresie problemów pojawiających się w trakcie kontroli. Wiedza w tym zakresie może okazać się przydatna do opracowania wytycznych określających sposób postępowania w trakcie realizacji kontroli. W związku z tym uzasadnione jest

⁹⁴ Dz. U. Nr 192, poz. 1968. Rozporządzenie zostało uchylone z dniem 1 stycznia 2016 r.

⁹⁵ Dz. U. z 2016 r. poz. 2133.

⁹⁶ Zgodnie z regulaminem organizacyjnym GIOŚ, komórki organizacyjne, w zakresie swoich właściwości, realizują zadania związane z nadzorem merytorycznym nad działalnością wojewódzkich inspektoratów.

większe niż dotychczas zaangażowanie pracowników GIOŚ w takie kontrole. Zdaniem Głównego Inspektora udział pracowników GIOŚ w kontrolach prowadzonych przez wojewódzkie inspektoraty jest bezpośrednio związany z możliwościami kadrowymi GIOŚ.

W latach 2014–2016 GIOŚ nie kontrolował wojewódzkich inspektoratów w zakresie realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. j ustawy o IOŚ, polegających na kontroli podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o zużytych sprzęcie. Główny Inspektor wyjaśnił, że *kontrole wojewódzkich inspektoratów w zakresie prawidłowości wykonywania przez nich wszystkich zadań kontrolnych, były corocznie wykonywane przez GIOŚ, począwszy od powstania Inspekcji Ochrony Środowiska w 1991 r., aż do momentu wejścia w życie ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie*. Włączenie na mocy tej ustawy wojewódzkich inspektoratów w skład rządowej administracji zespolonej w województwie, zdaniem Głównego Inspektora, uniemożliwiło sprawowanie przez GIOŚ skutecznego nadzoru nad działalnością wojewódzkich inspektoratów. Przepisy art. 28 ust. 1 pkt 1 i art. 51 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, nakładające na wojewodę m.in. obowiązek kontrolowania wykonywania przez organy rządowej administracji zespolonej w województwie zadań wynikających z ustaw, kierowania tą administracją, koordynowania i kontrolowania jej działalności oraz zapewnienia warunków skutecznego jej działania, wprowadziły niejednoznaczny podział kompetencji kontrolnych pomiędzy wojewodą jako zwierzchnikiem rządowej administracji zespolonej w województwie a Głównym Inspektorem w stosunku do wojewódzkich inspektoratów. W ocenie Głównego Inspektora, art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, upoważnia GIOŚ jedynie do kontroli stanu realizacji ustalanych ogólnych kierunków działania Inspekcji Ochrony Środowiska, wydawanych zaleceń i wytycznych, określających sposób postępowania w trakcie realizacji zadań, określonych w art. 2 ust. 1 tej ustawy.

Z informacji uzyskanych od wojewodów lubuskiego, mazowieckiego, śląskiego, świętokrzyskiego i wielkopolskiego, wynika, że wojewodowie nie kontrolowali wykonania przez wojewódzkie inspektoraty zadań wynikających z art. 2 ust. 1 ustawy o IOŚ, w tym zadania polegającego na kontroli podmiotów korzystających ze środowiska w zakresie przestrzegania przepisów o zużytych sprzęcie. Ich zdaniem, w świetle obowiązujących przepisów, kontrola w tym zakresie należy do kompetencji Głównego Inspektora. Wojewoda Lubuski wskazał, że *przepisy ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, mające dla organów tej Inspekcji charakter przepisów ustrojowych, tylko w ograniczonym zakresie przewidują uprawnienia wojewody w stosunku do organów Inspekcji (sprowadzają się one jedynie do ustalania w porozumieniu z wojewodą planu kontroli i kierunków działania Inspekcji, do zarządzenia przeprowadzania kontroli nie objętej planem oraz do spraw związanych z polityką personalną)*. Podkreślił, że *w przeciwieństwie do niektórych innych podobnych ustaw ustrojowych dotyczących organów administracji zespolonej, wojewoda nie został wskazany jako jeden z organów Inspekcji. Działalność merytoryczna WIOŚ określona w art. 2 ust. 1 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska kontrolowana jest przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, a nie przez wojewodę. (...). Wojewoda natomiast kontroluje WIOŚ w sprawach dotyczących m.in. organizacji Inspekcji, przestrzegania ustawy o służbie cywilnej i ustawy o dostępie do informacji publicznej, prawidłowości przeprowadzenia postępowań o zamówienia publiczne, gospodarowania mieniem jednostki, terminowego prowadzenia postępowań administracyjnych oraz realizację dochodów budżetu państwa i wydatkowanie środków publicznych na zadania objęte planem finansowym jednostki*.

4.1 Przygotowanie kontroli

Kontrola została podjęta z inicjatywy własnej Najwyższej Izby Kontroli i była kontrolą planową koordynowaną. Do przygotowania kontroli wykorzystano raporty⁹⁷ i ekspertyzy⁹⁸ o funkcjonowaniu systemu zarządzania ZSEE, doniesienia medialne i interpelacje poselskie.

W kontroli wykorzystano opinię biegłego dr hab. inż. Anny Kiepas-Kokot stanowiącą wytyczne do przeprowadzenia przez WIOŚ kontroli w zakładach przetwarzania oraz w podmiotach zbierających ZSEE.

W związku z realizacją niniejszej kontroli, Najwyższa Izba Kontroli skierowała, na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o NIK, do wszystkich wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej zapytanie dotyczące prowadzonych, na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2a ustawy o Inspekcji Handlowej, w latach 2014–2015 kontroli przestrzegania przez sprzedawców detalicznych i sprzedawców hurtowych przepisów art. 41 pkt 2 i 3 ustawy o ZSEE z 2005 r. i w 2016 r. kontroli przestrzegania przez dystrybutorów przepisów art. 37 i art. 39 ustawy o ZSEE z 2015 r.

4.2 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Kontrolę przeprowadzono w okresie od 28 września 2016 r. do 16 stycznia 2017 r. W wystąpieniach pokontrolnych oceniono, czy Inspekcja Ochrony Środowiska prawidłowo i skutecznie kontroluje podmioty działające w sektorze obrotu ZSEE, a w przypadku GIOŚ ponadto, czy system sprawozdawczy o zużytym sprzęcie jest źródłem rzetelnych i wiarygodnych danych.

W sześciu wystąpieniach pokontrolnych skierowanych do kierowników kontrolowanych jednostek zawarto opisowe oceny kontrolowanej działalności. Wykaz skontrolowanych jednostek oraz osób kierujących tymi jednostkami, stanowi załącznik nr 5.3. do niniejszej Informacji.

Kierownicy kontrolowanych jednostek nie wnieśli zastrzeżeń do wystąpień pokontrolnych.

Ustalenia kontroli stanowiły podstawę do sformułowania 13 wniosków pokontrolnych, które dotyczyły przede wszystkim:

- podjęcia działań zapewniających:
  - rzetelne, zgodne z ustawą o IOŚ i obowiązującymi w Inspekcji Ochrony Środowiska procedurami, dokumentowanie wykonywanych czynności kontrolnych oraz przedstawianie ustaleń faktycznych w protokołach kontroli;
  - odpowiednią i skuteczną reakcję w stosunku do sprawców ujawnionych wykroczeń;

⁹⁷ Tj. raporty Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową pn. *Funkcjonowanie i nieprawidłowości w systemie zarządzania zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym w Polsce*, z marca 2010 r. oraz pn. *Najważniejsze wydarzenia na rynku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE) w okresie ostatnich dwunastu miesięcy*, z maja 2011 r., raport PwC Polska pn. *Nieprawidłowości w systemie zarządzania ZSEE w Polsce*, z kwietnia 2014 r., raport Instytutu im. E. Kwiatkowskiego opracowanym przez zespół pod kierownictwem merytorycznym prof. K. Żmijewskiego pn. *Rynek Recyklingu Zużytego Sprzętu Chłodniczego w Polsce*, z 2013 r., raport Centrum im. Adama Smitha *O skutecznym zagospodarowaniu elektroodpadów – Jak usprawnić system zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w Polsce?*, z maja 2015 r. oraz opracowywane corocznie przez GIOŚ raporty o funkcjonowaniu systemu gospodarowania zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym dostępne na stronie internetowej GIOŚ pod adresem <http://www.gios.gov.pl/pl/gospodarka-odpadami/zuzyty-sprzet-elektryczny-i-elektroniczny>.

⁹⁸ Tj. ekspertyzy wykonane na zlecenie Ministerstwa Środowiska pn. *Standardy przetwarzania poszczególnych rodzajów zużytego sprzętu oraz wymagania dla zakładów przetwarzania zużytego sprzętu* oraz pn. *Zakres i sposób przeprowadzania audytu zewnętrznego organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zakładu przetwarzania zużytego sprzętu*, z listopada 2015 r. (obie dostępne na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska pod adresem <https://www.mos.gov.pl/srodowisko/odpady/odpady-pouzytkowe/zuzyty-sprzet-elektryczny-i-elektroniczny/>

- wyeliminowanie sytuacji wymierzania grzywny w drodze mandatu karnego za wykroczenie, którego karalność uległa przedawnieniu;
- niezwłoczne podejmowanie postępowań w sprawie nałożenia kary pieniężnej;
- wyegzekwowanie od kontrolowanych złożenia informacji o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu wskazanych w zarządzeniu pokontrolnym naruszeń;
- niezwłocznego podjęcia i przeprowadzenia postępowań w celu wydania decyzji o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej w odniesieniu do stwierdzonych naruszeń;
- korzystania z uprawnienia umożliwiającego wszczęcie kontroli bez zawiadomienia w przypadku bezskuteczności lub utrudnień w doręczeniu zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli;
- kontynuowania działań zmierzających do zapewnienia jednolitego stosowania przepisów w ramach prowadzonych kontroli;
- egzekwowania od podmiotów, wobec których wydano zarządzenia pokontrolne, terminowego przedkładania informacji o zakresie ich wykonania oraz podejmowanie działań w celu pociągnięcia tych podmiotów do odpowiedzialności karnej określonej w art. 31a ustawy o IOŚ w przypadku niewywiązywania się z tego obowiązku.

Kierownicy wszystkich skontrolowanych jednostek poinformowali NIK o podjętych działaniach w celu realizacji wniosków pokontrolnych. Dotychczas zrealizowano osiem wniosków pokontrolnych, osiem jest w trakcie realizacji.

5.1. Analiza stanu prawnego

Podmioty prowadzące działalność w zakresie zbierania oraz przetwarzania zużytego sprzętu

W myśl art. 41 ust. 1 ustawy o odpadach, prowadzenie zbierania odpadów i prowadzenie przetwarzania odpadów wymaga uzyskania zezwolenia. Zezwolenie na zbieranie odpadów i zezwolenie na przetwarzanie odpadów wydaje, w drodze decyzji, organ właściwy odpowiednio ze względu na miejsce zbierania lub przetwarzania odpadów (art. 41 ust. 2). Działalność wymagająca uzyskania zezwolenia na zbieranie odpadów i zezwolenia na przetwarzanie odpadów może być, na wniosek posiadacza odpadów, objęta jednym zezwoleniem na zbieranie i przetwarzanie odpadów.

W świetle art. 41a ust. 1–3 ustawy o odpadach, obowiązującego od 1 stycznia 2016 r. zezwolenie na przetwarzanie odpadów oraz pozwolenie na wytwarzanie odpadów uwzględniające przetwarzanie odpadów są wydawane po przeprowadzeniu przez WIOŚ z udziałem przedstawiciela właściwego organu kontroli instalacji, obiektu budowlanego lub jego części, w których ma być prowadzone przetwarzanie odpadów, w zakresie spełniania wymagań określonych w przepisach ochrony środowiska. Po przeprowadzeniu kontroli, na wniosek właściwego organu, WIOŚ niezwłocznie wydaje postanowienie w przedmiocie spełnienia wymagań określonych w przepisach ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 181 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy Prawo ochrony środowiska, organ ochrony środowiska może udzielić pozwolenia zintegrowanego oraz pozwolenia na wytwarzanie odpadów. Pozwolenia zintegrowanego wymaga prowadzenie instalacji, której funkcjonowanie, ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w niej działalności, może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości, z wyłączeniem instalacji lub ich części stosowanych wyłącznie do badania, rozwoju lub testowania nowych produktów lub procesów technologicznych. Stanowi o tym art. 201 ust. 1 ww. ustawy. Rodzaje takich instalacji do dnia 4 września 2014 r. określało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 roku w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości⁹⁹. Od dnia 5 września 2014 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 sierpnia 2014 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości¹⁰⁰. Obowiązki zbierającego zużyty sprzęt i prowadzącego zakład przetwarzania określono w rozdziale 6 i 7 ustawy o ZSEE z 2005 r. oraz w rozdziale 5 i 6 ustawy o ZSEE z 2015 r.

Posiadacz odpadów jest obowiązany do prowadzenia na bieżąco ich ilościowej i jakościowej ewidencji zgodnie z katalogiem odpadów określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 4 ust. 3 ustawy o odpadach¹⁰¹ (art. 66 ust. 1 ustawy o odpadach). Na ewidencję odpadów prowadzoną przez posiadacza odpadów składają się m.in.:

- karty przekazania odpadów (KPO),
- karty ewidencji odpadów (KEO),
- karty ewidencji zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

⁹⁹ Dz. U. Nr 122, poz. 1055.

¹⁰⁰ Dz. U. poz. 1169.

¹⁰¹ Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) uchylone z dniem 1 stycznia 2015 r. przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923).

Dokumenty ewidencji odpadów¹⁰², o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach, zawierają następujące informacje:

- imię i nazwisko lub nazwę posiadacza odpadów oraz adres zamieszkania lub siedziby;
- miejsce przeznaczenia odpadów – w przypadku wytwórcy odpadów;
- sposoby gospodarowania odpadami, a także dane o ich pochodzeniu – w przypadku posiadacza odpadów prowadzącego przetwarzanie odpadów;
- miejsce pochodzenia odpadów oraz odpowiednio: miejsce przeznaczenia, częstotliwość zbierania odpadów, sposób transportu oraz przewidywaną metodę przetwarzania odpadów (art. 67 ust. 3).

Kartę przekazania odpadów sporządza posiadacz odpadów, który przekazuje odpady. Sporządza się ją w odpowiedniej liczbie egzemplarzy – po jednym dla każdego z posiadaczy odpadów, który przejmuje odpady. Ten z kolei, zgodnie z art. 69 ust. 3, potwierdza przyjęcie odpadów niezwłocznie po otrzymaniu karty.

Kto wbrew obowiązkowi nie prowadzi ewidencji odpadów albo prowadzi tę ewidencję w sposób nieterminowy lub niezgodnie ze stanem rzeczywistym, zgodnie z art. 180 ustawy o odpadach, podlega karze grzywny.

Od 1 stycznia 2016 r. zbierający zużyty sprzęt zobowiązany jest do:

- przyjęcia przekazywanego do niego zużytego sprzętu, w tym do co najmniej nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych (art. 42 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r.)¹⁰³;
- zachowania niezbędnych środków ostrożności w celu ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników (art. 42 ust. 2 ww. ustawy)¹⁰⁴;
- przekazania zebranego zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania posiadającemu decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na przetwarzanie zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu należącego do grupy sprzętu określonej w załączniku nr 6¹⁰⁵ do ustawy. Dopuszcza się przekazanie zebranego zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania za pośrednictwem innego zbierającego zużyty sprzęt (art. 44 ust. 1 i 2 ustawy o ZSEE z 2015 r.)¹⁰⁶.

Zbierający zużyty sprzęt przed przekazaniem zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania zapewnia, w miarę możliwości, wyselekcjonowanie w punkcie zbierania zużytego sprzętu przeznaczonego do przygotowania do ponownego użycia (art. 44 ust. 3 ustawy o ZSEE z 2015 r.)¹⁰⁷.

¹⁰² Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 grudnia 2010 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 249, poz. 1673), uchylone z dniem 1 stycznia 2015 r. przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 grudnia 2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. poz. 1973).

¹⁰³ Do 31 grudnia 2015 r. zbierający zużyty sprzęt, na podstawie art. 37 pkt 2 ustawy o ZSEE z 2005 r., zobowiązany był do przyjęcia zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych bez pobierania opłaty, z zastrzeżeniem art. 42 ust. 1 i art. 42a ust. 1.

¹⁰⁴ Obowiązek ten dotyczy również podmiotów uprawnionych do zbierania zużytego sprzętu, o którym mowa w art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach.

¹⁰⁵ Załącznik nr 6 do ustawy o ZSEE z 2015 r. obowiązuje do 31 grudnia 2017 r., po tym dniu będzie obowiązywał załącznik nr 1.

¹⁰⁶ Do 31 grudnia 2015 r. zbierający zużyty sprzęt, na podstawie art. 38 ustawy o ZSEE z 2005 r., zobowiązany był przekazać zebrany zużyty sprzęt prowadzącemu zakład przetwarzania wpisanemu do rejestru GIOŚ.

¹⁰⁷ Zgodnie z art. 37 pkt 1 ustawy o ZSEE z 2005 r., do obowiązków zbierającego zużyty sprzęt należało selektywne zbieranie zużytego sprzętu.

Zbieranie i transport zużytego sprzętu odbywają się w warunkach optymalnych do przygotowania go do ponownego użycia, recyklingu oraz innych niż recykling procesów odzysku, w tym ograniczenia rozprzestrzeniania się niebezpiecznych substancji (art. 44 ust. 4 ww. ustawy).

Od 1 stycznia 2016 r. obowiązuje, wprowadzony art. 35 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r., zakaz zbierania niekompletnego zużytego sprzętu oraz części pochodzących ze zużytego sprzętu podmiotowi niebędącemu:

- 1) dystrybutorem prowadzącym jednostkę handlu detalicznego o powierzchni sprzedaży w rozumieniu art. 2 pkt 19 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁰⁸, wynoszącej co najmniej 400 m² poświęconej sprzedaży sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych;
- 2) prowadzącym zakład przetwarzania;
- 3) odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości lub prowadzącym punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych, o których mowa w ustawie z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁰⁹.

Za niekompletny zużyty sprzęt uważa się zużyty sprzęt, który nie zawiera istotnych, z uwagi na przeznaczenie sprzętu do jakiego został zaprojektowany, części składowych, podzespołów i materiałów eksploatacyjnych, stanowiących część sprzętu, z którego powstał zużyty sprzęt, w dniu wprowadzenia do obrotu tego sprzętu. Zbierający zużyty sprzęt jest obowiązany do umieszczenia w widocznym miejscu informacji o ww. zakazie (art. 35 ust. 2 i 3 ustawy o ZSEE z 2015 r.).

Zgodnie z art. 120 ustawy o ZSEE z 2015 r., wydane przed dniem wejścia w życie tej ustawy decyzje zezwalające na zbieranie niekompletnego zużytego sprzętu oraz części pochodzących ze zużytego sprzętu, o których mowa w art. 35 ust. 1, podmiotom, którym zakazuje się ich zbierania zgodnie z art. 35 ust. 1, wygasają w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, w zakresie dotyczącym tego zużytego sprzętu oraz tych części.

W okresie objętym kontrolą zbierający zużyty sprzęt zobowiązany był do przekazania wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta, właściwemu ze względu na miejsce wykonywania działalności gospodarczej, w terminie 30 dni od dnia podjęcia działalności, informacji zawierającej:

- 1) imię i nazwisko lub nazwę oraz adres siedziby zbierającego zużyty sprzęt;
- 2) adresy punktów zbierania zużytego sprzętu, z wyłączeniem punktów sprzedaży sprzętu oraz punktów serwisowych.

Każda zmiana danych w powyższej informacji również wymagała zgłoszenia. Do 31 grudnia 2015 r. obowiązki te wynikały z art. 39 ust. 1 i 2 ustawy o ZSEE z 2005 r. a od 1 stycznia 2016 r. z art. 45 ust. 1 i 2 ustawy o ZSEE z 2015 r.

Magazynowanie odpadów odbywa się zgodnie z wymaganiami w zakresie ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, w szczególności w sposób uwzględniający właściwości chemiczne i fizyczne odpadów, w tym stan skupienia, oraz zagrożenia, które mogą powodować te odpady, w tym zgodnie z wymaganiami określonymi w przepisach wydanych na podstawie art. 25 ust. 7 ustawy o odpadach. Magazynowanie odpadów odbywa się na terenie, do którego posiadacz odpadów ma tytuł prawny. Jest prowadzone wyłącznie w ramach wytwarzania, zbierania

¹⁰⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 778, ze zm.

¹⁰⁹ Dz. U. z 2016 r. poz. 250, ze zm.

lub przetwarzania odpadów. Odpady, z wyjątkiem przeznaczonych do składowania, mogą być magazynowane, jeżeli konieczność magazynowania wynika z procesów technologicznych lub organizacyjnych i nie przekracza terminów uzasadnionych zastosowaniem tych procesów, nie dłużej jednak niż przez 3 lata. Zasady te określono w art. 25 ust. 1–4 ustawy o odpadach.

Warunki, jakie powinno spełniać miejsce do magazynowania zużytego sprzętu zostały określone dla zbierającego zużyty sprzęt w art. 43 ustawy o ZSEE z 2015 r. a dla prowadzącego zakład przetwarzania w art. 50 tej ustawy.

Miejsca, w których zbierający zużyty sprzęt magazynuje ten sprzęt, wyposaża się w:

- 1) zadaszenie zapobiegające oddziaływaniu czynników atmosferycznych oraz, w przypadku zużytego sprzętu zawierającego substancje ciekłe, które podczas uszkodzenia zużytego sprzętu mogą spowodować niekontrolowane wycieki do środowiska – w nieprzepuszczalne podłóża wraz z urządzeniami do likwidacji wycieków oraz, w stosownym przypadku, odstożnikami i odolejaczami;
- 2) utwardzone podłóże;
- 3) zabezpieczenie uniemożliwiające dostęp osobom postronnym.

Miejsca, w których prowadzący zakład przetwarzania magazynuje zużyty sprzęt przed poddaniem go przetwarzaniu, wyposaża się w:

- 1) nieprzepuszczalne podłóża na odpowiednim obszarze wraz z urządzeniami do likwidacji wycieków oraz, w stosownym przypadku, odstożnikami i odolejaczami;
- 2) zadaszenie zapobiegające oddziaływaniu czynników atmosferycznych na właściwych obszarach;
- 3) zabezpieczenie uniemożliwiające dostęp osobom postronnym.

W ustawie o ZSEE z 2005 r. warunki, jakie powinno spełniać miejsce do magazynowania zużytego sprzętu zostały sformułowane jedynie dla prowadzącego zakład przetwarzania (w art. 45, w brzmieniu podobnym do powyższego).

Oprócz odpowiedniego miejsca do magazynowania zużytego sprzętu, zakład przetwarzania powinien posiadać odpowiednie wyposażenie. W ustawie o ZSEE z 2005 r. wymogi w zakresie wyposażenia zostały sprecyzowane w art. 46, natomiast w ustawie o ZSEE z 2015 r. w art. 51 ust. 1, zgodnie z którym zakład przetwarzania wyposaża się w:

- 1) legalizowane urządzenie ważące do ustalenia masy przyjętego zużytego sprzętu oraz masy odpadów powstałych ze zużytego sprzętu, umożliwiające wykonanie zbiorczego, elektronicznego wydruku wszystkich dokonywanych ważeń odrębnie dla zużytego sprzętu i odrębnie dla odpadów powstałych ze zużytego sprzętu¹¹⁰;
- 2) magazyn na odpady powstałe ze zużytego sprzętu przygotowane do ponownego użycia;
- 3) pojemniki do magazynowania baterii i akumulatorów, kondensatorów zawierających PCB oraz innych odpadów niebezpiecznych, w tym odpadów promieniotwórczych;
- 4) nieprzepuszczalne podłóża na odpowiednim obszarze wraz z urządzeniami do likwidacji wycieków oraz, w stosownym przypadku, odstożnikami i odolejaczami;
- 5) urządzenia do oczyszczania wody, które odpowiadają regulacjom z zakresu ochrony zdrowia i środowiska, w szczególności przepisom prawa wodnego;

¹¹⁰ Do 31 grudnia 2015 r., na podstawie art. 46 pkt 1 ustawy o ZSEE z 2005 r., zakład przetwarzania powinien być wyposażony w urządzenie ważące do ustalenia masy odpadów.

- 6) instalacje umożliwiające przetworzenie zużytego sprzętu powstałego z poszczególnych grup sprzętu przetwarzanego w danym zakładzie przetwarzania (wymóg ten nie był przewidziany w ustawie o ZSEE z 2005 r.);
- 7) instalacje umożliwiające wyeliminowanie substancji zubożających warstwę ozonową lub fluorowanych gazów cieplarnianych o współczynniku globalnego ocieplenia (GWP) powyżej 15, w tym gazów znajdujących się w piankach i obiegach chłodniczych przez właściwe ich odzyskanie i odpowiednie ich oczyszczenie lub zniszczenie, zgodnie z ustawą z dnia 15 maja 2015 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych – w przypadku przetwarzania urządzeń chłodniczych (do 1 stycznia 2016 r. nie było takiego wymogu).

Zakazuje się przyjmowania zużytego sprzętu przez zakład przetwarzania, który nie jest wyposażony zgodnie z przytoczonym przepisem (art. 51 ust. 2 ustawy o ZSEE z 2015 r.).

Prowadzący zakład przetwarzania, który zawarł umowę z wprowadzającym sprzęt jest obowiązany do nieodpłatnego przyjęcia zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych od zbierającego zużyty sprzęt. Obowiązek ten został sprecyzowany w art. 44 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r. oraz w art. 49 ustawy o ZSEE z 2015 r.

Powinnością prowadzącego zakład przetwarzania, określoną w art. 43 ustawy o ZSEE z 2005 r. było zapewnienie bezpiecznego dla środowiska i zdrowia ludzi przetwarzania zużytego sprzętu oraz powstających z niego odpadów.

Zgodnie z art. 5 ustawy o ZSEE z 2005 r., demontaż zużytego sprzętu, obejmujący usunięcie z tego sprzętu składników niebezpiecznych, materiałów i części składowych, określonych w załączniku nr 2 do ustawy, mógł być prowadzony wyłącznie w zakładzie przetwarzania. Prowadzący zakład przetwarzania musiał niezwłocznie po przyjęciu zużytego sprzętu usunąć z niego powyższe składniki. Obowiązek ten wynikał z art. 44 ust. 2 ww. ustawy.

W myśl art. 46 ustawy o ZSEE z 2015 r., demontaż zużytego sprzętu oraz przygotowanie do ponownego użycia zużytego sprzętu oraz odpadów powstałych po demontażu zużytego sprzętu prowadzi się wyłącznie w zakładzie przetwarzania. Demontaż zużytego sprzętu, recykling i inne niż recykling procesy odzysku, z wyjątkiem przygotowania do ponownego użycia, obejmują przynajmniej usunięcie ze zużytego sprzętu płynów oraz postępowanie prowadzone w sposób określony w załączniku nr 5 do tej ustawy. Procesy odzysku prowadzi się przy użyciu najlepszych dostępnych technik. Przepis art. 47 ww. ustawy, przewiduje zakaz unieszkodliwiania zużytego sprzętu przed poddaniem go przetworzeniu, o którym mowa powyżej.

Odpady powstałe po demontażu zużytego sprzętu przekazuje się prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu lub prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku wpisanym do rejestru (do czasu utworzenia rejestru podmiotów wprowadzających produkty, produkty w opakowaniach i gospodarujących odpadami, o którym mowa w art. 49 ust. 1 ustawy o odpadach, jest to rejestr przedsiębiorców i organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego, który zgodnie z art. 235 ust. 2 i 3 ustawy o odpadach prowadzi GIOŚ, stosując przepisy dotychczasowe, tj. art. 6 – 14a ustawy o ZSEE z 2005 r. w brzmieniu obowiązującym przed 23 stycznia 2013 r.). Odpady powstałe po demontażu zużytego sprzętu, które nie zostały przekazane do recyklingu lub innych niż recykling procesów odzysku, przekazuje się prowadzącemu działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów. Powyższe wynika z art. 47 ust. 1 i 3 ustawy o ZSEE z 2005 r. oraz art. 52 ust. 1 i 2 ustawy o ZSEE z 2015 r.

Prowadzący zakład przetwarzania, wpisany do rejestru GIOŚ, jest zobowiązany do wydania wprowadzającemu sprzęt, z którym zawarł umowę dotyczącą przetwarzania odpadów, zaświadczenia o zużytych sprzęcie. Zaświadczenie to, sporządza się i wydaje się za rok 2014 i 2015¹¹¹ stosując przepisy art. 50 ustawy o ZSEE z 2005 r. i rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 lipca 2009 r. w sprawie wzoru zaświadczenia o zużytych sprzęcie¹¹². Drugi egzemplarz zaświadczenia jest przekazywany GIOŚ.

Ustawa o ZSEE z 2005 r., za wykroczenia polegające m.in. na:

- przeprowadzeniu demontażu zużytego sprzętu poza zakładem przetwarzania (art. 70);
- umieszczaniu zużytego sprzętu z innymi odpadami (art. 74);
- nieprzewodzeniu selektywnego zbierania zużytego sprzętu (art. 75 pkt 1);
- nieprzyjmowaniu zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych albo przyjmowaniu takiego sprzętu odpłatnie (art. 75 pkt 2);
- nieprzekazywaniu zebranego zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania wpisanemu do rejestru (art. 75 pkt 2a);
- nieprzyjmowaniu zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych od zbierającego zużyty sprzęt albo przyjmowaniu zużytego sprzętu odpłatnie (art. 77 pkt 1);
- nieusuwaniu składników niebezpiecznych, materiałów lub części składowych, określonych w załączniku nr 2 do ustawy (art. 77 pkt 1a);
- nieprzekazywaniu odpadów powstałych w wyniku przetwarzania zużytego sprzętu prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu, prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku lub prowadzącemu działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów (art. 77 pkt 2);
- nieprzekazywaniu zaświadczeń o zużytych sprzęcie albo sporządzaniu ich nierzetelnie (art. 77 pkt 3)

przewidywała kary grzywny. Zasadniczo w sprawach o wykroczenia w pierwszej instancji orzeka sąd rejonowy (art. 9 § 1 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia). W sprawach o wykroczenia może być również prowadzone postępowanie mandatowe regulowane przepisami rozdziału 17 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia. Zgodnie z art. 95 § 1 tego Kodeksu, postępowanie mandatowe prowadzi Policja, a inne organy, gdy przepis szczególny tak stanowi. Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 września 2002 r. w sprawie nadania inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, nadało w § 2 pkt 15 inspektorom Inspekcji Ochrony Środowiska uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, za wykroczenia określone w ustawie o ZSEE z 2005 r., przy czym od 31 sierpnia 2010 r. do 6 maja 2015 r. za wykroczenia określone w art. 71–75, art. 76 pkt 3–5 oraz art. 77 i 78 tej ustawy, od 7 maja do 31 grudnia 2015 r. za wykroczenia wymienione w art. 71, art. 72 pkt 1–3, 5, 8 i 9, art. 73–75, art. 76 pkt 3–5, art. 77 i art. 78. W postępowaniu mandatowym można nałożyć grzywnę w wysokości do 500 zł.

Zgodnie z ustawą o ZSEE z 2015 r., administracyjnej karze pieniężnej podlega m.in. ten, kto:

- wbrew zakazowi określonymu w art. 35 ust. 1 zbiera niekompletny zużyty sprzęt lub części pochodzące ze zużytego sprzętu;
- wbrew przepisom art. 43 nie wyposaża miejsc, w których jest magazynowany zużyty sprzęt, zgodnie z tymi przepisami;

¹¹¹ Zastosowanie przepisów dotychczasowych przy sporządzaniu zaświadczenia o zużytych sprzęcie za rok 2015 wynika z art. 123 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r.

¹¹² Dz. U. Nr 122, poz. 1017.

- wbrew przepisom art. 44 ust. 1 nie przekazuje zebranego zużytego sprzętu prowadzącemu zakład przetwarzania posiadającemu decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na przetwarzanie zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu należącego do grupy sprzętu określonej w załączniku nr 6¹¹³ do ustawy o ZSEE z 2015 r.;
- wbrew przepisowi art. 44 ust. 4 nie zapewnia zbierania i transportu zużytego sprzętu w warunkach optymalnych do przygotowania go do ponownego użycia, recyklingu oraz innych niż recykling procesów odzysku, w tym ograniczenia rozprzestrzeniania się niebezpiecznych substancji;
- wbrew przepisom art. 45 nie przekazuje wójtowi, burmistrzowi albo prezydentowi miasta informacji, o których mowa w tych przepisach;
- wbrew przepisom art. 46:
  - a) prowadzi demontaż zużytego sprzętu lub przygotowuje do ponownego użycia zużyty sprzęt oraz odpady powstałe po demontażu zużytego sprzętu poza zakładem przetwarzania,
  - b) nie prowadzi demontażu zużytego sprzętu, procesów recyklingu i innych niż recykling procesów odzysku, z wyjątkiem przygotowania do ponownego użycia, obejmujących przynajmniej usunięcie ze zużytego sprzętu płynów oraz postępowanie, o którym mowa w art. 46 ust. 2;
- wbrew przepisowi art. 47 unieszkodliwia zużyty sprzęt przed poddaniem go przetwarzaniu, o którym mowa w art. 46;
- wbrew przepisowi art. 49 nie przyjmuje co najmniej nieodpłatnie zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych od zbierającego zużyty sprzęt;
- wbrew przepisom art. 50 nie wyposaża miejsc, w których jest magazynowany zużyty sprzęt przed poddaniem go przetwarzaniu, zgodnie z tymi przepisami;
- wbrew przepisom art. 51 ust. 1 nie wyposaża zakładu przetwarzania zgodnie z tymi przepisami;
- wbrew przepisowi art. 51 ust. 2 przyjmuje zużyty sprzęt do zakładu przetwarzania, który nie jest wyposażony zgodnie z art. 51 ust. 1;
- wbrew przepisom art. 52 ust. 1 lub 2 nie przekazuje odpadów powstałych po demontażu zużytego sprzętu prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu lub prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku, wpisanym do rejestru, albo prowadzącemu działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów;
- wbrew przepisom art. 53 ust. 1 i 4 nie wydaje wprowadzającemu sprzęt albo nie przekazuje marszałkowi województwa¹¹⁴ zaświadczenia o zużytym sprzęcie albo sporządza zaświadczenie niezgodnie ze stanem rzeczywistym;
- wbrew przepisom art. 54 nie przechowuje zaświadczeń o zużytym sprzęcie.

Pełen katalog naruszeń przepisów ustawy o ZSEE z 2015 r., za które przewidziana jest administracyjna kara pieniężna, został określony w art. 91 tej ustawy. Administracyjne kary pieniężne za naruszenia przepisów, o których mowa w art. 91 pkt 1–21 i 27–48 ww. ustawy, wymierza, w drodze decyzji, właściwy wojewódzki inspektor ochrony środowiska. Zasady wymierzania tych kar oraz ich wysokość zostały sprecyzowane w art. 92–94 tej ustawy.

¹¹³ Załącznik nr 6 do ustawy o ZSEE z 2015 r. obowiązuje do 31 grudnia 2015 r., po tym dniu będzie obowiązywać załącznik nr 1.

¹¹⁴ Rozumie się przez to GIOŚ w związku z tym, że zaświadczenie o zużytym sprzęcie za rok 2015 sporządza się i wydaje się stosując przepisy dotychczasowe.

Ustawa o ZSEE z 2015 r., przewidywała również karę grzywny za wykroczenia polegające na:

- umieszczaniu zużytego sprzętu łącznie z innymi odpadami (art. 95);
- nieprzekazywaniu zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych zbierającemu zużyty sprzęt lub podmiotowi uprawnionemu do zbierania zużytego sprzętu, o którym mowa w art. 45 ust. 1 pkt 1 ustawy o odpadach (art. 96);
- nieprzyjmowaniu przez zbierającego ZSEE przekazywanego do niego zużytego sprzętu (art. 97 ust. 1);
- przyjmowaniu odpłatnie zużytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych (art. 97 ust. 2).

System sprawozdawczy o zużytym sprzęcie

Podmioty będące wprowadzającym sprzęt, prowadzącym zakład przetwarzania, prowadzącym działalność w zakresie recyklingu oraz prowadzącym działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku, na podstawie art. 237 i art. 237a ustawy o odpadach, sporządzają i składają wymagane sprawozdania za lata 2014–2016 stosując przepisy dotychczasowe, tj. ustawy o ZSEE z 2005 r. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 23 stycznia 2013 r.¹¹⁵. Oznacza to, że podmioty te sporządzają i przedkładają Głównemu Inspektorowi w terminie do dnia 31 lipca za okres od 1 stycznia do 30 czerwca i do dnia 15 marca za okres od 1 lipca do 31 grudnia każdego roku:

- wprowadzający sprzęt – sprawozdania o:
  - 1) ilości i masie sprzętu wprowadzonego do obrotu na terytorium kraju, z podziałem na grupy i rodzaje sprzętu, określone w załączniku nr 1 do ww. ustawy (art. 24 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r.);
  - 2) masie zużytego sprzętu zebranego, poddanego przetwarzaniu, odzyskowi, w tym recyklingowi, oraz unieszkodliwianiu (art. 31 ust. 1 pkt 1);
- prowadzący zakład przetwarzania – sprawozdania zawierające informacje o:
  - 1) masie przyjętego przez prowadzącego zakład przetwarzania sprzętu, z którego powstał zużyty sprzęt, wraz z podaniem numeru i nazwy grupy oraz numeru i nazwy rodzaju tego sprzętu określonych w załączniku nr 1 do ustawy;
  - 2) rodzajach i masie odpadów powstałych z przetworzenia zużytego sprzętu, przekazanych prowadzącemu działalność w zakresie recyklingu, prowadzącemu działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysku i prowadzącemu działalność w zakresie unieszkodliwiania odpadów (art. 51 ust. 1);
- prowadzący działalność w zakresie recyklingu oraz prowadzący działalność w zakresie innych niż recykling procesów odzysk – sprawozdanie o masie przyjętych oraz poddanych odpowiednio recyklingowi lub innym niż recykling procesom odzysku odpadów pochodzących ze zużytego sprzętu (art. 56 ust.1).

Ponadto wprowadzający SEE zobowiązany jest do sporządzenia i przedłożenia Głównemu Inspektorowi w terminie do dnia 15 marca po roku, w którym nastąpiło zebranie lub odzysk, w tym recykling, zużytego sprzętu, sprawozdania o osiągniętych poziomach zbierania, odzysku i recyklingu zużytego sprzętu (art. 31 ust. 1 pkt 2 ustawy o ZSEE z 2005 r.) oraz rocznego sprawozdania, zawierającego odrębnie dla poszczególnych grup sprzętu określonych w załączniku nr 1 do ww. ustawy informację o wysokości należnej opłaty produktowej, do dnia 15 marca roku kalendarzowego następującego po roku, którego opłata dotyczy (art. 67 ust. 1).

¹¹⁵ Przed zmianą wprowadzoną ustawą o odpadach.

Art. 237 ust. 1 pkt 5 ustawy o odpadach nie zobowiązywał zbierającego ZSEE do składania sprawozdania o masie zebranego i przekazanego do prowadzącego zakład przetwarzania zużytego sprzętu, gdyż przepis ten nie odwoływał się do art. 40 ustawy o ZSEE z 2005 r., który wprowadzał obowiązek złożenia tego sprawozdania. Art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2016 r., przywrócił obowiązek sprawozdawczy zbierającego zużytego sprzętu, którego wcześniej nie miał w wyniku wejścia w życie ustawy o odpadach, przy czym, mimo iż dotyczył on sporządzania i składania sprawozdań za rok 2015 i 2016, to w przypadku zbierającego ZSEE przepisu tego nie można odnosić do sprawozdań za rok 2015, gdyż zbierający zużyty sprzęt w roku 2015 nie miał obowiązku gromadzenia danych na potrzeby sprawozdania. Wejście więc w życie art. 237a ust. 1 pkt 3 ustawy o odpadach spowodowało powstanie u zbierającego sprzęt obowiązku sprawozdawczego za rok 2016.

Podmioty niewywiązujące się z obowiązku sprawozdawczego lub wykonujące go nieterminowo lub niezgodnie ze stanem faktycznym, na podstawie art. 237 i art. 237a ustawy o odpadach, podlegały odpowiednio administracyjnej karze pieniężnej przewidzianej w art. 200 i karze grzywny z art. 180a tej ustawy.

Na podstawie art. 15 ust. 1 ww. ustawy o ZSEE z 2005 r., GIOŚ weryfikuje dane zawarte w powyższych sprawozdaniach. Dane te wykorzystuje do analizy funkcjonowania systemu gospodarki zużyтым sprzętem.

Inspekcja Ochrony Środowiska

Inspekcja Ochrony Środowiska jest powołana do kontroli przestrzegania przepisów o ochronie środowiska oraz badania i oceny stanu środowiska (art. 1 ustawy o IOŚ). Organami Inspekcji Ochrony Środowiska są:

- 1) Główny Inspektor Ochrony Środowiska, który jest centralnym organem administracji rządowej nadzorowanym przez ministra właściwego do spraw środowiska kierującym działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska;
- 2) wojewódzki inspektor ochrony środowiska jako organ rządowej administracji zespolonej w województwie (art. 3, art. 3a i art. 4 ust. 1 ustawy o IOŚ).

Do zadań Inspekcji Ochrony Środowiska należy m.in.:

- kontrola podmiotów korzystających ze środowiska w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska w zakresie: przestrzegania przepisów o ochronie środowiska, postępowania z substancjami zubożającymi warstwę ozonową oraz z niektórymi fluorowanymi gazami cieplarnianymi, o których mowa w ustawie o substancjach zubożających warstwę ozonową oraz o niektórych fluorowanych gazach cieplarnianych, przestrzegania przepisów o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym, z wyjątkiem przepisów art. 37 i art. 39 ustawy o ZSEE z 2015 r.¹¹⁶ (art. 2 ust. 1 pkt 1 lit. a, g, j ustawy o IOŚ);
- podejmowanie decyzji wstrzymujących działalność prowadzoną z naruszeniem wymagań związanych z ochroną środowiska lub naruszeniem warunków korzystania ze środowiska (art. 2 ust. 1 pkt 3);
- współdziałanie w zakresie ochrony środowiska z innymi organami kontroli, organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości, innymi organami administracji państwowej i organami samorządu terytorialnego oraz obrony cywilnej, a także organizacjami społecznymi (art. 2 ust. 1 pkt 17).

¹¹⁶ Do 31 grudnia 2015 r., z wyjątkiem art. 41 pkt 2 i 3 ustawy o ZSEE z 2005 r.

Główny Inspektor, kierując działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska, na podstawie art. 4a ustawy o IOŚ m.in.:

- ustala ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska oraz wydaje zalecenia i wytyczne, określające sposób postępowania w trakcie realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1, oraz kontroluje stan ich realizacji (pkt 1);
- może wydawać wojewódzkim inspektorom polecenia dotyczące podjęcia określonych czynności i żądać będących w ich posiadaniu informacji o stanie środowiska i jego ochronie oraz o zakresie i wynikach ich działania (pkt 3);
- dokonuje analiz i ocen przestrzegania przepisów, o których mowa w art. 2 ust. 1 (pkt 6 lit. a);
- organizuje szkolenia pracowników Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie wykonywania zadań określonych w ustawie i w przepisach odrębnych (pkt 8);
- sporządza roczne sprawozdanie z działalności Inspekcji Ochrony Środowiska i przedkłada je do akceptacji ministrowi właściwemu do spraw środowiska w terminie do 31 maja roku następnego (pkt 9).

Wojewódzki inspektor, kierując działalnością Inspekcji Ochrony Środowiska na obszarze województwa, na podstawie art. 5 ust. 4 ustawy o IOŚ:

- wykonuje jej zadania zgodnie z ogólnymi kierunkami działania, zaleceniami i wytycznymi Głównego Inspektora (pkt 1);
- ustala, w porozumieniu z wojewodą, kierunki działania oraz roczne plany pracy Inspekcji Ochrony Środowiska w województwie, których elementem są roczne plany działalności kontrolnej¹¹⁷ (pkt 2);
- dokonuje na obszarze województwa analiz i ocen przestrzegania przepisów, o których mowa w art. 2 ust. 1 (pkt 4 lit. a);
- przedkłada Głównemu Inspektorowi informacje o realizacji zadań Inspekcji Ochrony Środowiska na obszarze województwa za dany rok w terminie do 15 lutego roku następnego oraz na żądanie, w każdym czasie (pkt 5).

Prawa i obowiązki Inspekcji Ochrony Środowiska związane z wykonywaniem zadań kontrolnych wymieniono w rozdziale 3 ustawy o IOŚ. Przy wykonywaniu kontroli przestrzegania wymagań ochrony środowiska inspektor uprawniony jest, na podstawie art. 9 ust. 2 tej ustawy, do m.in.:

- przeprowadzania niezbędnych pomiarów lub badań lub wykonywania innych czynności kontrolnych w celu ustalenia na terenie kontrolowanej nieruchomości, w obiekcie lub jego części, stanu środowiska oraz oceny tego stanu w świetle przepisów o ochronie środowiska, a także indywidualnie określonych w decyzjach administracyjnych warunków wykonywania działalności wpływającej na środowisko;
- oceny sposobu eksploatacji instalacji lub urządzeń, w tym środków transportu;
- oceny stosowanych technologii i rozwiązań technicznych;
- żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego;
- żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli;
- żądania okazania dokumentów niezbędnych do wymierzenia mandatu lub kary grzywny.

¹¹⁷ Brzmienie art. 5 ust. 4 pkt 2 obowiązujące od 5 września 2014 r.

Z czynności kontrolnych inspektor sporządza protokół, który podpisują inspektor i kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub kontrolowana osoba fizyczna, którzy mogą wnieść do protokołu umotywowane zastrzeżenia i uwagi (art. 11 ust. 1 i 2 ustawy o IOŚ).

Na podstawie ustaleń kontroli wojewódzki inspektor, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy o IOŚ, może:

- 1) wydać zarządzenie pokontrolne do kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub osoby fizycznej;
- 2) wydać na podstawie odrębnych przepisów decyzję administracyjną;
- 3) wszcząć egzekucję, jeżeli obowiązek wynika z mocy prawa lub decyzji administracyjnej.

Kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej lub kontrolowana osoba fizyczna, w terminie wyznaczonym w zarządzeniu pokontrolnym, mają obowiązek poinformowania wojewódzkiego inspektora o zakresie podjętych i zrealizowanych działań służących wyeliminowaniu wskazanych naruszeń. Obowiązek ten wynika z art. 12 ust. 2 ustawy o IOŚ. Niewywiązanie się z niego wiąże się sankcjami karnymi. Zgodnie z art. 31a ust. 1 ww. ustawy, kto:

- 1) w wyznaczonym terminie nie informuje organu Inspekcji Ochrony Środowiska o zakresie wykonania zarządzeń pokontrolnych,
- 2) niezgodnie z prawdą informuje organ Inspekcji Ochrony Środowiska o wykonaniu zarządzeń pokontrolnych

podlega karze aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny.

Inspekcja Ochrony Środowiska, w oparciu o art. 17 ust. 1 ustawy o IOŚ, współdziała w wykonywaniu czynności kontrolnych z innymi organami kontroli, w tym z Państwową Inspekcją Sanitarną, organami administracji państwowej i rządowej, organami samorządu terytorialnego, organami obrony cywilnej oraz organizacjami społecznymi. Współdziałanie to, zgodnie z art. 17 ust. 2 ww. ustawy, obejmuje w szczególności: rozpatrywanie wniosków o przeprowadzenie kontroli, składanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego (pkt 1a); przekazywanie właściwym organom administracji państwowej i rządowej oraz organom samorządu terytorialnego informacji o wynikach kontroli przeprowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska (pkt 2); wymianę informacji o wynikach kontroli (pkt 3).

Wojewódzki inspektor co najmniej raz w roku przeprowadza kontrolę zakładu przetwarzania ZSEE. Obowiązek ten wynika z art. 86 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r. Do 31 grudnia 2015 r. był on realizowany na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2005 r. Wojewódzki inspektor sporządza i przekazuje Głównemu Inspektorowi, w terminie do dnia 15 lutego za poprzedni rok kalendarzowy, zbiorczą informację o wynikach kontroli przeprowadzonych w poprzednim roku kalendarzowym. Wymóg ten, do 31 grudnia 2015 r. określał art. 16 ust. 2 ustawy o ZSEE z 2005 r., a od 1 stycznia 2016 r. – art. 86 ust. 2 ustawy o ZSEE z 2015 r.).

Od 1 stycznia 2016 r. Główny Inspektor, na podstawie art. 88 ust. 1 ustawy o ZSEE z 2015 r., sporządza i przekazuje ministrowi właściwemu do spraw środowiska, w terminie do dnia 30 lipca każdego roku, roczny raport o funkcjonowaniu systemu gospodarki zużytym sprzętem w poprzednim roku kalendarzowym. Uprzednio obowiązek opracowania takiego raportu i przedłożenia go ministrowi w terminie do 30 czerwca roku następującego po roku, którego dotyczą dane, wynikał z art. 15 ust. 5 ustawy o ZSEE z 2005 r.

Zgodnie z art. 4a ust. 1 pkt 1 ustawy o IOŚ, do zadań Głównego Inspektora należy wyłącznie kontrola stanu realizacji wydanych przez niego zaleceń i wytycznych, określających sposób postępowania w trakcie realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1 tej ustawy. Organy kierujące

innymi inspekcjami mogą kontrolować realizację zadań przez kierowników podległych jednostek wchodzących w skład rządowej administracji zespolonej w województwie.

I tak m.in.:

- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o Inspekcji Handlowej, sprawuje kontrolę realizacji przez wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej zadań i kompetencji określonych w ustawie i przepisach odrębnych, wydaje wytyczne i zalecenia zapewniające jednolitość postępowania Inspekcji Handlowej oraz sprawuje nadzór nad ich realizacją;
- Główny Lekarz Weterynarii, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej¹¹⁸, ustala ogólne kierunki działania Inspekcji Weterynaryjnej i wydaje instrukcje określające sposób jej postępowania oraz koordynuje i kontroluje wykonywanie zadań przez wojewódzkich, powiatowych i granicznych lekarzy weterynarii;
- Główny Inspektor Sanitarny, zgodnie z art. 8a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej¹¹⁹, ustala ogólne kierunki działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz koordynuje i nadzoruje działalność tych organów;
- Główny Inspektor Farmaceutyczny, stosownie do art. 115 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne¹²⁰, ustala kierunki działania Inspekcji Farmaceutycznej oraz koordynuje i kontroluje wykonywanie zadań przez wojewódzkich inspektorów farmaceutycznych;
- Główny Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, na podstawie art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych¹²¹, koordynuje i nadzoruje działalność Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych;
- Główny Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa, stosownie do art. 84 ustawy ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin¹²², koordynuje i nadzoruje działalność wojewódzkich inspektorów Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz, w celu usprawnienia i ujednoczenia działania Inspekcji, może wydawać wojewódzkim inspektorom wiążące wytyczne i polecenia. Do zadań Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa należy również, zgodnie z art. 85 pkt 1 i 3 ww. ustawy, ustalanie kierunków działania Inspekcji oraz kontrola wojewódzkich inspektorów z zakresu spraw związanych z ochroną roślin i nasiennictwem.

Inspekcja Handlowa

Inspekcja Handlowa, działając na podstawie ustawy o Inspekcji Handlowej, sprawuje kontrolę przestrzegania przez dystrybutorów przepisów art. 37 i art. 39 ustawy o ZSEE z 2015 r. Stanowi o tym art. 87 ustawy o ZSEE z 2015 r. i art. 3 ust. 1 pkt 2a ustawy o Inspekcji Handlowej.

Zgodnie z art. 37 ustawy o ZSEE z 2015 r., dystrybutor obowiązany jest do nieodpłatnego odbioru użytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych w punkcie sprzedaży, o ile użyty sprzęt jest tego samego rodzaju i pełnił te same funkcje co sprzęt sprzedawany (ust. 1). Dystrybutor, dostarczając nabywcy sprzęt przeznaczony dla gospodarstw domowych, obowiązany

¹¹⁸ Dz. U. z 2016 r. poz. 1077, ze zm.

¹¹⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1412, ze zm.

¹²⁰ Dz. U. z 2016 r. poz. 2142, ze zm.

¹²¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 1604, ze zm.

¹²² Dz. U. z 2016 r. poz. 2041, ze zm.

jest do nieodpłatnego odbioru użytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych w miejscu dostawy tego sprzętu, o ile użyty sprzęt jest tego samego rodzaju i pełni te same funkcje co sprzęt dostarczony (ust. 2). Dystrybutor prowadzący jednostkę handlu detalicznego o powierzchni sprzedaży w rozumieniu art. 2 pkt 19 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wynoszącej co najmniej 400 m² poświęconej sprzedaży sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych, jest obowiązany do nieodpłatnego przyjęcia w tej jednostce lub w jej bezpośredniej bliskości użytego sprzętu pochodzącego z gospodarstw domowych, którego żaden z zewnętrznych wymiarów nie przekracza 25 cm, bez konieczności zakupu nowego sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych (ust. 3). Dystrybutor jest obowiązany do umieszczenia w widocznym miejscu w punkcie sprzedaży informacji w zakresie, o którym mowa w ust. 1–3. Dystrybutor udostępniający na rynku sprzęt za pomocą środków porozumiewania się na odległość jest obowiązany do przekazania tych informacji w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi, w szczególności na stronie internetowej lub w formie komunikatu (ust. 4). Na podstawie art. 39 ustawy o ZSEE z 2015 r., dystrybutor jest obowiązany do: udostępniania na rynku wyłącznie sprzętu wprowadzonego do obrotu przez wprowadzającego sprzęt wpisanego do rejestru lub pochodzącego od producenta, który wyznaczył autoryzowanego przedstawiciela wpisanego do rejestru, oznakowanego zgodnie z art. 14 ust. 1; umieszczenia w widocznym miejscu w punkcie sprzedaży informacji o punktach zbierania użytego sprzętu, a w przypadku udostępniania na rynku sprzętu za pomocą środków porozumiewania się na odległość – do przekazania tych informacji w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi, w szczególności na stronie internetowej lub w formie komunikatu; udostępniania na rynku sprzętu wraz z dołączoną do niego informacją, o której mowa w art. 13 ust. 1, w przypadku sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych.

Do 31 grudnia 2015 r. zadaniem Inspekcji Handlowej, na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2a ustawy o Inspekcji Handlowej była kontrola przestrzegania przez sprzedawców detalicznych i sprzedawców hurtowych przepisów art. 41 pkt 2 i 3 ustawy o ZSEE z 2005 r., zgodnie z którymi sprzedawca detaliczny i sprzedawca hurtowy sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych byli obowiązani do umieszczenia w punkcie sprzedaży informacji o punktach zbierania użytego sprzętu oraz do sprzedaży sprzętu przeznaczonego dla gospodarstw domowych wraz z dołączoną do niego informacją o zakazie umieszczania użytego sprzętu łącznie z innymi odpadami oraz potencjalnych skutkach dla środowiska i zdrowia ludzi wynikających z obecności składników niebezpiecznych w sprzęcie, i oznakowanego zgodnie z art. 23.

Zgodnie z art. 9 ustawy o Inspekcji Handlowej, organy Inspekcji wykonują zadania określone w ustawie na podstawie okresowych planów kontroli; mogą też podejmować kontrole nieplanowane, jeżeli wymaga tego interes konsumentów lub interes gospodarczy państwa (ust. 1). Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów może zlecić wojewódzkiemu inspektorowi inspekcji handlowej przeprowadzenie dodatkowej kontroli, jeżeli jest to niezbędne do zbadania: zjawisk lub procesów gospodarczych zachodzących na rynku oraz zgodności wyrobu z zasadniczymi lub innymi wymaganiami albo zgodności produktu z ogólnymi wymaganiami bezpieczeństwa określonymi w odrębnych ustawach (ust. 2). Prezes Urzędu opracowuje kierunki działania Inspekcji oraz okresowe plany kontroli (ust. 3). Wojewódzki inspektor ustala plany pracy uwzględniające kierunki działania i plany, o których mowa w ust. 3, oraz potrzeby określone przez wojewodę (ust. 4).

Organy kontroli, na podstawie art. 79 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, zawiadamiają przedsiębiorcę o zamiarze wszczęcia kontroli. W przypadku gdy przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, zgodnie z art. 79 ust. 2 pkt 2, ww. ustawy nie dokonuje się zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli.

Kontrolę przeprowadza się w siedzibie kontrolowanego, miejscu wykonywania działalności gospodarczej lub, za zgodą lub na wniosek kontrolowanego, w innym miejscu przechowywania dokumentacji, w godzinach pracy lub w czasie faktycznego wykonywania działalności gospodarczej przez kontrolowanego. Kontrola lub poszczególne czynności kontrolne, za zgodą kontrolowanego, mogą być przeprowadzane również w siedzibie organu kontroli, jeżeli może to usprawnić prowadzenie kontroli (art. 80a ustawy o swobodzie działalności gospodarczej). Zgodnie z art. 82 ust. 1 tej ustawy, nie można równocześnie podejmować i prowadzić więcej niż jednej kontroli działalności przedsiębiorcy, poza przypadkami wymienionymi w tym przepisie. Czas trwania kontroli u przedsiębiorcy określa art. 83 ww. ustawy.

Na podstawie art. 84ac ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, przepisów art. 79, art. 80a, art. 82 i art. 83 nie stosuje się w odniesieniu do kontroli działalności w zakresie zbierania i przetwarzania zużytego sprzętu oraz recyklingu i innych niż recykling procesów odzysku odpadów powstałych ze zużytego sprzętu dokonywanej przez Inspekcję Ochrony Środowiska, marszałka województwa oraz starostę w związku z kontrolą przestrzegania przepisów dotyczących gospodarowania zużyтым sprzętem.

Wojewoda

Zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, wojewoda kontroluje wykonywanie przez organy rządowej administracji zespolonej w województwie zadań wynikających z ustaw i innych aktów prawnych wydanych na podstawie upoważnień w nich zawartych, ustaleń Rady Ministrów oraz wytycznych i poleceń Prezesa Rady Ministrów. Wojewoda jako zwierzchnik rządowej administracji zespolonej w województwie, na podstawie art. 51 tej ustawy, kieruje nią i koordynuje jej działalność, kontroluje jej działalność, zapewnia warunki skutecznego jej działania oraz ponosi odpowiedzialność za rezultaty jej działania.

5.2. Wykaz najważniejszych aktów normatywnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2016 r. poz. 1688).
2. Ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524).
3. Ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1987, ze zm.).
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2017 r. poz. 519).
5. Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1829, ze zm.).
6. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2015 r. poz. 525, ze zm.).
7. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1155, ze zm.), uchylona z dniem 1 stycznia 2016 r.
8. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. poz. 1688).

5.3. Wykaz skontrolowanych jednostek oraz osób kierujących tymi jednostkami

We wszystkich wystąpieniach pokontrolnych zastosowano ocenę opisową kontrolowanej działalności.

Lp.	Jednostka organizacyjna NIK przeprowadzająca kontrolę	Nazwa jednostki kontrolowanej	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej
1.	Delegatura NIK w Katowicach	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Tadeusz Sadowski – Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
2.	Delegatura NIK w Kielcach	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Andrzej Jagusiewicz – Główny Inspektor (do 31 stycznia 2015 r.) Jerzy Kuliński – Główny Inspektor (od 1 lutego do 18 listopada 2015 r.) Roman Jaworski – pełniący obowiązki Głównego Inspektora (od 19 listopada 2015 r.) Marek Haliniak – Główny Inspektor (od 25 maja 2016 r.)
3.		Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach	Małgorzata Janiszewska – Świętokrzyski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (do 5 lutego 2017 r.) Witold Bruzda (od 6 lutego 2017 r.)
4.	Delegatura NIK w Poznaniu	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu	Zdzisław Wojciech Krajewski – Wielkopolski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
5.	Delegatura NIK w Warszawie	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie	Adam Ludwikowski – Mazowiecki Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska
6.	Delegatura NIK w Zielonej Górze	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze	Małgorzata Szablowska – Lubuski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (do 4 marca 2016 r.) Miroslaw Ganecki – Lubuski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska (od 7 marca 2016 r.)

5.4. Wykaz organów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Prezes Trybunału Konstytucyjnego
6. Rzecznik Praw Obywatelskich
7. Sejmowa Komisja Administracji i Spraw Wewnętrznych
8. Sejmowa Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
9. Sejmowa Komisja do Spraw Kontroli Państwowej
10. Senacka Komisja Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej
11. Senacka Komisja Środowiska
12. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji
13. Minister Środowiska
14. Główny Inspektor Ochrony Środowiska
15. Wojewodowie

Warszawa, dnia 11-05-2017 r.

MINISTER ŚRODOWISKA

\$\$SYGNATURA_SPRAWY.BB
378223.971708.737884

Pani
Ewa Polkowska
Wiceprezes
Najwyższej Izby Kontroli

Szanowna Pani Prezes,

w związku z przesłaną na podstawie art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2017 r. poz. 524) informacją o wynikach kontroli P/16/072 *System zarządzania użytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym* uprzejmie informuję, iż chcę się odnieść do informacji zawartych w punkcie 2.3. (Uwagi i wnioski) ww. dokumentu dotyczących kwestii określenia standardów w zakresie przetwarzania użytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Uprzejmie informuję, iż obowiązujące przepisy ustawy z dnia 11 września 2015 r. o użytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym (Dz. U. poz. 1688) określają już wymagania dotyczące przetwarzania odpadów objętych powyższą ustawą. Art. 50 ww. ustawy określa, w co ma obowiązek wyposażyć prowadzący zakład przetwarzania miejsca, w których jest magazynowany użyty sprzęt przed poddaniem go demontażowi. Z kolei art. 51 tej ustawy wskazuje, w co musi być wyposażony sam zakład przetwarzania użytego sprzętu, stosownie do rodzaju użytego sprzętu jaki jest przetwarzany w danym zakładzie przetwarzania.

Ponadto załącznik nr 5 do ustawy z dnia 11 września 2015 r. o użytych sprzęcie elektrycznym i elektronicznym wyraźnie wskazuje jakie substancje lub elementy powinny zostać usunięte w zakładzie przetwarzania ze użytego sprzętu w pierwszej kolejności.

Ustawa określa również dalszą drogę odpadów, które powstały po demontażu zużytego sprzętu – muszą one zostać przekazane do recyklingu, innych procesów odzysku lub ostatecznie do unieszkodliwienia.

Przepisy ww. ustawy przewidują dodatkowo obowiązek poddania się przez zakład przetwarzania raz do roku audytowi zewnętrznemu. Pierwsze audyty przewidziane są na rok 2018 i dotyczyć będą prowadzenia działalności w roku 2017. Audyt obejmie, zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie rocznego audytu zewnętrznego organizacji odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zakładu przetwarzania (Dz. U. poz. 2133), spełnienie przez zakład przetwarzania ustawowych wymagań dotyczących w szczególności wyposażenia oraz zgodności prowadzonego procesu przetwarzania z obowiązującymi standardami w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu określonych przepisami prawa krajowego i Unii Europejskiej.

Z poważaniem

Z up. Ministra

\$IMIE_NAZWISKO_PODPISUJACEGO

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Środowiska

/ – podpisany cyfrowo/

PREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
KRZYSZTOF KWIATKOWSKI

LKI. 410.016.00.2016

Warszawa, 17 maja 2017 r.

Opinia
Prezesa Najwyższej Izby Kontroli
do stanowiska Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2017 r. do informacji o wynikach kontroli
System zarządzania zużyтым sprzętem elektrycznym i elektronicznym

Stosownie do art. 64 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, przedstawiam opinię do ww. stanowiska.

Nie podzielam wynikającego ze stanowiska poglądu o braku potrzeby określenia standardów w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego (ZSEE). W ustawie z dnia 11 września 2015 r. o zużyтым sprzęcie elektrycznym i elektronicznym² zostały określone ogólne, minimalne wymogi względem zakładów przetwarzania ZSEE (wskazane w treści stanowiska). Z uwagi na specyfikę rynku ZSEE i stwierdzone w wyniku kontroli nieprawidłowości w systemie gospodarowania tym sprzętem, istotne jest określenie wyższych od minimalnych standardów w zakresie przetwarzania zużytego sprzętu, w szczególności odpadów niebezpiecznych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska. Wprowadzenie takich standardów procesów przetwarzania zużytego sprzętu znajduje także uzasadnienie w powołanej w informacji ekspertyzie pn. *Standardy przetwarzania poszczególnych rodzajów zużytego sprzętu oraz wymagania dla zakładów przetwarzania zużytego sprzętu*, wykonanej w 2015 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska. Z ekspertyzy tej wynika, że stan techniczny niektórych polskich zakładów przetwarzania zdecydowanie odbiega od standardów podobnych podmiotów działających w innych krajach Unii Europejskiej. Ponadto określenie szczegółowych i precyzyjnych wymagań dla procesów przetwarzania zużytego sprzętu lub dla instalacji do przetwarzania oraz wymagań dla odpadów powstających w wyniku tych procesów, miałyby istotne znaczenie dla zapewnienia prawidłowej kontroli przestrzegania tych wymagań, wykonywanej przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

Z powyższych względów, zawarty w przedmiotowej informacji wniosek Najwyższej Izby Kontroli o rozważenie określenia przez Ministra Środowiska, w drodze rozporządzenia na podstawie art. 33 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach³, wskazanych wyżej wymagań jest uzasadniony.